

Ministerul Educației

Mariana Magdalena Comăniță
Mirela-Larisa Matei
Magda Nicoleta Bădău

Educație muzicală

Clasa a VII-a

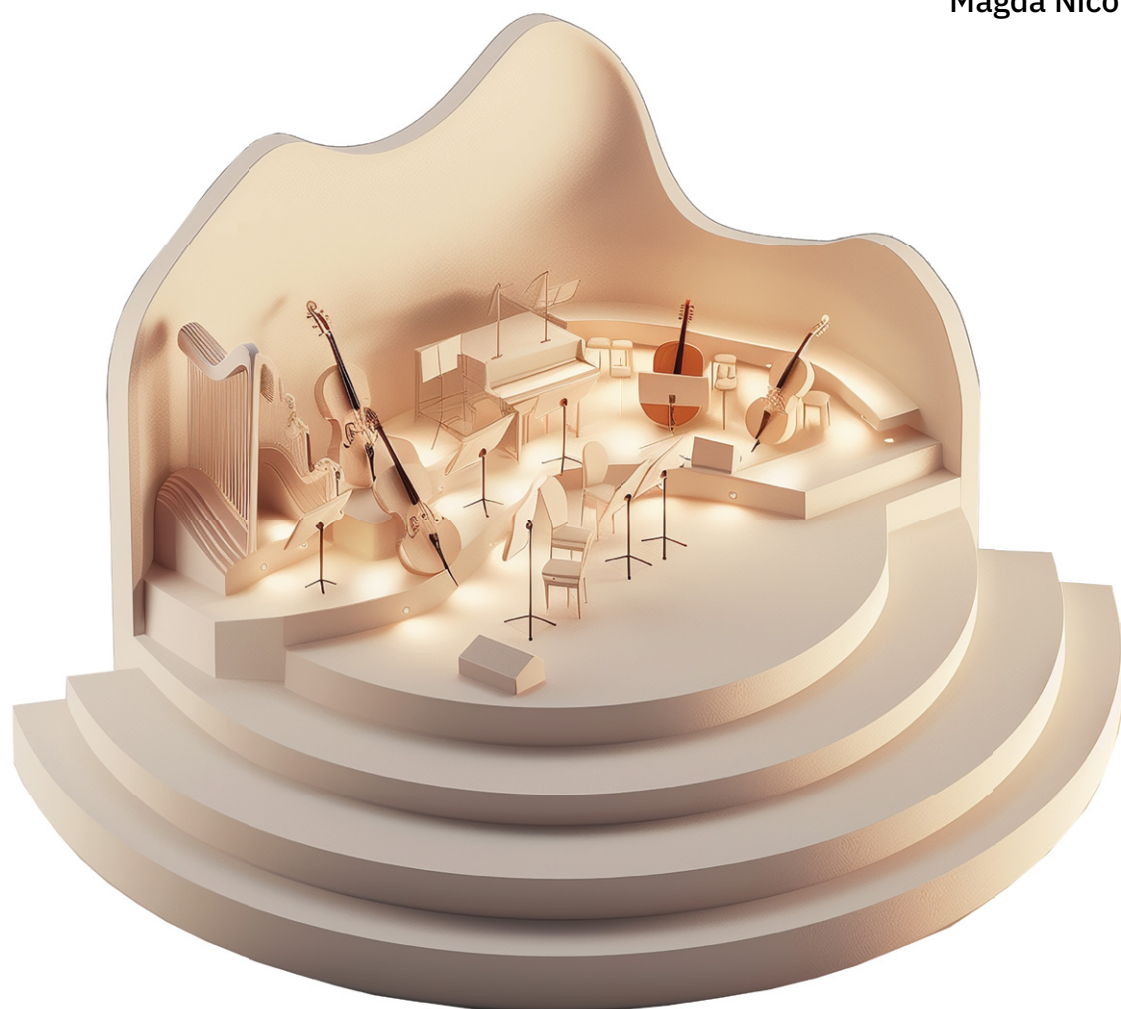
Acest manual este proprietatea Ministerului Educației.

Acest manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată prin Ordinul ministrului educației naționale nr. 3393/28.02.2017.

119 – număr unic de telefon la nivel național pentru cazurile de abuz împotriva copiilor

116.111 – numărul de telefon de asistență pentru copii

Mariana Magdalena Comăniță
Mirela-Larisa Matei
Magda Nicoleta Bădău

Educație muzicală

Clasa a VII-a

Manualul școlar a fost aprobat de Ministerul Educației prin ordinul de ministru nr. 5420/04.07.2024.

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și în format digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând din anul școlar 2024-2025.

Inspectoratul Școlar

Școala/Colegiul/Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

* Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: **nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.**

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Referenți științifici:

- Lect. univ. dr. Ana Maria Melinte, Facultatea de Științe și Arte, Universitatea Valahia din Târgoviște
- Prof. dr. Amalia Secrețianu, Colegiul de Artă „Carmen Sylva” din Ploiești

Coordonator redacție: Cătălin Georgescu

Editor-coordonator: Ionuț Popa

Redactare: Alexandra Florescu

Corectură: Elena Chiruță

Tehnoredactare: Laurenția Carîp

Design copertă și layout: Faber Studio

DTP copertă: Florin Paraschiv

Activități digitale interactive și platformă e-learning: Infomedia Pro; website: <https://infomediapro.ro/>

Înregistrare și procesare sunet: ML Systems Consulting

Voci: Camelia Pintilie, Alina Ioan

Credite foto și video: Dreamstime, Wikimedia Commons

Animații: Mirela-Larisa Matei, SC Film Experience SRL

Negative: Alexandru Ioan Chiriac

ISBN: 978-606-076-818-0

Pentru comenzi puteți contacta Departamentul Difuzare

C.P. 12, O.P. 63, cod poștal 014880, sector 1, București

Telefoane: 021.796.73.83, 021.796.73.80

Fax: 021.369.31.99

www.art-educational.ro

Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate Editurii Art Klett.

Nicio parte a acestei lucrări nu poate fi reprodusă, stocată ori transmisă, sub nicio formă (electronic, mecanic, fotocopiare, înregistrare sau altfel), fără acordul prealabil scris al editurii.

Deșteaptă-te, române! Imnul de stat al României

Versuri: Andrei Mureșanu

Muzica după Anton Pann

Tempo di marcia

mf

1. Deș - teap - tă - te, ro - mâ - ne, din som - nul cel de
moar - te în ca - re te-a - dâ - n - ci - ră bar -
ba - rii de ti - rani, _____ bar - ba - rii _____ de ti - rani! *f* A -
cū - ori nici - o - da - tă cro - ieș - te-ți al - tă
soar - te, La ca - re să - se - n - chi - ne și cru - zii tăi duș -
mani _____ și cru - zii _____ tăi duș - mani! A - mani!

1. Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume

Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,

Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume

Triumfător în lupte, un nume de Traian!

] bis

2. Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,

Româna națiune, ai voștri strănepoți,

Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,

„Viața-n libertate ori moarte!” strigă toți.

] bis

3. Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,

Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.

Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,

Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

] bis

Prezentarea manualului

Varianta digitală a manualului este similară cu cea tipărită, având în plus 75 de AMII, activități multimedia interactive de învățare, cu rolul de a spori valoarea cognitivă. Activitățile multimedia interactive de învățare sunt de trei feluri și sunt simbolizate pe parcursul manualului astfel:

- activitate statică, de ascultare activă și observare dirijată a unei imagini semnificative
- activitate animată (filmuleț sau scurtă animație)
- activitate interactivă, de tip exercițiu sau joc, în urma căreia elevul are feedback imediat

Manualul propune un model didactic bazat pe învățarea prin observare, explorare, analiză și interpretare vocală și instrumentală. Fiind o disciplină aplicată, educația muzicală este mult mai ușor înțeleasă de către elevi prin intermediul exercițiilor și al observațiilor personale desprinse în urma acestora. Manualul îmbină inteligent metodele clasice de predare a disciplinei cu cele moderne, aparținând tehnologiei digitale, disciplina devenind astfel atrăgătoare pentru elev. El este pus să cerceteze, să caute, să identifice, prin toate aceste metode reușind să stabilească legături între creațiile muzicale audiate sau interpretate și teoria pe care o învață din carte.

Manualul este structurat în 4 unități de învățare

U1 Elemente de cânt și de limbaj muzical

Lecția 1	10-11	Ce este sunetul și cum se formează
Lecția 2	12-13	Calitățile sunetului muzical
Lecția 3	14-15	Elemente de tehnică vocală
Lecția 4	16-17	Practica instrumentală
Lecția 5	18-19	Gesturi dirijorale
Lecția 6	20-21	Aliterații accidentale
Lecția 7	22-23	Cromatisme în tonalitate
Lecția 8	24-25	Stabilitatea intervalelor
Recapitulare	26	
Evaluare	26	

U2 Repertoriul ocazional și neocazional în folclor

Lecția 1	28-29	Folclorul obiceiurilor de toamnă
Lecția 2	30-31	Folclorul obiceiurilor de primăvară
Lecția 3	32-33	Folclorul legat de momente importante din viața omului
Lecția 4	34-35	Folclorul cântecilor și cântecelor de leagăn
Lecția 5	36-37	Doza și balada
Lecția 6	38-39	Cântecul propriu-zis
Lecția 7	40-41	Cântecul de joc
Recapitulare	42	
Evaluare	42	

Structura unității de învățare

lecție de predare-învățare

5 Gesturi dirijorale (tactare, pregătire intrării, închideri, diferențe dinamice, diferențe agogice)

Observ

Allegretto Canon Luigi Cherubini

Recapitulare

Atunci când mai multe persoane cântă împreună au nevoie de ceva care să le ajute să se sincronizeze în interpretare, prin tactarea măsurii și prin alte mișcări asociate indicațiilor legate de tempo, de număr și de cânt.

Cel care are rolul mai sus menționat se numește dirijor.

Măsura	Notarea în partitură	Succesiunea timpilor accentuali și înaccențiali	Tactarea
Măsura de două părți			Mâna stângă Mâna dreaptă
Măsura de trei părți			Mâna stângă Mâna dreaptă
Măsura de patru părți			Mâna stângă Mâna dreaptă

Descoper

Gesturile dirijorale sunt mișcări executate de dirijor, pentru a transmite muzicienilor intențiile sale muzicale referitoare la a anunța o nouă tactică - mișcări realizate în funcție de tipul măsurii.

Alterații - pregătirea intrării și tactarea aliterațiilor: cântăți sau spatele drept, ochi la dirijor, ascultă cu atenție tonul dat de acesta, instrumentații au degetele pregătite pentru prima notă.

Gesturi dirijorale (tactare, pregătire intrării, închideri, diferențe dinamice, diferențe agogice)

Avânt - inspirat; se inspiră pe nas adânc și fără zgomot; gestul pentru avânt este în timp ce se aude tactarea.

Măz - semnifică primul sunet; se emite primul sunet cu tonul dat de dirijor, continuând interpretarea cântecului.

Inchideri - încaș specifică, semnifică oarecând oarecând din imaginea alăturată, astfel încât tot amănunțit să însoțească sunetul în același timp.

Gesturi specifice realizării diferențelor dinamice - amplitudina mișcărilor care alcătuiesc figurile de tact este direct proporțională cu intensitatea muzicii.

Gesturi specifice realizării diferențelor agogice - viteza realizării mișcărilor care alcătuiesc figurile de tact este conformă timpului muzicii.

Retin

Gesturile dirijorale sunt executate de dirijor, cu scopul de a conduce muzical un ansamblu. Acesta depinde de măsura în care este scrisă piesa, de tempo, de număr, dar și de intențiile interpretative ale dirijorului.

Aplic

- Urmează o înregistrare video cu interpretarea Rapsodiei române nr. 2 compusă de George Enescu. Observă cu atenție gesturile dirijorului și remarcă cu efect al acestuia asupra muzicilor care o interpretează orchestral.
- Urmează cu atenție gesturile celebrului dirijor Leonard Bernstein, la începutul Simfoniei nr. 9 compusă de Ludwig van Beethoven și identifică cele trei momente importante ale încercării interpretării unei lucrări muzicale. Atunci când dorești ca interpretul să cânte mai tare, dirijorul face gesturi mai ample. Dacă, dimpotrivă, dorești să cânte mai încet, face gesturi mai mici.
- Începe cântecul Canon și 5-o din cucer de pe-aci, respectând etapele de învățare a unui cântec, apoi dirija-l tu. Pe ce timp al măsurii are loc avântul în fiecare situație?

Cântec popular

5-o din cucer de pe-aci

Portofoliu

Lucrări în grup de câte patru elevi. Fiecare grup va alege un cântec din repertoriul folcloric: Cântecul de leagăn, Cântecul de leagăn, Cântecul de leagăn, Cântecul de leagăn, Cântecul de leagăn.

Activități de grup

- Formați grupe de câte șase elevi și fiți, pe rând, dirijori grupului. În timp ce restul elevilor interpretează cântecul.
- Profesorul numește, pe rând, trei elevi care vor veni în fața clasei și vor dirija în timp ce toată clasa cântă cântecul.

Recapitulare

Observarea didactică a comportamentului elevilor

Cum te-ai descurcat în această unitate de învățare? Completați în cartea, următoarele afirmații:

- Din ceea ce am învățat în această unitate, cel mai important mi se pare...
- Cel mai puțin mi-a plăcut activitatea...
- În această unitate am învățat multe despre...

Pe baza răspunsurilor obținute, profesorul poate observa activitatea și se completează lista de observare a comportamentului elevilor, de la pagina 74. Astfel, te va cunoaște mai bine și va învăța cum să te ajute să înțelegi.

Până când nu te lasăm (Muzică: Anton Pann)

Interpretează cântecul Până când nu te lasăm de Anton Pann, respectând etapele de învățare a unui cântec, apoi interpretează în cântec răspunsul pentru cerințele de mai jos.

- Stabilește tonalitatea în care este compus.
- Ce tip de alterații ai întâlnit în partitură?
- Stabilește măsura cântecului și dirija-l tu în timp ce cânti.
- Profesorul numește doi elevi care vor veni pe rând să dirijeze cântecul.
- Găsește în partitura intervalul de 2-a și explică ce fel de interval este.
- Menționează care sunt calitățile sunetului muzical.
- Cum se numesc sunetele care dispăcesc limitele audibilității umane?
- Sunețul ca fenomen fizic este...
- Sunețul ca fenomen fiziologic este...
- Prin ce acțiune înțelegem...

Evaluare

Grila de evaluare

- Ce sunt corzile vocale și unde sunt amplasate?
- Menționează cel puțin trei elemente care compun chitara și explică rolul lui:
- a. alinație b. durată c. ...
- Undele sonore sunt produse de către... și transmiterile nervului auditiv.
- Cele trei semne de alterație sunt următoarele:
- a. alinație b. durată c. ...
- Ușoară elementele din cele două coloane, conform exemplului de mai jos.
- Instrumentele din cele două coloane, conform exemplului de mai jos.
- Instrumentele din cele două coloane, conform exemplului de mai jos.
- Instrumentele din cele două coloane, conform exemplului de mai jos.

Grila de evaluare

5 puncte
2,5 puncte
1,5 puncte
1,0 puncte
0,5 puncte
0,5 puncte
0,5 puncte
0,5 puncte
0,5 puncte
0,5 puncte

Grila de evaluare

5 puncte
2,5 puncte
1,5 puncte
1,0 puncte
0,5 puncte
0,5 puncte
0,5 puncte
0,5 puncte
0,5 puncte
0,5 puncte

Structura lecției: Un parcurs de învățare coerent și eficient în 7 pași didactici

Observ

Propune o lucrare muzicală sau o audiție care ilustrează tema lecției și reprezintă un punct de plecare în demersul didactic.

Recapitulare

Actualizează cunoștințele anterioare necesare lecției noi, care vor constitui baza pentru viitoarele cunoștințe.

Descoper

Prezintă conținuturile nou predate, detaliat, pornind de la elementele din rubricile anterioare.

Manualul este gândit ca o incursiune în lumea fascinantă a artei muzicale, ținând seama de următoarele domenii:

- 1. Interpretare vocală și instrumentală** – îi oferă elevului elementele de bază în interpretarea muzicală, pentru ca aceasta să devină mai accesibilă.
- 2. Procedee de compoziție** – elevul pătrunde în lumea compozițiilor muzicale prin descoperirea tehnicilor de realizare a discursului muzical, fiind încurajat să creeze el însuși.
- 3. Evoluția unor genuri muzicale. Rapsodia și opera** – elevul face cunoștință cu două dintre cele mai frumoase genuri muzicale, ascultând și interpretând fragmente din lucrările reprezentative ale unor mari compozitori.

U3 Elemente de construcție a discursului muzical și forme muzicale

Lecția 1	44-45	Elemente de construcție a discursului muzical
Lecția 2	46-47	Elemente de bază ale structurii unei lucrări muzicale
Lecția 3	48-49	Forma de lied romo, bi- și tripartită
Lecția 4	50-51	Forma de menant
Recapitulare	52	
Evaluare	52	

pagina profesorului

U4 Evoluția genurilor muzicale

Lecția 1	54-55	Rapsodia
Lecția 2	56-57	Opera în practica clasică
Lecția 3	58-59	Opera în clasicism
Lecția 4	60-61	Opera în romantism
Lecția 5	62-63	Opera Italiană
Lecția 6	64-65	Opera germană
Lecția 7	66-67	Opera românească
Lecția 8	68-69	Elemente ale creației în genul operai
Lecția 9	70-71	Elemente descriptive în muzică
Recapitulare	72	
Evaluare	72	

repertoriu de cântece

Alte butoane folosite în varianta digitală:

- Cuprins manual
- Fereastră de afișare a rezultatelor
- Ajutor general manual
- Micșorarea/mărirea imaginii
-
- Salt la începutul/finalul manualului
-
- Pagină înainte/pagină înapoi
-
- Mărire pe tot ecranul
- Schimbarea modului de afișare
-
- Includerea unei notițe
- Introducerea de marcaje colorate
- Informații despre utilizator

Pagina profesorului

Fișă de evaluare și de autoevaluare

La finalul fiecărei unități, copiază și completează în caiet sau pe o foaie de hârtie (după cum recomandă profesorul) fișele profesora sau fișa de evaluare și de autoevaluare de mai jos, care reprezintă un instrument util pentru fiecare elev. Astfel, îi vei evalua cunoștințele, vei descoperi în ce măsură ai împlinit noțiunile predate și vei identifica aspectele pe care ar trebui să le îmbunătățești.

- Pe o scară de la 1 la 5, unde 1 reprezintă o înțelegere în foarte mică măsură, iar 5 reprezintă o înțelegere în foarte mare măsură, cifra care arată cât de bine am învățat este ...
- Trei concepte sau idei pe care le-am învățat în această unitate sunt ...
- Pot face conexiuni între ceea ce am învățat în această unitate și cunoștințele dobândite anterior, astfel: ...
- La finalul acestei unități, am întâmpinat dificultăți în înțelegerea ...
- În timpul studiilor acestei unități, cel mai bine pentru mine a funcționat ...
- În procesul meu de învățare, consider că ar putea fi îmbunătățit ...
- La finalul fiecărei lecții, am fost determinat/determinată să aflu mai multe despre subiectul predat, pentru că ...
- Pentru a-mi îmbunătăți evaluarea înțelegerei și performanțele în legătură cu subiectele lecțiilor, intenționez să ...

Această fișă te poate ajuta să îți identifice nevoile și să îți dezvolti un plan de învățare personalizat, pentru a-ți îmbunătăți performanțele școlare.

Fișă de observare sistematică a activității și a comportamentului elevilor

La finalul fiecărei unități, profesorul/profesoara de la clasă va evalua activitatea ta și va nota, în dreptul fiecărui criteriu, cifra corespunzătoare, conform colușului de mai jos.

- 1 - într-o foarte mare măsură
- 2 - într-o mare măsură
- 3 - într-o măsură mică
- 4 - într-o mică măsură
- 5 - deloc

La finalul anului școlar, punctajele obținute după fiecare unitate se vor compara, astfel încât profesorul să observe comportamentul elevului.

- A luat notițe relevante și utile pentru înțelegerea subiectului.
- S-a implicat activ în discuții și activități.
- A participat cu interes la rezolvarea sarcinilor de lucru.
- A colaborat cu colegii în realizarea sarcinilor de grup.
- Atunci când a fost nevoie, a cerut ajutor și a pus întrebări suplimentare.
- A ascultat cu atenție audierea și a interpretat cântecul având grija meninării intonației și expresivității potrivite.

Repertoriu de cântece

Repertoriul de cântece reprezintă suportul necesar pentru elev și profesor în realizarea unor momente artistice sau pentru diversificarea opțiunilor privind alegerea cântecelor-resursă la fiecare lecție.

Portofoliu

Încurajează activitățile de grup sau cercetarea individuală, care vor reflecta activitatea elevului.

Rețin

Sintetizează rubrica *Descopăr* într-o frază cuprinzătoare, care prezintă noile cunoștințe într-o formă concentrată.

Aplic

Cuprinde repertoriul de cântece și aplicațiile în care se exersează noile cunoștințe, conducând la formarea deprinderilor specifice disciplinei.

Audiții

Repertoriul de audiții pentru formarea unei culturi muzicale și a deprinderii de ascultare activă a unei lucrări muzicale.

Cuprins

	Nr. pag.	Lecții	Competențe specifice asociate	
UNITATEA 1 Elemente de cânt și de limbaj muzical	10	L1: Ce este sunetul și cum se formează	1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 3.2.	
	12	L2: Calitățile sunetului muzical		
	14	L3: Elemente de tehnică vocală		
	16	L4: Practica instrumentală		
	18	L5: Gesturi dirijorale		
	20	L6: Alterațiile accidentale		
	22	L7: Cromatisme în tonalitate		
	24	L8: Stabilitatea intervalelor		
	26	Recapitulare		
	26	Evaluare		
UNITATEA 2 Repertoriul ocazional și neocazional în folclor	28	L1: Folclorul obiceiurilor de iarnă	1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 3.1.	
	30	L2: Folclorul obiceiurilor de primăvară-vară		
	32	L3: Folclorul legat de momentele importante din viața omului		
	34	L4: Folclorul copiilor și cântecul de leagăn		
	36	L5: Doina și balada		
	38	L6: Cântecul propriu-zis		
	40	L7: Cântecul de joc		
	42	Recapitulare		
	42	Evaluare		
	UNITATEA 3 Elemente de construcție a discursului muzical și forme muzicale	44		L1: Elemente de construcție a discursului muzical
46		L2: Elementele de bază ale structurii unei lucrări muzicale		
48		L3: Forma de lied mono-, bi- și tripartit		
50		L4: Forma de menuet		
52		Recapitulare		
52		Evaluare		
UNITATEA 4 Evoluția genurilor muzicale	54	L1: Rapsodia	1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 3.1, 3.2.	
	56	L2: Opera în preclasicism		
	58	L3: Opera în clasicism		
	60	L4: Opera în romantism		
	62	L5: Opera italiană		
	64	L6: Opera germană		
	66	L7: Opera românească		
	68	L8: Elemente sincretice în genul operei		
	70	L9: Elemente descriptive în muzică		
	72	Recapitulare		
	72	Evaluare		
	73	Recapitulare finală		
	73	Evaluare finală		
	74	Fișe de evaluare și de autoevaluare		
75	Repertoriu de cântece			

Competențe generale

1. Exprimarea unor idei, sentimente, atitudini prin interpretarea unor lucrări muzicale
2. Operarea cu elemente de scris-citit și limbaj muzical
3. Aprecierea lucrărilor muzicale, inclusiv a conținutului lor afectiv, atitudinal și ideatic

Competențe specifice

- 1.1. Interpretarea unui repertoriu diversificat de lucrări muzicale, cu elemente omofone și polifone
Exerciții de respirație, emisie, dicție, frazare; exerciții ritmice și de intonație, în context armonic și polifonic; înregistrarea pieselor interpretate cu ajutorul mijloacelor electronice.
- 1.2. Acompaniamentul instrumental a unor lucrări vocale/corale*
Exerciții de tehnică instrumentală specifică; studiul pe grupuri (partide și în ansamblu, cu creșterea graduală a tempoului); exerciții de coordonare a debutului, a tempoului și a diferențelor dinamice.
- 1.3. Interpretarea individuală a unor lucrări în genuri diverse (cu acompaniament preînregistrat, cu acompaniament instrumental etc.)
Alegerea unor piese conforme cu specificul vocii elevului (conștientizarea caracteristicilor personale); utilizarea înregistrării audio-video pentru observarea aspectelor ce trebuie îmbunătățite; jocuri de improvizație vocală/instrumentală.
- 1.4. Asocierea textului și a mișcării scenice în exprimarea mesajelor lucrărilor muzicale
Analizarea mesajului verbal și a legăturilor cu exprimarea muzicală; exerciții de mișcare scenică potrivită tipului de lucrare muzicală interpretată.
- 2.1. Citirea unor cântece cu ajutorul partiturii
Coordonarea aspectelor intonaționale și ritmice în citirea unui text muzical simplu; adăugarea notațiilor specifice dinamicii muzicale și a unor diferențieri agogice; utilizarea unor instrumente muzicale pentru coordonarea și verificarea intonației și simțului ritmic.
- 2.2. Observarea apariției și comportamentului alterațiilor accidentale
Observarea necesității de rezolvare a sunetelor alterate (cromatisme) treptat, în direcția în care au fost alterate; experimentarea introducerii de cromatisme în discursul muzical.
- 2.3. Realizarea unor scurte fragmente muzicale prin utilizarea repetiției, secvenței, contrastului
Exerciții de combinare a unor segmente muzicale date; exerciții de dezvoltare a unei melodii, plecând de la un incipit dat; exerciții de observare și aplicare a unor procedee componistice; utilizarea unor softuri specifice pentru alcătuirea unor piese muzicale (în măsura existenței licențelor/aparaturii de specialitate).
- 3.1. Argumentarea unor diferențieri calitative între două sau mai multe lucrări muzicale receptate
Discutarea impresiilor personale despre lucrările audiate; discuții în grupuri de elevi pentru recunoașterea caracteristicilor care determină adecvarea muzicii la o situație dată; crearea și utilizarea unei grile de criterii în evaluarea calitativă a unor lucrări.
- 3.2. Explorarea relațiilor muzicii cu științele și natura
Observarea raportului matematic între duratele ritmului muzical; diferențierea proprietăților sunetului cu ajutorul spectrogramei; analizarea mecanismului de receptare a undelor sonore cu ajutorul softurilor digitale; descoperirea unor elemente descriptive în anumite lucrări muzicale.

* Abordarea interpretării instrumentale va ține cont de dotarea școlii cu instrumente și de competențele profesorului de muzică privind studiul instrumentelor.

Recapitulare inițială

Popas

Muzica: Marcel Botez

Că-lă - to - rul os - te - nit A - flă - un ar - bo - re ro - dit, Se a -
ș a - ză lân - gă el, Se - o - dih - neș - te pu - țin - tel. „Po - mi - șor, drag po - mi -
șor, Ce sunt eu a - cum da - tor Pen - tru um - bra ce mi - ai dat, Poa - me
că mi - ai scu - tu - rat?” „Ca - le bu - nă, dra - gul meu, Să mun - cești cu spor me -
reu, Și un pom de vei să - di, ast - fel mă vei răs - plă - ti.”

1. Interpretați cântecul *Popas* de Marcel Botez astfel: se împarte clasa în trei grupe care vor fi povestitorul, pomișorul și călătorul, fiecare grupă interpretându-și „rolul”.
2. În ce tonalitate este compus cântecul? Scrie pe caiet gama și arpegiul tonalității în care este compus. Identifică măsura în care este compus, apoi interpretează-l dirijându-ți colegii de clasă.
3. Cum se numește începutul cu măsură incompletă?
4. Cântecul are structură monopartită, bipartită sau tripartită? Este un cântec de factură cultă, populară sau religioasă?

Evaluare inițială

Grilă de evaluare

1. 20 de puncte
2. 5 puncte
3. 5 puncte
4. 10 puncte
5. 30 de puncte
6. 10 puncte
7. 10 puncte

Din oficiu: 10 puncte
Total: 100 de puncte

1. Scrie gama și arpegiul unei tonalități învățate, precizând denumirea acesteia.
2. Menționează două dansuri populare românești și precizează zona folclorică în care se întâlnesc.
3. Dansul de salon compus într-o măsură ternară care a pătruns și în muzica cultă, câștigând o foarte mare popularitate, se numește ...
4. Realizează corespondența între ritmurile poetice de pe linia **a** și formulele ritmice așezate pe linia **b**.

a.	iamb	troheu	dactil	anapest
b.				

5. Scrie în caiet melodia corespunzătoare primului vers din cântecul *Popas* de Marcel Botez și analizează intervalele care se formează între sunete.
6. Realizează în caiet o variațiune ritmică a următorului fragment muzical:

7. Copiază următorul ritm în caiet și realizează două sincope prin folosirea legatoului de prelungire, ca în exemplul din prima măsură.

U1

Elemente de cânt și de limbaj muzical

Lecția 1

Lecția 2

Lecția 3

Lecția 4

Lecția 5

Lecția 6

Lecția 7

Lecția 8

Recapitulare

Evaluare

10-11

Ce este sunetul și cum se formează

12-13

Calitățile sunetului muzical

14-15

Elemente de tehnică vocală

16-17

Practica instrumentală

18-19

Gesturi dirijorale

20-21

Alterațiile accidentale

22-23

Cromatisme în tonalitate

24-25

Stabilitatea intervalelor

26

26

Ce este sunetul și cum se formează

Știi că?

- Sunetul nu se propagă în vid; lumina este singura care se poate propaga în vid.
- Emițând sunete și ascultând ecoul acestora, lilieci sunt capabili să găsească prada, să ocolească obstacolele etc.
- Cel mai puternic sunet posibil are o intensitate de 194 dB.
- Frecvența unui sunet este numărul de oscilații ale unei sonore într-o secundă. Aceasta se măsoară în hertzi (Hz). De exemplu, sunetul do din octava I este produs de 264 de oscilații pe secundă, ceea ce înseamnă că are frecvența de 264 Hz.

Descopăr

Land of the Silver Birch Ținutul mestecănului argintiu

Melodie populară canadiană
Adaptare versuri: Mirela-Larisa Matei

Allegretto

Land of the sil-ver birch, home of the bea - ver, Where still the
Pe mun-te - le î - nalt, Stânci col - țu - roa - se, Mes - te - ceni

migh-ty moose wan-ders at will, Blue lake and ro-cky shore,
ar - gin - tii vor ca să vîi, Cas - to - rul ru - gi - niu

I will re - turn once more, Boom did - dy ah - da,
Te-aș - teap - tă zi de zi.

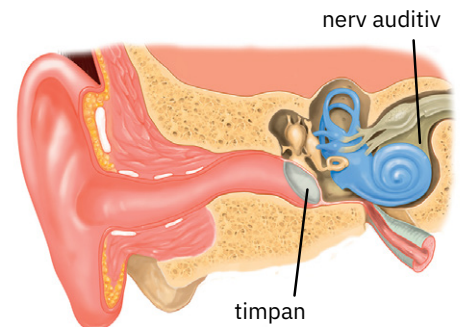
boom did - dy ah - da, boom did - dy ah - da Hei!

Tot ceea ce auzim din mediul înconjurător poartă denumirea de **sunet**. Prin această noțiune înțelegem două fenomene:

- fenomenul fizic care se produce prin vibrația produsă de un corp elastic sonor;
- fenomenul fiziologic sau senzația sonoră pe care vibrațiile materiale ale corpurilor o produc asupra noastră; vibrațiile sunt receptate de organul auditiv.

Vibrațiile corpului elastic se propagă (se transmit) prin aer în toate direcțiile sub formă de **unde sonore**. Aceste unde sonore ajung la noi, sunt captate de urechea externă, apoi trec spre urechea internă, mai precis spre timpan.

Timpanul va începe să vibreze cu aceeași frecvență a sunetului receptat și va transforma aceste vibrații în semnale electrice. Aceste semnale electrice vor fi transmise prin nervul auditiv mai departe, spre creier, unde vor fi analizate.

Receptarea sunetului de către ureche

Dicționar

acustica – știință care se ocupă cu studiul sunetului

Din punct de vedere fizic, sunetele au următoarele proprietăți:

frecvența vibrațiilor	durata vibrațiilor	amplitudinea vibrațiilor	forma vibrațiilor/ undelor sonore
-----------------------	--------------------	--------------------------	--------------------------------------

Aceste însușiri fizice, reflectate în senzațiile noastre, formează calitățile sunetului: **înălțimea**, **durata**, **intensitatea** și **timbrul**.

Înălțimea (măsurată în Hz) este calitatea sunetului de a fi mai acut (înalt) sau mai grav (jos). Auzul uman perfect distinge sunete care au frecvențe cuprinse între 20 Hz și 20.000 Hz. Vocea utilizează o frecvență cuprinsă între 500 Hz și 3.000 Hz.

Durata este calitatea sunetului de a fi mai scurt sau mai lung. Atunci când suntem expuși la sunete puternice, apare o senzație de oboseală.

Intensitatea, măsurată în decibeli (**dB**), este calitatea sunetului de a fi mai tare sau mai slab. O creștere de 20 dB înseamnă o creștere de 10 ori în intensitatea sunetului. De exemplu, un sunet de 130 dB produs de un motor poate deveni un zgomot dureros. Expunerea la sunete de 180 dB cauzează pierderea auzului.

Audiții

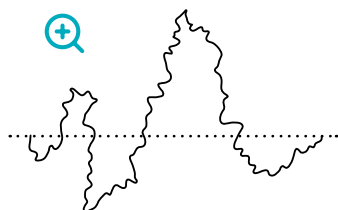

- Greg Gilpin, *Music's Echo*
- Leroy Anderson, *The Typewriter (Mașina de scris)*
- Leopold Mozart, *Simfonia jucăriilor*
- Leroy Anderson, *Sandpaper Ballet*

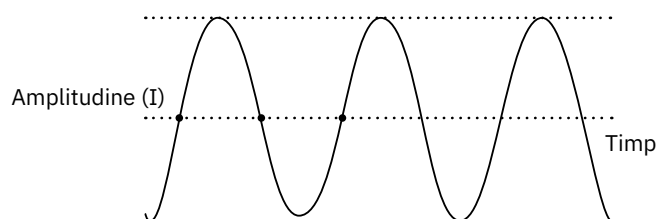
Ce este sunetul și cum se formează

Expunerea prelungită la un nivel sonor de peste 90-95 dB poate duce în timp la pierderea auzului.

Timbrul depinde de forma vibrației. Sunetele muzicale au vibrații regulate, în timp ce zgomotele au vibrații neregulate.

Forma vibrației unui zgomot

Forma vibrației unui sunet

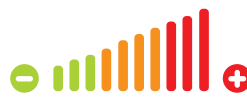
Un sunet este considerat muzical dacă are o înălțime determinată, pentru a putea fi utilizat într-un sistem de intonație și reprodus cu vocea sau cu un alt instrument.

Zgomotul este produsul vibrațiilor neperiodice ale corpurilor sonore. El nu are o înălțime determinată. Cu toate acestea, se regăsește în arta muzicală, fiind produs de unele instrumente de percuție.

Aplic

1. Descifrează cântecul *Ținutul mesteacănului argintiu* și parcurge etapele de învățare a unui cântec.
2. Acompaniază-l ritmic cu bătăi din palme sau bătăi în masă.
3. Cum se numesc sunetele ce alcătuiesc linia melodică? Dar cele care alcătuiesc acompaniamentul?
4. Ascultă cu atenție sunetele produse și împărtășește-le colegilor tăi cel puțin două diferențe dintre cele două tipuri de sunete.
5. Viteza sunetului este diferită în funcție de mediul în care se propagă. Găsește viteza sunetului pentru trei medii de propagare.
6. Uneori, atunci când asculți muzică la căști, telefonul mobil emite o notificare prin care te avertizează că nu este indicat să asculți muzică la un volum foarte ridicat. Cercetează care sunt consecințele expunerii prelungite la sunete cu o intensitate foarte mare. Stabilește trei reguli de care este bine să ții cont pentru a te proteja de efectul negativ al acestor sunete.
7. Folosește o aplicație pe telefonul mobil (sonometru), pentru a măsura nivelul de decibeli în locurile pe care le frecvenzi în mod obișnuit.
8. Ascultă cu atenție un sunet muzical și un zgomot, apoi reprezintă-le pe fiecare vizual, atât ca formă, cât și din punct de vedere cromatic. Alege tehnica preferată dintre cele enumerate: desen, pictură (tempera, acrilice, ulei), grafică, pastel.
9. Notează într-un tabel asemănările și deosebirile dintre un sunet muzical și un zgomot.
10. Care dintre calitățile sunetului muzical sunt valabile și în cazul zgomotului?
11. Audiază lucrările lui Leroy Anderson, *Typewriter* și *Sandpaper Ballet*. Ridică mâna în momentele în care, în discursul muzical, este folosit zgomotul.

Știi că?

- Undele sonore călătoresc mai rapid și mai eficient în apă decât în aer uscat. Balenele și cașaloții folosesc undele sonore pentru deplasarea în apele întunecate, direcționând și primind undele sonore asemenea unui radar al unei nave sau al unui submarin.
- Limitele între care urechea umană poate percepe corect sunetele sunt cuprinse între 20 și 20.000 Hz și între 0 și 120 dB. Sunetele cu o frecvență sub 20 Hz se numesc **infrasunete**, iar cele cu frecvența peste 20.000 Hz se numesc **ultrasunete**.

Trafic auto (în mașină): 85 dB

Metrou: 95 dB

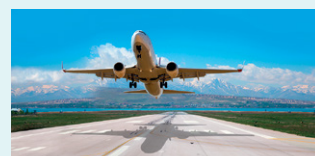
Snowmobil, motocicletă: 100 dB

Fierăstrău electric: 110 dB

Concert rock: 115 dB

Avion, la decolare: 130-140 dB

Portofoliu

Împreună cu colega/colegul de bancă, alege una dintre următoarele creații muzicale de mai jos. Găsiți sau creați chiar voi o poezie și o pictură inspirate de muzica respectivă.

- Jean-Philippe Rameau – *Chemarea păsărilor*;
- Maurice Ravel – *Jocuri de apă*;
- Claude Debussy – *Clar de lună*;
- Nikolai Rimsky-Korsakov – *Zborul cărăbușului*.

Care dintre calitățile sunetelor muzicale folosite de compozitor în lucrarea aleasă (înălțimea, durata, intensitatea sau timbrul) v-au determinat să realizați corespondența dintre muzică, poezie și pictură?

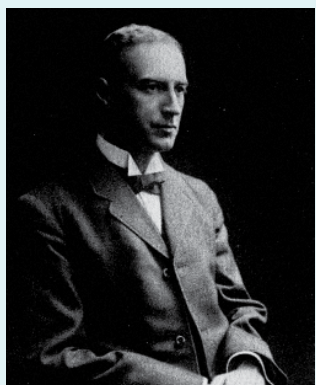
Calitățile sunetului muzical

Știi că?

În anul 1895, fizicianul american Wallace Clement Sabine (1868-1919) a fondat acustica arhitecturală.

Fascinat de emiterea, transmiterea și recepționarea undelor sonore într-o încăpere, acesta a studiat modul în care obiectele de mobilier și oamenii absorb sunetele în sălile de clasă, de conferințe și de spectacole. El a observat astfel relația care se stabilește între numărul de obiecte existente într-o sală și nivelul intensității sonore. În zilele noastre, programele computerizate încorporează formula descoperită de Sabine pentru a ajuta inginerii și acusticienii să recondiționeze și să construiască săli în care sunetul să aibă cea mai bună calitate.

Audiții

Camille Saint-Saëns – Suita *Carnavalul animalelor*

Observ

Lion Sleeps Tonight Leul doarme dus

Solomon Linda

Versuri în limba engleză: George David Weiss

p

In the jun-gle, the migh-ty jun-gle the li-on sleeps to-night.____
Ia-tă-n jun-glă, în jun-gla dea-să el, le-ul doar-me dus.____

mp

In the jun-gle, the migh-ty jun-gle the li-on sleeps to-night.____ Ooh
Ia-tă-n jun-glă, în jun-gla dea-să el, le-ul doar-me dus.____

f

wee_____ ooh wim e wey_____ Ooh

Recapitulez

- Ce note muzicale cunoști? Unde se notează acestea pe portativ?
- Enumeră duratele muzicale cunoscute.
- Ce termeni de nuanță ai învățat până acum? Dar tipuri de timbruri muzicale?

Descopăr

Un **sunet muzical** se menține atât timp cât durează vibrațiile sursei sonore. **Durata** sunetelor muzicale se notează cu ajutorul unor semne convenționale, denumite **valori de note**, care determină timpii sau părțile de timp.

Valorile de note și pauzele			
Valoarea	Semnul sunetului	Semnul pauzei	Durata
notă întregă			4 timpi
doime			2 timpi
doime cu punct			3 timpi
pătrime			1 timp
pătrime cu punct			1 ½ timp
optime			½ timp
optime cu punct			¾ timp
șaisprezecime			¼ timp

Timpul este unitatea de măsură a duratei sunetelor muzicale și se marchează printr-o mișcare a mâinii în gestică dirijorală.

Înălțimea sunetelor muzicale se notează pe portativ cu ajutorul notelor muzicale. În sistemul internațional de acordaj, sunetul de referință este la din octava I, care acum are valoarea de 442 Hz, însă înălțimea acestuia a urcat pe parcursul istoriei muzicii de la 428 Hz.

Tabloul notelor muzicale

Octava mică Octava I Octava a II-a

sol la si do¹ re¹ mi¹ fa¹ sol¹ la¹ si¹ do² re² mi² fa² sol² la²

Intensitatea este determinată de amplitudinea vibrației, care reprezintă gradul de mișcare a unei sonore. Cu cât vibrația este mai amplă, cu atât forța cu care împinge aerul este mai mare, acesta lovește mai puternic timpanul, iar sunetul este perceput ca fiind mai tare. În muzică, intensitatea sunetului este exprimată prin nuanțe. Acestea se notează prin prescurtări ale unor termeni proveniți din limba italiană.

Instrumente ale orchestrei	Intensitatea în decibeli (valoare medie)	Nuanțe cu intensitate uniformă		
		Semnul grafic prescurtat	Termen în limba italiană	Termen în limba română
		<i>mf</i>	<i>mezzo-forte</i>	potrivit de tare
		<i>f</i>	<i>forte</i>	tare
Vioară	34,8	<i>ff</i>	<i>fortissimo</i>	foarte tare
Clarinet	76,0	<i>mp</i>	<i>mezzo-piano</i>	potrivit de încet
Trompetă	83,9	<i>p</i>	<i>piano</i>	încet
Talgere	98	<i>pp</i>	<i>pianissimo</i>	foarte încet
Tobă mare	103		<i>crescendo</i>	din ce în ce mai tare, crescând
			<i>decrescendo</i>	din ce în ce mai încet, descrescând

Timbrul este calitatea sunetului muzical de a fi recunoscut după sursa care l-a produs. Acesta poate fi vocal sau instrumental.

Timbrul vocal este specific fiecărei persoane în parte. Cu toate acestea, se pot distinge următoarele categorii: ● voci de copii; ● voci adulte.

Vocile adulte se clasifică astfel:

Tipul de voce	Voci înalte	Voci medii	Voci grave
De femei	sopran	mezzo-sopran	alto
De bărbați	tenor	bariton	bas

Aplic

1. Descifrează cântecul *Leul doarme dus*, respectând etapele corespunzătoare.
2. Realizează un acompaniament ritmic pentru cântecul menționat mai sus.
3. Analizează cu atenție sunetele care alcătuiesc cântecul și acompaniamentul, apoi clasifică-le, în funcție de cele patru calități învățate.
Mod de rezolvare:
În funcție de înălțime:
a. sunetul cel mai înalt al melodiei – re²;
b. sunetul cel mai grav al melodiei – re¹.
4. Alege cinci instrumente muzicale și asociază timbrul acestora cu o culoare. Motivează, în câteva cuvinte, alegerea făcută.

Portofoliu

Ascultă o parte din suita *Carnavalul animalelor* de Camille Saint-Saëns și redă, printr-un text de 10-15 cuvinte, ceea ce îți sugerează audiția muzicală.

Rețin

- **Înălțimea sunetului** este calitatea sunetului de a fi mai acut (înalt) sau mai grav (jos).
- **Durata** este calitatea sunetului muzical de a fi mai scurt sau mai lung.
- **Intensitatea** este calitatea sunetului de a fi mai tare sau mai încet.
- **Timbrul** este calitatea sunetului muzical de a fi recunoscut după sursa care l-a produs.

Timbrul instrumental se clasifică în funcție de felul în care se produc sunetele.

Instrumentele cu coarde se clasifică în funcție de acțiunea care se exercită asupra acestora. Coardele pot fi:

- frecate (instrumente cu coarde și arcuș) – vioara, viola, violoncelul, contrabasul;
- ciupite – chitara, harpa, clavecinul;
- lovite – țambalul, pianul.

Instrumentele de suflat sunt:

- din lemn – flautul, oboiul, clarinetul, fagotul;
- din alamă – trompeta, cornul, trombonul, tuba.

Instrumentele de percuție sunt:

- acordabile – xilofonul, marimbafonul, celesta, timpanul, clopotul;
- neacordabile – toba, tamburina, trianglul, talgerele, gongul, maracasul.

Dicționar

canon – lucrare muzicală în care se interpretează aceeași melodie suprapusă pe mai multe voci și care intră treptat după un interval precis

iodler – tip de cânt specific locuitorilor din zonele de munte din Tirol, Bavaria și Elveția, constând într-o serie de vocalize bazate pe schimbarea de registru a vocii; cântec compus cu astfel de vocalize

ATENȚIE!

Atunci când cântăm în canon trebuie să fim atenți ca vocile să se sincronizeze. Pentru aceasta, este necesar să ascultăm cu atenție ceea ce cântă cealaltă voce.

Știi că?

- În copilărie, vocile fetelor și ale băieților sunt asemănătoare, însă, odată cu instalarea pubertății, vocea începe să se schimbe în ambele cazuri. Vocea băieților coboară cu o octavă, schimbarea fiind mult mai evidentă decât în cazul fetelor.
- Vocea umană a fost primul mijloc de exprimare muzicală. Cu ajutorul cântării vocale, oamenii își exprimau sentimentele, înălțau rugă și cântări de slavă către divinitate, iar mamele își adormeau pruncii.
- „Dacă aveți o voce bună, nu șovăiți o clipă să o cultivați, considerând-o cel mai frumos dar pe care vi l-a acordat natura.” (Robert Schumann)

Observ

Frate Iacob

Moderato

Melodie franceză

Recapitulez

- În timp ce cântăm, poziția corpului este relaxată, ținând spatele drept.
- Inspirăm pe nas și expirăm pe gură, eliberând treptat aerul.
- Deschidem gura, rotunjind ușor buzele.
- Consoanele se rostesc mai apăsător decât în vorbirea obișnuită, pentru ca textul să se înțeleagă mai bine. Pronunțarea corectă și inteligibilă poartă denumirea de **dicție**.
- Întotdeauna trebuie să ne încălzim vocea înainte de a cânta, pentru a nu solicita prea mult, dintr-odată, corzile vocale.

Descopăr

Sunetele vocale sunt produsul vibrației coloanei de aer care trece prin laringe, acolo unde este pusă în vibrație de către **corzile vocale**. Corzile vocale sunt mușchi acoperiți cu o mucoasă, poziționați la nivelul gâtului, de care ne folosim pentru a vorbi sau pentru a cânta. Timbrul vocii noastre depinde de grosimea corzilor vocale. Cu cât acestea sunt mai scurte și mai înguste, cu atât vocea e mai înaltă și invers.

Pentru a transforma sunetele simple emise de corzile vocale în cuvinte inteligibile, buzele, limba, palatul moale și cavitațiile care dau rezonanță vocii îndeplinesc câte un rol. Cavitațiile rezonante includ toată cavitatea bucală, nasul, faringele și cutia toracică. Însușirile rezonante ale cavitații bucale și ale sistemului respirator determină individualitatea vocii, adică timbrul specific fiecărei persoane.

De regulă, majoritatea oamenilor pot atinge, în medie, aproximativ două octave. Unele persoane pot urca la trei sau chiar patru octave. Contratenorul este solistul vocal care reușește să cânte uneori ca o soprană.

Aplic

1. Intonează pe o singură respirație următoarele exerciții, urcând câte un semiton.

2. Învăță cântecele *Frate Iacob* și *Noi suntem români*, respectând etapele de învățare corecte, apoi cântă-le în canon împreună cu ceilalți colegi.

Noi suntem români

Melodie populară

1. A so-sit zi - ua drep-tă - ții___ Zi - ua sfân - t-a___ li - ber-tă - ții___

Tot ro-mâ-nu-n ve - se-leș - te___ Ro - mâ-ni - a-n - ti - ne-reș - te.

Refren:

Noi sun - tem ro - mâni, noi sun - tem ro - mâni,

Noi sun - tem a - ici pe veci stă - pâni.

2. Ardelean, copil de munte,
Ia ridică a ta frunte
Și răspunde-n veselie
Că ești fiu al României.
Refren: ...

3. Moldoveanul și Munteanul
Sunt frați buni cu Ardeleanul,
Trei voinici plini de mândrie,
Că sunt fii de Românie.
Refren: ...

4. Hai, români, lumea ne vede,
România-n noi se-ncrede,
Că de-acum românu-n lume
Va fi mândru de-al său nume.
Refren: ...

ATENȚIE!

În interpretarea cântecului se va ține cont de regulile privind respirația, emisia, dicția, precum și de intonație și de frazarea discursului muzical.

Activități de grup

- Elevii sunt împărțiți în 2-3 grupe. Fiecare grupă adună informații despre stilul belcanto și le prezintă în fața colegilor.
- Interpretează singur sau împreună cu un grup de 2-3 colegi o melodie cu negativ.
- În echipe de 3-4 elevi, descoperiți și alte stiluri de a cânta specifice unui popor sau unei comunități, la alegere. Realizați un minidocumentar de două minute despre unul dintre aceste stiluri.

Portofoliu

Realizează o prezentare de 5-10 slide-uri despre un cântăreț de operă sau de muzică de divertisment, care s-a remarcat printr-o voce deosebită.

Explică ce anume te-a determinat să alegi respectivul artist.

Păstrează prezentarea, tipărită sau în format digital, pentru a fi adăugată la portofoliu.

Negativul este partea instrumentală a unei melodii.

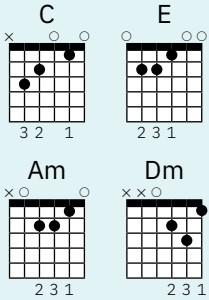
Audiții

- Clopot de seară (Abendglocken)* de Ivan Rebhoff
Observă schimbările de timbru ale interpretului. Pentru notele înalte, acesta folosește o tehnică specifică vocilor masculine numită **falset**.
- Klarinettenmuckl Jodler* de Franzl Lang
- Hăulita de la Gorj*, interprete: Maria Lătărețu, Maria Tănase
- Tango Al Gurugú*, interpretă Niña de los Peines
- Llorona*, interpreți: Josué, Ángela Aguilar

Practica instrumentală

Acordurile acompaniamentului de chitară pentru cântecul *Om bun*:

Bătaia ↓ ↓ (de tip troheu)

C – Do major
E – Mi major
Am – la minor
Dm – re minor

ATENȚIE!

Pentru a cânta corect, apăsăm coardele cu degetele de la o mână, iar cu cealaltă ciupim coardele, pe rând sau simultan, cu vârful degetelor orientate către rozetă.

Observ

Om bun

Dan Andrei Aldea

1. Om bun des-chi - de-ne poar - ta Dă - ne o coa - jă și
nu ne go ni Și-n schimb îți vom a - lun -
ga tris - te - ța Cu ve - se - le cân - te - ce și po - e - zii.

Recapituluz

Atunci când cântăm la pian, trebuie să ținem palma rotunjită, degetele îndreptate spre clape, brațul lejer și spatele drept. Corespondența dintre deget și clapă se numește **digitație** și este notată cifrat în partitură.

Descopăr

Tamburina este un instrument de percuție constituit dintr-un cadru circular din lemn, peste care este întinsă în tensiune o membrană de piele, și pe al cărei cadru sunt dispuse simetric discuri de metal. Sunetul se produce prin agitărea instrumentului, care face discurile să se lovească între ele și să vibreze, sau prin lovirea ușoară a membranei.

Chitara este un instrument alcătuit din următoarele elemente:

1. cap cu cheițe de acordaj;
2. gât (grif sau tastieră) cu taste metalice;
3. corp (cutie de rezonanță);
4. cordar;
5. prăguș;
6. corzi (frecvent, acestea se întâlnesc în număr de șase: mi, si, sol, re, la, mi);
7. rozetă.

Sunetul este produs prin ciupirea coardelor, a căror vibrație este preluată de cutia de rezonanță, prin intermediul rozetei. Apăsând cu degetele pe coarde, în dreptul tastelor de pe grif, se formează sunete cu înălțimi ce urcă din semiton în semiton.

Aplic

Bătând din palme sau folosind o tamburină, execută următoarele tipuri de ritm poetic, împreună cu colegii de clasă.

Iamb	Troheu	Dactil	Anapest
- >	> -	> - -	- - >

Notăția de tip **tabulatură** prezintă înălțimea notelor cu ajutorul cifrelor corespunzătoare tastelor, cele șase coarde ale chitarei fiind reprezentate prin linii.

Pictogramele prezintă poziția degetelor pe griful chitarei (taste și coarde).

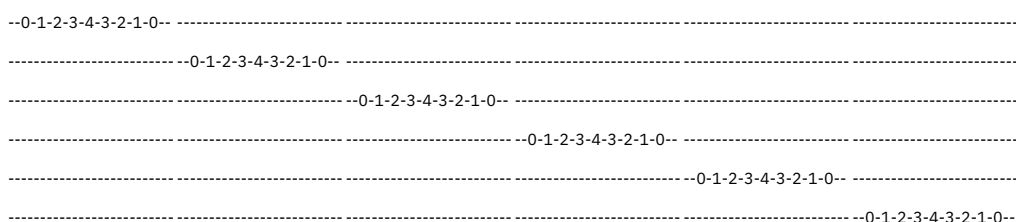
Practica instrumentală

1. Pentru a ne perfecționa tehnica de ciupire a coardelor, vom exersa agilitatea mâinii drepte (mâna stângă în cazul stângacilor), urmând sistemul de notare a degetelor care ciupesc coardele: **p** (degetul mare), **i** (degetul indicator), **m** (degetul mijlociu), **a** (degetul inelar). Degetul **p** va ciupi coardele (libere) groase (mi, la, re), în timp ce coardele subțiri (sol, si, mi), libere, vor fi ciupite alternativ cu celelalte degete, astfel:

p a i m i p a m a i p a i a m

Formula se va repeta, schimbând degetul de debut, astfel încât să încălzim toate degetele.

2. Pentru a ne încălzi degetele mâinii stângi, vom apăsa pe fiecare tastă, dinspre capul chitarei spre rozetă, folosind digitația indicată mai jos, unde 0 reprezintă coarda liberă (se ciupește coarda fără a se apăsa cu degetele celeilalte mâini); **1** – degetul indicator; **2** – degetul mijlociu; **3** – degetul inelar; **4** – degetul mic.

3. Parcurge etapele de învățare a unui cântec, apoi interpretează piesa *Om bun*, împreună cu colegii tăi.
4. Execută acordurile conform pictogramelor alăturate partiturii.
5. Acompaniază cântecul *Om bun* folosind atât chitara, cât și tamburina.
6. Învăță cântecul de mai jos, respectând etapele corespunzătoare și acompaniază-l ritmic și melodic.

Drum bun... toba bate

Din colecția Timotei Popovici

Allegretto
mf

Drum bun, drum bun, to - ba ba - te, Drum bun, bravi ro - mâni,

Cu sa-cul le - gat în spa-te Cu ar-me-le-n mâini. Fi - e zi cu

soa - re, Sau ce - rul no - ros, Fi - e ploi, nin -

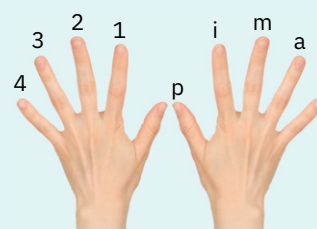
soa - re, Noi mer - gem vo - ioși.

7. Caută în manual cântece care au notate acordurile pentru acompaniament. Găsește pe internet tabulaturile acestor acorduri și învață-le, pentru a putea interpreta cântecele cu acompaniament de chitară.
8. Creează un ritm la tamburină într-una dintre măsurile învățate: 2/4, 3/4 sau 4/4.

Știai că?

- În 1947, Leo Fender construiește primul amplificator pentru chitara electrică.
- Chitara intră în cultura muzicală sub numele *maur de gittern* (țiteră) în a doua jumătate a secolului al XIII-lea.

Știai că?

Tamburina datează încă din Antichitate, fiind întâlnită în toate culturile din Orientul Apropiat până în Europa Centrală. Ea apare cu diferite nume, forme și materiale de construcție în civilizații precum cea mesopotamiană, egipteană, ebraică, greacă și romană. Instrumentul pe care astăzi îl cunoaștem sub numele de tamburină a apărut în secolul al XIII-lea.

Audiții

Ascultă *Concierto de Aranjuez* compus de Joaquín Rodrigo și *Stairway to Heaven*, interpretată de trupa Led Zeppelin. Urmărește diferențele de tehnică instrumentală și sonoritatea diferită a chitarei electrice față de cea clasică.

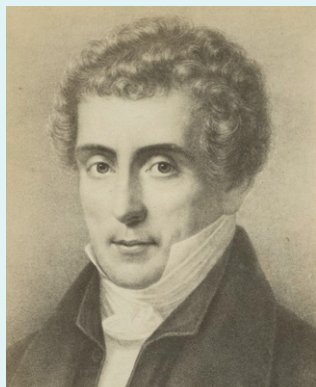

Investigație

Caută cântecul tău preferat în mai multe variante de interpretare și realizează un playlist cu toate variantele descoperite. Menționează care dintre acestea ți-a plăcut mai mult și argumentează-ți alegerea.

Caută pe internet tabulaturile pentru chitară și înregistrează-te interpretând cântecul preferat la acest instrument muzical, atât de popular și accesibil.

Gesturi dirijorale (tactare, pregătirea intrării, închideri, diferențe dinamice, diferențe agogice)

MARIA LUIGI CARLO
ZENOBIO SALVATORE
CHERUBINI
(1760-1842)

A fost un compozitor italian, considerat de Beethoven unul dintre cei mai reprezentativi contemporani ai săi. De asemenea, operele sale au fost apreciate și interpretate de Gioacchino Rossini.

Observ

Canon

Allegretto Luigi Cherubini

A B

1. Ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, Râ-dem noi, răs-pun-deți
2. Ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, În pă - du - re se a -
voi toți în e - cou, Ve - seli - să fim, toți să
u - de un e - cou, Ce - te de co - pii s-a -
râ - dem, Fe - ri - ciți să fim me - reu.
-du - nă, Cân - tul lor ră - su - nă-n văi.

Recapitulez

Atunci când mai multe persoane cântă împreună au nevoie de cineva care să le ajute să se sincronizeze în interpretare, prin tactarea măsurii și prin alte mișcări asociate indicațiilor legate de tempo, de nuanțe și de stil.

Cel care are rolul mai sus menționat se numește **dirijor**.

Dicționar

dirijor – persoană care conduce un cor sau o orchestră, urmărind redarea exactă și expresiv-artistică a partiturii muzicale

Măsura	Notarea în partitură	Sucesiunea timpilor accentuați și neaccentuați	Tactarea
Măsura de două pătrimi			 Mâna stângă Mâna dreaptă
Măsura de trei pătrimi			 Mâna stângă Mâna dreaptă
Măsura de patru pătrimi			 Mâna stângă Mâna dreaptă

Momente principale în dirijarea unei piese:

Avertizare – Pregătire – Intrare – Conducere – Închidere

Descopăr

Gesturile dirijorale sunt mișcări executate de dirijor, pentru a transmite muzicienilor intențiile sale muzicale referitoare la o anumită piesă.

Tactare – mișcări realizate în funcție de tipul măsurii;

Atenție – pregătirea intrării și captarea atenției interpreților; coriștii au spatele drept, ochii la dirijor, urechea ascultă cu atenție tonul dat de acesta; instrumentiștii au degetele pregătite pentru prima notă;

Dirijor de cor

Avânt – inspirația; se inspiră pe nas adânc și fără zgomot; gestul pentru avânt este în timpul în care se va cânta lucrarea;

Atac – emiterea primului sunet; se emite primul sunet cu tonul dat de dirijor, continuând interpretarea cântecului;

Închideri – mișcări specifice, asemănătoare celei din imaginea alăturată, astfel încât tot ansamblul să oprească sunetul în același timp;

Gesturi specifice realizării diferențelor dinamice – amplitudinea mișcărilor care alcătuiesc figurile de tact este direct proporțională cu intensitatea muzicii;

Gesturi specifice realizării diferențelor agogice – viteza realizării mișcărilor care alcătuiesc figurile de tact este conformă tempoului muzicii.

Gest dirijoral de închidere

Știi că?

- Dirijorul Sergiu Celibidache se declara împotriva muzicii înregistrate, considerând că înregistrarea unei lucrări muzicale îi diminuează forța de sugestie.
- Dirijarea unei orchestre se execută cu o baghetă, care lipsește în dirijarea corală. Dirijorul Valery Gergiev folosește o baghetă de dimensiuni foarte reduse, fiind adesea numit „dirijorul cu scobitoare”.

Rețin

Gesturile dirijorale sunt executate de dirijor, cu scopul de a conduce muzical un ansamblu. Acestea depind de măsura în care este scrisă piesa, de tempo, de nuanțe, dar și de intențiile interpretative ale dirijorului.

Aplic

1. Urmărește o înregistrare video cu interpretarea *Rapsodiei române nr. 1* compusă de George Enescu. Observă cu atenție gesturile dirijorului și remarcă ce efect au acestea asupra muzicii pe care o interpretează orchestra.
2. Urmărește cu atenție gesturile celebrului dirijor Leonard Bernstein, la începutul *Simfoniei a V-a* compusă de Ludwig van Beethoven și identifică cele trei momente importante ale începutului interpretării unei lucrări muzicale. Atunci când dorește ca interpreții să cânte mai tare, dirijorul face gesturi mai ample. Dacă, dimpotrivă, dorește să se cânte mai încet, face gesturi mai mici.
3. Învăță cântecele *Canon* și *S-a dus cucul de pe-aici*, respectând etapele de învățare a unui cântec, apoi dirijează-le. Pe care timp al măsurii are loc avântul în fiecare situație?

S-a dus cucul de pe-aici

Moderato Cântec popular

mp

1. S-a dus cu - cul de pe-a-ici _____ Și și-a lă - sat pu - ii mici _____
 2. Și-a ve-nit cu - cu-n-tr-o vre - me Și-a gă-sit pu - ii cu pe - ne,

f

Cu - cu - le! I-a lă - sat pe-o rân - du - nea, _____
 Cu - cu - le! Cu - cul, de pă - re - re bu - nă,

Să-i mai pă - zeas - că și ea, _____ Cu - cu - le!
 Cân - tă-n co - dru de ră - su - nă, Cu - cu - le!

Activități de grup

1. Formați grupe de câte șase elevi și fiți, pe rând, dirijorul grupului, în timp ce restul elevilor interpretează cântecul.
2. Profesorul numește, pe rând, trei elevi care vor veni în fața clasei și vor dirija în timp ce toată clasa cântă cântecul.

Portofoliu

Lucrați în grupe de câte patru elevi. Fiecare grupă va aduna informații despre Sergiu Celibidache, George Enescu, Constantin Silvestri sau Ion Marin.

Realizați o prezentare PowerPoint sau un colaj, în care să includeți fotografiile, texte sau grupaje din reviste, apoi prezentați-le colegilor produsul final.

Audiții

Rapsodia română nr. 1 compusă de George Enescu, în varianta dirijorală a lui Sergiu Celibidache

Alterațiile accidentale

TIBERIU BREDICEANU
(1877-1968)

Important compozitor, etnomuzicolog și jurist român, s-a născut la Lugoj, unde a și luat primele lecții de muzică de la mama sa. A continuat să studieze muzica alături de dirijorul și compozitorul Ion Vidu, la Lugoj, Blaj, Sibiu și Brașov.

A contribuit la înființarea Teatrului Național și a Operei Naționale Române din Cluj-Napoca. Creațiile sale precum opereta *La șezătoare*, *Patru dansuri simfonice*, *Poemul muzical etnografic Transilvania* au avut ca sursă de inspirație folclorul bănățean și cel din Ardeal. Tiberiu Brediceanu a prelucrat, de asemenea, numeroase cântece și balade populare, printre care și celebra baladă *Miorița*.

Dicționar

definitiv – care nu se mai modifică, stabilit pentru totdeauna

accident – eveniment neașteptat, care întrerupe mersul normal al lucrurilor

accidental – întâmplător

precaut – (despre oameni) care prevede un pericol, care acționează prudent și ia toate măsurile de prevedere pentru evitarea unui pericol, unei neplăceri

Audiții

- *Bordeiaș, bordei, bordei* de Anton Pann
- *Menuet în Sol Major* de Ludwig van Beethoven

Observ

Floricea de pe apă

Tiberiu Brediceanu

Recapitulez

Alterațiile sunt semne grafice pe care le întâlnim în partitură, scrise pe portativ înaintea notei muzicale, pe același spațiu, respectiv pe aceeași linie a notei în dreptul căreia se află, respectând locul notei pe portativ.

Prin apariția lor, alterațiile modifică înălțimea sunetelor ascendent (diez #) sau descendent (bemol ♭) cu un semiton.

Becarul anulează efectul diezului și al bemolului.

Descopăr

Rolul expresiv al muzicii este redat cu ajutorul alterațiilor, a căror apariție în partitură cunoaște următoarele variante.

Alterații definitive, plasate lângă cheia sol, poartă denumirea de armură și au efect asupra întregii lucrări muzicale. Ele specifică tonalitatea în care este compusă lucrarea muzicală.

Alterațiile accidentale apar pe tot parcursul lucrării muzicale. Acest tip de alterație este valabil doar în cadrul măsurii în care apare, pentru nota care a fost alterată.

Alterațiile de precauție ne amintesc anularea efectului unei alterații accidentale în măsura următoare.

Rețin

Alterațiile accidentale pot apărea oricând pe parcursul lucrării muzicale, fiind valabile pentru notele cu aceeași înălțime din cadrul unei măsuri sau până la anularea acestora printr-un nou semn de alterație.

După bara de măsură, se pot pune alterații de precauție pentru a atenționa interpretul cu privire la anularea alterațiilor accidentale.

Aplic

1. Identifică semnele de alterație și numește nota pe a cărei înălțime sunt scrise, apoi copiază în caiet exemplul muzical de mai jos, desenând notele în dreapta fiecărui semn de alterație.

2. Învăță cântecele *Floricea de pe apă* compus de Tiberiu Brediceanu și *Bordeiaș, bordei, bordei* compus de Anton Pann, respectând etapele de învățare a unui cântec. Identifică tonalitățile în care sunt compuse, apoi urmărește cu atenție apariția alterațiilor pe parcursul cântecelor. Verifică dacă sunt alterații accidentale sau definitive.

Bordeiaș, bordei, bordei ▶

Anton Pann

Largo

Bor-de-iaș, bor - dei, bor-dei, _____ Bor-de-iaș, bor - dei, bor - dei, _____

Of, _____ of, _____ of, _____

Cu măr-tă - ce - ii de tei _____ S-a-n-cui-bat dra - gos-tea-n ei _____

Of, _____ of, _____ of, _____

3. Ascultă fragmentul de mai jos, urmărind cu atenție partitura. Identifică apariția becarului și menționează rolul acestuia, precum și sensul ascendent sau descendent pe care îl are în fragmentul prezentat.

Menuet

Muzica: Ludwig van Beethoven

Proiect de grup

Armonii cromatice – Intersecția dintre muzică și arta vizuală

Pornind de la următoarele lucrări muzicale și plastice, realizați, în echipă, un proiect interdisciplinar care să exploreze relația dintre cromatismul din muzică și cel din arta vizuală:

- Camille Saint-Saëns – *Danse macabre*, Op. 40;
- Karl Jenkins – *Palladio pentru orchestra de coarde*;
- *Doamna cu umbrela*, Claude Monet;
- *Țipătul*, Edvard Munch.

Asociați fiecărei lucrări muzicale câte un tablou și analizați modul în care culorile, armoniile și contrastele din tablouri pot fi asociate cu caracteristicile cromatice ale compozițiilor muzicale selectate.

Realizați o scurtă prezentare care să evidențieze conexiunile dintre aceste două forme de exprimare artistică și care să ilustreze modul în care cromatismul poate influența percepția și emoțiile publicului în ambele domenii.

ANTON PANN
(1796?-1854)

A fost un poet român de origine bulgară sau aromână, profesor și compozitor de muzică religioasă, protopsalt, folclorist, literat, publicist, compozitor al muzicii imnului actual al României, *Deșteaptă-te, române!*. În poemul *Epigonii*, Mihai Eminescu l-a numit „finul Pepelei, cel isteț ca un proverb”.

Criterii de evaluare și de autoevaluare a proiectului de grup

- Asocierea corectă a lucrărilor
- Motivarea corespondenței dintre lucrări
- Prezentarea proiectului
- Respectarea termenului de predare a proiectului stabilit de către profesor

Copiază în caiet și notează în dreptul fiecărui criteriu varianta ta de răspuns, conform codului de mai jos:

- în foarte mare măsură: ***
- în mare măsură: **
- în mică măsură: *
- deloc: –

Profesorul de educație muzicală te va evalua conform aceluiași cod, notând în căsuța din dreapta varianta sa de răspuns.

Cromatisme în tonalitate

CIPRIAN PORUMBESCU
(1853-1883)

Unul dintre cei mai apreciați compozitori români ai secolului al XIX-lea, Ciprian Porumbescu militează pentru promovarea și valorificarea culturii naționale în Transilvania, Banat și Bucovina, aflate atunci în Imperiul Austro-Ungar.

Lucrări reprezentative: *Balada pentru vioară și orchestră*, opereta *Crai-Nou*, *Altarul Mănăstirii Putna*, *La malurile Prutului*, *Pe-al nostru steag* (cântec patriotic dedicat unirii Moldovei cu Țara Românească în 1859).

Melodia cântecului *Pe-al nostru steag* a devenit melodia imnului de stat al Albaniei. Ciprian Porumbescu compune la 28 februarie 1882 opereta *Crai nou*, pe versurile poetului Vasile Alecsandri. Premiera a avut loc în sala de festivități a Colegiului Național „Andrei Șaguna” din Brașov, unde Porumbescu era profesor de muzică.

Dicționar

crai – termen specific basmelor pentru domnitor, rege, împărat; în tradiția populară românească, sintagma „Crai-nou” înseamnă „Lună Nouă”

lopătar – barcăgiu, luntraș, vâslaș; pasăre migratoare din grupul picioroangelor, de culoare albă, cu ciocul lung și lat ca o lopată și cu un moț de pene pe cap

habanera – numele unui dans popular de origine cubaneză, cu mișcare moderată și figuri ritmice caracteristice; melodie după care se execută acest dans

Observ

Fragment din opereta

Crai-nou

Ciprian Porumbescu

Allegretto

Crai nou, crai nou, crai nou, la noi, la noi bi-ne-ai ve-nit, Crai nou, crai nou, crai nou, Fă-mi do-rul îm-plit-nit, Crai nou, crai nou, crai nou, La noi, la noi bi-ne-ai ve-nit, Crai nou, crai nou, crai nou, Fă-mi do-rul îm-plit-nit.

Recapitulez

Alterațiile **accidentale** sunt notate pe parcursul lucrării muzicale și au efect numai asupra aceluiași note ale aceleiași măsuri. Efectul alterației se poate extinde în măsura următoare numai prin utilizarea legatoului de prelungire pentru nota respectivă.

Alterațiile **de precauție** sunt utilizate pentru a reaminti existența unor alterații prezente anterior sau pentru a anula efectul acestora.

Variantele unei game minore sunt: **natural**, **armonic** (treapta a VII-a, alterată suitor) și **melodic** (treptele VI, VII, alterate suitor).

Descopăr

Gamele diatonice, majore și minore, sunt formate din șapte sunete, plus repetarea primului sunet la octava superioară, toate fiind prezentate într-o scară constituită din tonuri și semitonuri (diatonice).

Gama Do Major

TON SEMITON SEMITON

I II III IV V VI VII VIII
Do Re Mi Fa Sol La Si Do

Gama cromatică este scara sonoră în care toate sunetele care duc la alcătuirea ei alternează numai prin semitonuri (cromatice și diatonice).

Cromatizarea gamei Do Major

Semitonurile diatonice sunt formate între sunete cu denumiri diferite.

Semitonurile cromatice sunt formate între două sunete cu aceeași denumire.

Cromatisme în tonalitate

Cromatismele apărute în tonalitate, în special cele prezente în partea superioară a gamei (treptele a VI-a și a VII-a), dau naștere variantelor gamei naturale.

Acestea poartă denumirea de variantă armonică și variantă melodică și modifică gama astfel: în varianta armonică, treapta a VII-a se alterează suitor, iar în varianta melodică, sunt alterate suitor treptele VI și VII în urcare, în coborâre revenindu-se la varianta naturală.

 Rețin

Cromatisme sunt sunete care fac parte din gama cromatică și care apar pe parcursul unei lucrări muzicale, fie într-un pasaj cromatic, fie izolate. Sunete alterate prin intermediul alterațiilor accidentale, cromatisme prezintă o atracție de rezolvare treptată în direcția în care au fost alterate.

 Aplic

1. Cântă după auz corul din opereta *Crai nou* compusă de Ciprian Porumbescu și identifică semnele de alterație existente.
2. Amintește-ți din clasa a VI-a variantele gamei la minor. Intonează-le după modelul profesorului. Observă, în gama la minor armonic, atracția treptei a VII-a (sol#) către tonică (la).

Valurile Dunării

Allegretto

Iosif Ivanovici

1. O bar - că pe va - luri plu - teș - te u -
2. O, nu, nu e vîn - tul, nici Du - nă - rea

șor, Dar ci - ne în - gâ -
nu-i, E doar lo - pă - ta -
- nă un cân - tec de dor?
- rul și cân - te - cul lui.

3. Cântă, împreună cu clasa, fragmentul propus, respectând etapele de învățare a unui cântec.
4. Recunoaște care variantă a gamei la minor este utilizată în prezentul fragment, precizând locul (portativ, măsură) și numele alterațiilor.
5. Ascultă *Habanera* din opera *Carmen* de Georges Bizet și identifică în partitură apoi în audiție mersul cromatic (din semiton în semiton).

Habanera din opera Carmen

Muzica: Georges Bizet

Știi că?

În literatura muzicală a Europei Centrale, întâlnim adesea variantele armonică și melodică ale tonalităților minore, în timp ce variantele armonică și melodică ale tonalităților majore se regăsesc cu precădere în muzica Europei de Est și a Peninsulei Balcanice, al cărei folclor păstrează influențe sonore din perioada Imperiului Otoman.

Dunărea traversând orașul Budapesta

Portofoliu

Ascultă de mai multe ori *Valurile Dunării* compusă de Iosif Ivanovici și desenează pe o foaie un contur melodic în funcție de sensul ascendent și descendent al melodiei. Folosește culori similare ca nuanțe, pentru a reda apropierea dintre sunete. Adaugă rezultatul tău la portofoliu.

Audiții

- *Valurile Dunării* de Iosif Ivanovici
- *Preludiu la după-amiaza unui faun* de Claude Debussy

Știi că?

Există o știință care se numește *psihoacustică*, iar aceasta studiază modul în care creierul uman percepe sunetele și modul în care interacționează cu acestea.

De multe ori, rezultatele acestei științe sunt folosite pentru a influența anumite comportamente ale oamenilor.

De exemplu, producătorii auto se concentrează asupra sunetului pe care îl produce portiera mașinii atunci când se închide, întrucât s-a constatat că acest sunet este foarte important pentru cumpărător în momentul luării deciziei de a achiziționa o mașină.

În muzica pentru copii predomină intervalele consonante, pentru a le crea acestora o stare de bine și de echilibru.

Pentru ilustrarea sonoră a filmelor se are în vedere efectul pe care îl au asupra oamenilor consonanța și disonanța intervalelor. Un pasaj cu intervale disonante va amplifica starea de tensiune a unei scene, în timp ce consonanțele vor potența frumusețea și echilibrul altora.

Știi că?

Intervalele enarmonice (din limba franceză, *enharmonique*) sună la fel, dar se numesc diferit, de exemplu: 2+ cu 3m.

Observ

Ploaia

Mirela-Larisa Matei

Plo - uă, plo - uă, pes-te lu-mea no - uă, Ce - rul su - pă -

Plo - uă, plo - uă, Pi - curi

rat De-a - tâ - ta pă - cat A - pa să tri -

mari de ro - - uă A - pa să tri -

mi - tă gân - duri să în - ghi - tă!

mi - tă gân - duri să în - ghi - tă!

Recapitulez

Raportul de înălțime dintre două sunete muzicale poartă denumirea de **interval**.

Cele două sunete care compun intervalul muzical poartă denumirea de **bază** (sunetul cel mai grav) și **vârf** (sunetul cel mai înalt).

Când intonarea se face dinspre bază către vârf, intervalul este **ascendent**, în timp ce intervalul **descendent** presupune intonarea dinspre vârf spre bază.

Semnul de alterație, plasat înaintea notelor muzicale, modifică înălțimea sunetului cu un semiton. Semnele de alterație sunt:

- diezul # – urcă înălțimea sunetului cu un semiton;
- bemolul b – coboară înălțimea sunetului cu un semiton;
- becarul ♮ – aduce sunetul la înălțimea naturală, după ce a fost alterat cu diez sau cu bemol.

Intervalul reprezintă elementul de bază al melodiei și al armoniei.

Acesta apare sub două forme:

Melodic	Armonic
Cele două sunete sunt emise și se aud succesiv (desfășurare orizontală), astfel generându-se melodia.	Cele două sunete sunt emise și se aud simultan (desfășurare verticală), fapt care generează armonia.
<p>ascendent descendent</p>	

Clasificarea intervalelor

Perfecte	Mari și mici	Mărite și micșorate
1p (prima perfectă) 8p (octava perfectă) 4p (cvarta perfectă) 5p (cvinta perfectă)	2M, 2m (secunda mare, secunda mică) 3M, 3m (terța mare, terța mică) 6M, 6m (sexta mare, sexta mică) 7M, 7m (septima mare, septima mică)	Toate intervalele pot fi mărite prin adăugarea unui semiton și micșorate prin diminuarea cu un semiton.

Descopăr

În funcție de relația care se formează între sunete, intervalele muzicale sunt:

- **consonante** – intervale ale căror sunete auzite împreună dau impresia auditivă plăcută de compatibilitate, de echilibru, de atașare reciprocă, sunt stabile și nu necesită rezolvare: 1p, 4p, 5p, 8p, 3m, 3M, 6m, 6M;
- **disonante** – intervale ale căror sunete auzite simultan dau impresia auditivă de incompatibilitate, respingere reciprocă. Intervalul disonant este instabil și necesită rezolvare într-un interval consonant, aflat la o distanță de un semiton ascendent sau descendent.

Exemple: 2m, 2M, 7m, 7M, 4+, 5- și toate celelalte intervale mărite și micșorate.

Uneori, intervalele disonante pot fi enarmonice cu cele consonante, însă, în contextul unei tonalități, ele folosesc sunete străine față de acea tonalitate (alterații accidentale), care creează tensiune în melodie și/sau în armonie, iar acea tensiune trebuie rezolvată prin mersul către un sunet constitutiv din tonalitate.

Există și situații în care intervalele disonante sunt folosite fără a fi rezolvate, tocmai pentru a prelungi această stare de neliniște.

Aplic

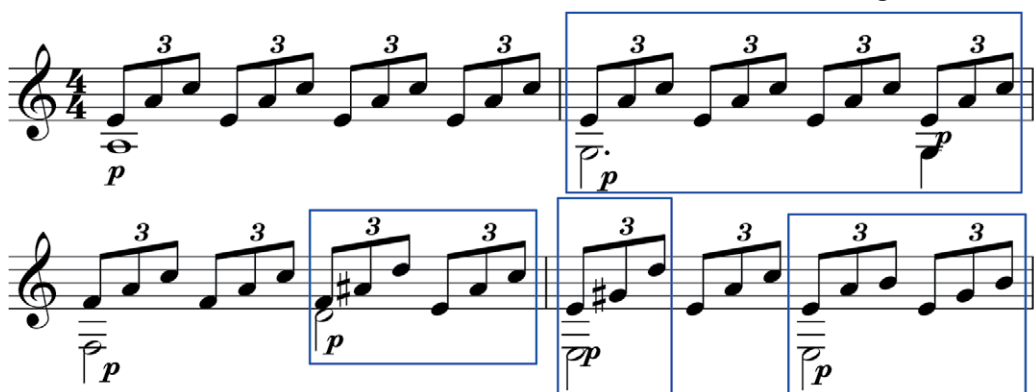
1. Învață, împreună cu ceilalți colegi, cântecul *Ploaia*, respectând etapele de învățare a unui cântec. Identifică în partitură câte un exemplu pentru fiecare tip de interval.
2. Construiește intervalele indicate pe portativul de mai jos, apoi cântă-le armonic (baza și vârful cântate simultan) pe un instrument cu claviatură sau, în grupe formate dintr-un număr par de elevi, intonați, împărțiți în jumătate, simultan baza și vârful intervalului după tonul dat de profesor.

3. Rezolvă intervalele disonante adăugându-le, ascendent sau descendent, câte un semiton.
4. Explică ce interval nou ai format.
5. Disonanța creează neliniște, iar consonanța liniștește. Așa putem observa relația dintre aceste două feluri de intervale în partea I a *Sonatei Lunii* de Ludwig van Beethoven. În fragmentele încercuite se formează, din notele cântate inclusiv cu mâna stângă la pian, intervale disonante care se rezolvă în următoarele fragmente. Se poate observa ușor alternanța disonanță-consonanță.

Sonata Lunii

Muzica: Ludwig van Beethoven

Portofoliu

Vizionează baletul *Ritualul primăverii* de Igor Stravinsky, citește libretul și realizează împreună cu încă cinci colegi, în funcție de preocupări, următoarele sarcini:

- recreați decorul sau costumele pentru una dintre scene pe o foaie de desen A3;
- realizați coregrafia pentru un scurt fragment cu mișcări preluate din orice gen de dans;
- scrieți un eseu despre impresia pe care v-a creat-o vizionarea baletului.

Știi că

- **Secunda mică (2m)** este un interval disonant pe care îl putem asculta în tema din filmul *Fălci*. Este un interval care, prin repetare, creează efectul de suspans, de teamă, fiind folosit în coloana sonoră a mai multor filme de groază.
- În muzica cultă, în special în cea compusă începând cu secolul al XX-lea, intervalele disonante sunt folosite frecvent în armonie. Unul dintre compozitorii în creația căruia întâlnim acest limbaj muzical disonant este Igor Stravinsky.

Știi că

Titlul complet al *Sonatei Lunii* este *Sonata pentru pian nr. 14 în do# minor Quasi una fantasia, Op. 27 nr. 2*. A fost compusă în 1801 și dedicată elevei sale, contesa Giulietta Guicciardi. Partea a III-a a sonatei a reprezentat o inspirație pentru Frédéric Chopin (compozitor polonez romantic, 1810-1849) în compunerea *Fantaisie-impromptu*.

Audiții

- *Dansul tinerelor fete* din baletul *Ritualul primăverii* compus de Igor Stravinsky
- Tema filmului *Fălci*
- Tema filmului de animație *Familia Simpson*

Recapitulare

Observarea sistematică a comportamentului elevilor

Cum te-ai descurcat în această unitate de învățare? Completează, în caiet, următoarele afirmații:

- Din ceea ce am învățat în această unitate, cel mai important mi se pare ...
- Cel mai mult mi-a plăcut activitatea ...
- Cel mai dificil mi s-a părut ...
- Îmi doresc să aflu mai multe despre ...

Pe baza răspunsurilor oferite, profesoara/profesorul poate observa activitatea ta și va completa fișa de observare a comportamentului elevilor, de la pagina 74. Astfel, te va cunoaște mai bine și va înțelege cum să te ajute să progresezi.

Până când nu te iubeam

Moderato

Muzica: Anton Pann

Pâ-nă când nu te iu - beam, Do - ru-le, do-ru - le
Un-de mă cul - cam, dor - meam, Do - ru-le, do-ru - le.

Interpretează cântecul *Până când nu te iubeam* de Anton Pann, respectând etapele de învățare a unui cântec, apoi notează în caiet răspunsul pentru cerințele de mai jos.

1. Stabilește tonalitatea în care este compus.
2. Ce tip de alterații ai întâlnit în partitură?
3. Stabilește măsura cântecului și dirijează-te în timp ce cânti.
4. Profesorul numește doi elevi care vor ieși pe rând să dirijeze cântecul.
5. Găsește în partitură intervalele de 2+ și explică de ce fel sunt.
6. Menționează care sunt calitățile sunetului muzical.
7. Cum se numesc sunetele care depășesc limitele audibilității umane?
8. Sunetul ca fenomen fizic este ...
9. Sunetul ca fenomen fiziologic este ...
10. Prin acustică înțelegem ...

Evaluare

Grilă de evaluare

1. 10 puncte
2. 10 puncte
3. 10 puncte
4. 10 puncte
5. 10 puncte
6. 10 puncte
7. 20 de puncte
8. 10 puncte

Din oficiu: 10 puncte
Total: 100 de puncte

1. Ce sunt corzile vocale și unde sunt amplasate?
2. Menționează cel puțin trei elemente care compun chitara și explică rolul lor.
3. Cele trei momente ale pregătirii intrării, pe care trebuie să le facă un dirijor, sunt:
 - a. atenție;
 - b. ...
 - c. ...
4. Undele sonore sunt preluate de către ... și transmise nervului auditiv.
5. Cele trei semne de alterație sunt următoarele:
 - a. diez;
 - b. ...
 - c. ...
6. Gama cromatică reprezintă parcurgerea unei octave din ... în ...
7. Unește elementele din cele două coloane, conform exemplului de mai jos.

a. înălțime	1. nuanțe
b. durată	2. note muzicale
c. intensitate	3. valori de note
d. timbru	4. instrumente muzicale și voci
8. Construiește pe notele de mai jos intervale disonante ascendente sau descendente și rezolvă-le în intervale consonante.

Exemplu:

U2

Repertoriul ocazional și neocazional în folclor

Lecția 1

28-29 Folclorul obiceiurilor de iarnă

Lecția 2

30-31 Folclorul obiceiurilor de primăvară-vară

Lecția 3

32-33 Folclorul legat de momentele importante din viața omului

Lecția 4

34-35 Folclorul copiilor și cântecul de leagăn

Lecția 5

36-37 Doina și balada

Lecția 6

38-39 Cântecul propriu-zis

Lecția 7

40-41 Cântecul de joc

Recapitulare

42

Evaluare

42

Folclorul obiceiurilor de iarnă

Știi că?

Termenul „folclor” a fost folosit pentru prima dată în 1846, de anticarul britanic W.J. Thoms.

Acesta provine din limba engleză (*folk* = oameni, popor; *lore* = specific, înțelepciune) și denumește „știința, înțelepciunea poporului”.

Folclorul este creat într-un spațiu geografic anume, respectând anumite condiții istorice, și reflectă ideile, sentimentele și convingerile poporului respectiv. Este o manifestare artistică a maselor populare, fiind o sursă importantă de inspirație pentru compozitorii de muzică cultă.

Din folclorul obiceiurilor de iarnă

Jocuri cu măști

Observ

Plugușorul

Colind din Muntenia

Mâ - ne a - nul se - n - no - ieș - te,
Plu - gu - șo - rul se por - neș - te,
Plu - gu - șo - rul cu doi bo - i
Mă - nați, măi, măi, hăi, hăi, hăi!

Recapitulăm

Folclorul reprezintă totalitatea creațiilor artistice, literare, muzicale, plastice a obiceiurilor și a tradițiilor populare ale unei țări sau ale unei regiuni. Totodată, este și știința care se ocupă cu studiul creațiilor artistice, obiceiurilor și al tradițiilor populare.

Trăsăturile specifice creației populare sunt următoarele:

- **caracterul colectiv** – la crearea unei opere participă mai multe persoane;
- **caracterul oral** – se transmite din generație în generație prin viu grai; odată cu apariția culegătorilor de folclor, creațiile folclorice vor fi notate și se vor publica în culegeri;
- **caracterul anonim** – având caracter oral, nu se cunoaște autorul lucrării;
- **caracter sincretic** – creațiile populare îmbină mai multe arte (muzică, literatură, coregrafie, artă plastică ș.a.).

Descopăr

Înțelegem prin **obicei** ansamblul manifestărilor folclorice legate fie de o dată, fie de un eveniment, într-o anumită epocă și pentru o anumită colectivitate. Obiceiul este constituit din mai multe ceremonii, care se succed gradat.

Colindatul este o tradiție specifică sărbătorilor de iarnă, în special în țările cu influență creștină. Acest obicei implică grupuri de colindători, adesea copii sau tineri, care merg din casă în casă pentru a cânta colinde și a le ura gospodărilor sărbători fericite.

Repertoriul de iarnă își are originea în cultura străveche a românilor. Perioada Anului Nou corespundea cu perioada solstițiului de iarnă și cu începutul unui nou ciclu al muncilor agrare.

Odată cu răspândirea creștinismului, în repertoriul de iarnă au intrat și cântecele legate de Nașterea Domnului și alte sărbători religioase din această perioadă (de exemplu, Sfântul Vasile, Boboteaza ș.a.).

Cel mai reprezentativ și mai bogat gen al perioadei de iarnă este **colindul**. În funcție de tematica lor, colindele pot fi creștine (legate de sărbătorile religioase) sau profane (legate de începutul unui nou ciclu al muncilor agrare).

Caracteristica principală a colindului este refrenul, în care găsim expresii precum: „leru-ier”, „florile dalbe” sau „zorii-s dalbe”.

Cântecul de stea este un gen care aparține folclorului obiceiurilor de iarnă. Este specific Crăciunului și evocă steaua care i-a călăuzit pe magi către ieslea în care s-a născut Isus.

Spre deosebire de colind, cântecul de stea nu are refren, iar tematica acestuia este doar religioasă.

Rețin

Tradițiile de iarnă reflectă bogăția culturală a comunităților, îmbinând obiceiurile vechi cu emoția sărbătorilor. Colindul și cântecul de stea aduc bucurie, împărtășind povești și urări frumoase în casele oamenilor.

Prin aceste tradiții sunt transmise căldura și armonia specifice sărbătorilor de iarnă, consolidând legăturile sociale și culturale între indivizi și comunități.

Aplic

- Învăță colindul *Plugușorul*, respectând etapele corecte de învățare a unui cântec. Cântă-l împreună cu clasa.
- Profesorul alege 2-3 elevi care vor acompania la tamburină cântecul cu următorul ritm:

Sus, în poarta Raiului

Allegretto Colind, melodie populară

mf G D

1. Sus în poar - ta Ra - iu lui, Flo - ri - le
2. Șa - de Mai - ca Dom - nu - lui,

G D G

dal - be sunt_ de măr!_ Flo - ri - le dal - be sunt_ de măr.

- C-un fiuț micuț în brațe,
Florile dalbe sunt de măr!
- Dar fiuțul nu mai tace,
Florile dalbe sunt de măr.
- Taci, fiule, nu mai plânge,
Florile dalbe sunt de măr!
- Că m-oi duce, ți-oi aduce,
Florile dalbe sunt de măr.
- Învățați după auz cântecul *Sus, în poarta Raiului*. Cântați împărțiți în două grupe, astfel: fiecare strofă este cântată de câte o grupă, iar la repetarea refrenului cântă întreaga clasă.
- Căutați pe internet acordurile scrise sub portativ și cântați cântecul *Sus, în poarta Raiului*, acompaniați la chitară.
- Împreună cu ceilalți colegi de clasă, organizați-vă în grupuri și mergeți cu colindul la profesorii voștri. Puteți adăuga în programul de colindat și alte cântece din repertoriul aflat la finalul manualului.
- Două mere, două pere,
Florile dalbe sunt de măr!
- Toate patru d-aurele,
Florile dalbe sunt de măr.
- Cu cheița de la Rai,
Florile dalbe sunt de măr!
- Să te faci mai mare crai,
Florile dalbe sunt de măr.

Portofoliu

Împreună cu colega/colegul de bancă sau în echipe de câte trei elevi căutați informații despre obiceiuri de colindat legate de începutul unui nou ciclu agricol și urări de belșug și sănătate. Puteți valorifica, în cercetarea voastră, cântece precum *Plugușorul*, *Ursul*, *Capra*, *Sorcova* ș.a.

Realizați un colaj sau o prezentare PowerPoint, în care să includeți informațiile descoperite, apoi prezentați proiectul în fața colegilor.

Din folclorul obiceiurilor de iarnă

Carlo Maratta, *Madona și pruncul* (cca 1660)**Audiții**

- Ascultă colinde tradiționale românești interpretate de artiști precum Ștefan Hrușcă, Tudor Gheorghe, Paula Seling, Narcisa Suciuc și de Corul Național de Cameră „Madrigal”. Găsește două-trei diferențe între cele trei variante de interpretare (tradițională, modernă, academică).
- Caută și ascultă, împreună cu încă doi colegi, colinde tradiționale din alte țări. Fiecare grupă va prezenta în fața clasei cel puțin un colind tradițional din altă țară, fie interpretându-l, fie ca audiție în format audio sau video.

Folclorul obiceiurilor de primăvară-vară

Știi că?

Paparudele reprezintă un ritual prin care se poate controla vremea, practicat după sărbătorile pascale, atunci când precipitațiile necesare bunului mers al agriculturii sunt mai scăzute. Prezent în Peninsula Balcanică și nu numai, obiceiul poartă numeroase denumiri, precum: „paparude” (în România), „peperuna” (în Albania), „peperuda” (în Bulgaria), „pepelugă” (în Serbia), „pipieruga” (în Grecia), „paperotta” și „papparutu” (în Italia).

Observ

Paparuda

Muntenia

Pa-pa-ru-dă, ru - dă, Vi-no de ne u - dă, Cu gă-lea-ta, lea - ta,
 Pes-te toa-tă va - tra! Când oi da cu sa - pa, Să cur-gă și
 a - pa, Când oi da cu ma - iu, Să cur-gă mă - la - iu'!

Descopăr

Mărțișorul este o tradiție ancestrală din România, marcând începutul primăverii și simbolizând renașterea naturii. În această frumoasă practică, oamenii își împletesc speranța și bucuria în mici obiecte lucrate manual, constând într-un fir alb și unul roșu, încărcate de semnificație.

Firul alb reprezintă iarna, zăpada și ghețurile, în timp ce roșul simbolizează primăvara, viața, pasiunea și norocul. Mărțișorul este purtat în luna martie, de obicei prins la piept sau la încheietura mâinii, ca un talisman al norocului și al sănătății. Această tradiție își are originile în vechile credințe precreștine, fiind încă o expresie vie a identității și a unității culturale ale poporului român.

Paparuda este un obicei vechi, practicat de copii, cu scopul invocării ploii în perioadele de secetă, încă prezent în sudul și estul țării. Copiii își pun frunze în jurul taliei și colindă satul, iar gazdele le udă picioarele cu apă în timp ce aceștia cântă.

Tot un obicei pentru invocarea ploii este și **Scaloianul**, care presupune confecționarea unei păpuși din lut, împodobită cu flori, pusă pe o scândură din lemn, căreia i se dă drumul pe o apă curgătoare.

Repertoriul obiceiurilor de primăvară-vară are un puternic caracter pastoral și agrar. Intervalul specific acestora este din luna martie, când încep lucrările de însămânțare și fertilizare a solului, până în luna august, când se strânge recolta.

Călușul, joc străvechi de primăvară cu funcții multiple, jucat de feciori într-un costum special, cu bastoane (în trecut cu săbii), este atestat de Dimitrie Cantemir în secolul al XVIII-lea. Acesta remarca bogăția figurilor de dans (în număr de 100) și caracterul lor spectaculos.

Drăgaica sau **Sânzienele** (în Transilvania) este un vechi joc ritual cu caracter agrar. Este legat de data de 24 iunie, când începe secerișul. Fetele care îl joacă sunt aflate la vârsta ce premerge căsătoria și sunt îmbrăcate cu ce au ele mai frumos, iar pe cap poartă o cunună de flori galbene (flori de sânziene). În ceata drăgaicelor există și o conducătoare – numită drăgaică sau mireasă.

Călușar din Orăștie,
județul Hunedoara

Folclorul obiceiurilor de primăvară-vară

Cântecul cununii marchează sfârșitul secerișului și este întâlnit doar în Transilvania. După ce cortegiul de secerători și secerătoare ajunge la ultima holdă, se împletește o cunună din câteva spice, care este oferită apoi celei sau celor ce o poartă până la casa gospodarului stăpân al holdei.

Rețin

Repertoriul de primăvară-vară cuprinde cântece, jocuri și manifestări dramatice, rituale sau nerituale, legate de o dată calendaristică fixă sau de momente ale muncii păstorești și agrare.

În repertoriul obiceiurilor de primăvară-vară au pătruns și cântecele legate de sărbătoarea Paștelui și a Floriilor.

Aplic

Drăgaica

Hai, Dră - gai - că să să - rim Să să - rim să
ră - să - ri - mu Să să - rim, să ră - să - rim.

Azi cu toți să prăznuim

Potrivit

Muzică: Gheorghe Cucu

1. Azi cu toți să prăz - nu - im, Pre Dum - ne - zeu să-l mă - rim.
Hris - tos vi - ne - n - ce - ti - nel Spre pa - ti - mă
ca un miel. O, mi - nu - ne! O, mi - nu - ne!

2. Azi intră-n Ierusalim,
Călare pe mânz asin,
De popor e așteptat,
Ca un mare împărat, | 3. La poartă e-ntâmpinat
Toți osana i-au cântat,
Osana dintru-nălțime,
Că Hristos Împărat vine, | 4. Pruncii cu stâlpari în mână
Cântă cu toții împreună,
Osana dintru-nălțime,
Că Hristos Dumnezeu vine. |
|--|--|--|

- Învățați cântecele *Paparuda*, *Drăgaica* și *Azi cu toți să prăznuim* și cântați-le împreună cu clasa.
- Cântecul *Azi cu toți să prăznuim* va fi cântat astfel: profesorul împarte clasa în patru grupe, fiecare grupă interpretând primele două versuri, iar următoarele două versuri sunt cântate de toată clasa.

Portofoliu

Urmărește dansul *călușul*. Alcătuieți apoi echipe formate din trei-patru elevi și căutați informații despre acest ritual străvechi. Cu informațiile găsite, realizați un poster care va face parte din portofoliul de evaluare.

Știi că?

Diversele culturi din întreaga lume au dezvoltat obiceiuri specifice pentru a marca sosirea primăverii și a verii. Iată câteva exemple:

Holi, cunoscut și sub numele de Festivalul culorilor, este celebrat în India și în alte comunități hinduse din întreaga lume, pentru a marca începutul primăverii. Participanții aruncă pulberi colorate unii în ceilalți, simbolizând diversitatea naturii și bucuria.

Beltane este o sărbătoare celtică, reprezentativă pentru începutul sezonului de vară. Aceasta include dansuri rituale, aprinderea focurilor sacre și alte ceremonii care celebrează fertilitatea și un nou început.

Nowruz este Anul Nou persan și se sărbătorește în jurul echinocțiului de primăvară. Această sărbătoare include curățarea caselor, decorarea cu elemente simbolice și servirea unui prânz festiv.

Audiții

Ascultă cântecul *Paparuda* compus de Dan Voiculescu, în interpretarea Corului de Copii Radio.

Folclorul legat de momentele importante din viața omului

Repertoriul nupțial și repertoriul funebru

Observ

Cântecul miresei

Andantino

Popular

1. Și-am zis ver-de ș-o mă - ta - să, Ră - mâi, mai - că, -
 să - nă - toa - să, Da - că - n-ai - fost - bu - cu -
 roa - să Să mă - vezi - sea - ra prin ca - să!

2. Taci, mireasă, nu mai plânge,
 Că la maică-ta te-i duce,
 Când a face plopul mere
 Și răchita micșunele.

Știi că?

În unele regiuni folclorice, cântecul miresei este cântat pe o melodie de bocet. Acest lucru simbolizează tristețea despărțirii de familie în care mireasa a fost ocrotită și trecerea în familia mirelui, în care se consideră că nu va avea parte de bunăvoință. În unele părți ale Indiei, tradiția presupune împodobirea miresei cu ghimpi în timpul ceremoniei de către familia mirelui. Acest obicei simbolizează duritatea și rezistența necesare pentru a face față vieții de căsnicie.

Descopăr

Întreaga viață a omului, de la naștere până la moarte, este însoțită de obiceiuri, ample manifestări folclorice, adevărate spectacole populare, constituite din cântece, jocuri mimice cu măști și dansuri. Acestea însumează înțelesuri profunde asupra relațiilor interumane și a vieții sociale, în general.

În tradiția populară românească, cele trei momente importante din viața omului sunt **nașterea, nunta (căsătoria)** și **înmormântarea**. Fiecare dintre acestea reprezintă un prilej de reunire a membrilor comunității, care împărtășesc atât bucuriile, cât și tristețile.

Pentru țăranul din vechiul sat românesc, venirea pe lume a unor copii era o binecuvântare, dar și o obligație morală și socială. Nașterea prilejuiește o serie de obiceiuri care variază în funcție de zona folclorică, dar care păstrează anumite elemente comune, precum: prezența ursitoarelor, prima îmbăiere, botezul, tăiatul moțului sau ruperea turtei.

Un rol extrem de important în toate aceste manifestări îl are moașa copilului. Cu timpul, multe dintre aceste obiceiuri s-au schimbat sau au fost înlocuite cu altele, mai moderne, născute din rațiuni comerciale.

Căsătoria constituie uniunea oficială a două persoane. În tradiția românească, nunta este cea mai mare sărbătoare a satului, un important prilej de petrecere.

În desfășurarea acestui ritual se observă două momente importante care condiționează un anumit repertoriu:

- despărțirea mirilor de părinți și de rude, care generează cântecele rituale, specifice fiecărui moment al ceremonialului nupțial;
- bucuria nuntașilor și a întregii comunități, care iau parte la întemeierea unei noi familii – manifestată prin cântece și dansuri neocasionale, menite să aducă voia bună în cadrul evenimentului.

Ritualul de **înmormântare** avea rolul de a face trecerea de la viața pământească la viața de apoi.

În concepția tradițională a poporului român, nu apare teama de moarte. Cântecele rituale și jocurile de priveghi arată că între lumea celor vii și lumea celor morți existau anumite legături, a căror motivație trebuia căutată chiar în ideea unității de neam.

Rețin

Din repertoriul nupțial fac parte:

- **cântecul miresei**, interpretat la casa miresei, când aceasta este gătită într-o atmosferă solemnă. În nordul țării, cântecul miresei este asociat cu melodia de bocet, pentru a marca trecerea de la viața tihnită din casa părintească la cea plină de neprevăzut care o așteaptă;
- **cântecul mirelui**, interpretat atunci când mirele este bărbierit de către prieteni într-un cadru ceremonial;
- **cântecul soacrei** conține adesea versuri satirice.

Repertoriul specific ceremonialului funebru se împarte în două categorii:

- **cântecele ceremoniale**, cântate de femei specializate, angajate în acest sens de familie, în anumite momente ale ceremonialului (de exemplu: cântecul bradului, al zorilor, cântece de petrecut, de priveghi ș.a.);
- **bocetele**, cântate individual, în timpul zilei, reprezintă o expresie a durerii cauzate de pierderea persoanei dragi.

Aplic**Cântecul ginerelei** ▶

Oltenia

Gi - ne - ri - că, gi - ne - ri - că, Gi - ne - ri - că gi - ne - rel
Roa - gă - te de băr - bi - e - ri Roa - gă - te de băr - bi - er.

**Sus, bradule, sus
Ridicatul bradului**

Runcu, Gorj

Bra - du - le, bra - du - le Bra - du - le, bra - du - le
Cin' ț-o po - run - ci - tî, Cin' ț-o po - run - ci - tî.

1. Cântă după auz cântecele, împreună cu toată clasa.
2. Cântați în perechi *Cântecul miresei*, interpretând, pe rând, câte un rol.
3. În echipe de 3-4 elevi, găsiți și alte melodii specifice repertoriului nupțial sau repertoriului funebru, din zone folclorice diferite și prezentați-le în fața clasei.

Portofoliu

- Caută informații despre ritualul nupțial din diverse zone folclorice ale țării și descrie obiceiul care ți-a plăcut cel mai mult sau ceea ce ți s-a părut cel mai interesant.
- Găsește o altă variantă a *Cântecului miresei* din zona folclorică a bunicilor tăi. Nu uita să adaugi la portofoliu informațiile descoperite.

Știai că?

- În tradiția populară, bradul este considerat „pomul vieții”. Este prezent în toate ritualurile legate de momentele importante din viața omului, simbolizând viața veșnică, tinerețea și curajul.
- O mare însemnătate în evoluția obiceiurilor de înmormântare ale românilor a avut-o cultul lui Zalmoxis. Geto-dacii credeau că moartea reprezintă doar o perioadă trăită în preajma lui Zalmoxis, după care urmează întoarcerea pe pământ.

Audiții

- *Nuneasca*, în interpretarea lui Liviu Vasiliică
 - *Ia-ți, mireasă, ziua bună*, în interpretarea Mariei Ciobanu
 - *Bocet*, Monica Bejenaru
- Observă formula instrumentală redusă (vioară și țambal), specifică tarafurilor populare, care acompaniază cântecul *Nuneasca*.

Folclorul copiilor și cântecul de leagăn

Dicționar

mămăruță – buburuză, gărgăriță

Știi că?

Cântecul de leagăn există în folclorul mai multor popoare. De-a lungul timpului, mai mulți compozitori au fost inspirați de acest gen muzical, unii dintre aceștia compunând cântece de leagăn doar pentru instrumente. Dintre cei mai cunoscuți compozitori care au compus cântece de leagăn fac parte: Wolfgang Amadeus Mozart, Johannes Brahms și Franz Schubert.

Știi că?

În unele cântece de leagăn, mama evocă vietățile din jurul casei sau altele, mai îndepărtate. În multe cântece, textul se rezumă doar la un refren: *haide, nani, abua; nani, nani; lui, lui* etc. În tema unor cântece apar și imagini complexe, precum: aspecte ale realității sociale și ale vieții de familie.

Observ

Mămăruță

din folclorul copiilor

Mă - mă - ru - ță, ru - ță, Su - ie - te - n că - ru - ță
Și mă du la va - le Ca pe zmeu că - la - re.

Culcă-mi-te mititel...

Moderato

Reg. Pitești, Drăgășani, com. Ștefănești

Na - ni, na - ni, pu - iul ma - mii, Cul - că - mi - te
mi - ti - tel Și te scoală măricel

Refren: Nani, nani, puiul mamei,

2. Să te duci cu oile,

Pe câmpul cu florile;

1. Culcă-mi-te mititel

3. Să te duci cu vacile

Și te scoală măricel

Pe câmpul cu fragile.

Descoper

Folclorul copiilor cuprinde creații versificate și neversificate: cântece legate de elementele naturii, pentru vietăți, cântece de joc, numărători, zicători ș.a.

Imaginile poetice din lumea animală și florală, din viața de familie sau dintr-o lume fantastică sunt redată prin mijloace de expresie simple, dar de o mare expresivitate. Textele includ povești simple, versuri ritmice, jocuri de cuvinte, interjecții și expresii colorate, care captează viziunea copiilor asupra lumii. Versurile se recită pe un ritm specific sau se cântă pe o melodie simplă, cu caracter recitativ, construită pe scări muzicale cu puține sunete.

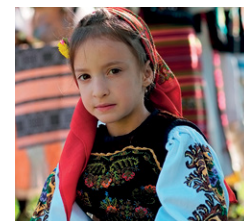
Din cele mai vechi timpuri, oamenii au observat efectul liniștitor pe care îl are vocea mamei asupra nou-născutului. Acest lucru, dublat de forța sugestivă a muzicii, a dus la apariția cântecului de leagăn. Apărut dintr-o necesitate practică (adormirea copilului mic), **cântecul de leagăn** are un caracter intim și se execută individual. Melodia se bazează pe dezvoltarea unui **motiv**, iar ritmul este bazat pe **iamb** (silabă scurtă – silabă lungă). Textele evocă elemente din lumea înconjurătoare, regăsindu-se adesea refrene precum: „nani, nani”, „abua”, „lui, lui” ș.a.

Folclorul copiilor și cântecul de leagăn sunt două componente ale culturii populare române, care transcend timpul și spațiul, învăluindu-ne în dulcea armonie a copilăriei și a legăturilor noastre cu tradițiile strămoșești, cu lumea satului și vârsta inocenței.

Rețin

În folclor, există cântece create de copii pentru jocurile lor sau cântece create de adulți pentru copii. Cele din prima categorie alcătuiesc **folclorul copiilor**, iar **cântecul de leagăn** face parte din cea de-a doua categorie.

Aplic
Treci ploaie

Repede

din folclorul copiilor

Treci_____ ploa - ie că - lă - toa - re,
 Că te-a - jun - ge sfân - tul soa - re
 Și-ți ta - ie pi - cioa - re - le_____
 Cu un mai,_____ cu un pai,_____
 Cu sa - bi - a lui Mi - hai._____

Ala-bala

din folclorul copiilor

A - la, ba - la, por - to - ca - la,
 Ieși, bă - di - ță, la por - ti - ță,
 Că te-a - șteap - tă Ta - li - on,_____
 Ta - li - on, fe - cior de domn._____

Aidi nani, puiul mamii...

Moderato

Reg. Iași, Pașcani, com. Hălăucești

1. Ai - di na-ni, na-ni, na-ni, Ai-di na-ni____ cu ma - ma
 Că ma - ma te-o le-gă - na,____ Că ma - ma te-o le-gă - na.

2. Aidi, nani, nani, nani
 Aidi nani, cu mama,
 Că mama te-o legăna
 Și din gură ț-o cânta.

3. Nani, nani, cu mama,
 Haidi nani, nanița,
 Că mama te-o ține bine,
 Cu pâine și cu măslina.

- Interpretează cântecele de mai sus, ținând seama de etapele de învățare a unui cântec.
- Identifică din ce categorie de creații folclorice învățate fac parte cântecele de mai sus, apoi explică alegerea ta.
- Extrage scara muzicală a cântecelor învățate din folclorul copiilor, apoi notează-o în caiet. Scara muzicală se extrage notând sunetele din care este compusă melodia, o singură dată pentru fiecare sunet, în ordinea descrescătoare a înălțimii.
- Observă și compară scările muzicale ale cântecelor din folclorul copiilor cu scările muzicale învățate. Exprimă-ți opinia în legătură cu diferențele dintre acestea.

Proiect de grup

În echipe formate de profesor, realizați o pictură, un desen, o lucrare grafică sau digitală etc., inspirată dintr-o lucrare muzicală din lista de audiții din această lecție.

În realizarea lucrării, veți ține cont de caracterul muzicii (cultă sau populară), genul muzical (cântecul de leagăn sau folclorul copiilor), imaginile sugerate și atmosfera generală transmisă. Lucrările realizate vor fi prezentate în cadrul unei expoziții în sala de clasă, intitulată „Copilăria în imagini”.

Audiții

- *Podul de piatră* – melodie din folclorul copiilor
- *Cântec de leagăn*, în interpretarea Mariei Tănase
- *Cântec de leagăn*, în interpretarea Sofiei Vicoveanca
- *Wiegenlied, D 498* de Franz Schubert
- *Wiegenlied, K 350* de Wolfgang Amadeus Mozart
- *Wiegenlied, Op. 49, No. 4* de Johannes Brahms

Criterii de evaluare și de autoevaluare a proiectului de grup

- Respectarea caracterului muzicii

- Sugerarea genului muzical

- Redarea imaginilor transmise prin text sau muzică

- Surprinderea atmosferei generale a lucrării

- Îndeplinirea sarcinilor în cadrul echipei

- Respectarea termenului de predare a proiectului propus

Copiază în caiet și notează în dreptul fiecărui criteriu varianta ta de răspuns, conform codului de mai jos:

- în foarte mare măsură: ***
- în mare măsură: **
- în mică măsură: *
- deloc: –

Profesorul de educație muzicală te va evalua conform aceluiași cod, notând în căsuța din dreapta varianta sa de răspuns.

Doina și balada

Știi că?

Poema română de George Enescu:

- a fost compusă de marele compozitor român la doar 16 ani;
- este bazată pe o suită de tablouri care exprimă ciclul cosmic zi-noapte-zi, mai precis înserare, noapte, furtună în noapte, zori, petrecere populară în plină lumină;
- a fost dirijată în primă audiție de renumitul dirijor Édouard Colonne, la Paris, și s-a bucurat de foarte mult succes;
- a fost dirijată pentru prima dată în România chiar de către compozitor, fiind prima apariție publică în calitate de dirijor a tânărului Enescu, în vârstă de doar 17 ani;
- este dedicată Majestății Sale Regina Elisabeta a României, o susținătoare a marelui compozitor, ea însăși pasionată de artă (aceasta a pictat și a publicat poezii sub pseudonimul Carmen Sylva).

Observ

Miorița (baladă)

Moderato, molto cantabile

Muzica: Paul Constantinescu

PPP

Pe-un pi - cior de plai, Pe-o gu - ră de rai, Pe dea -
Ia - tă vin în ca - le, Se co - bor la va - le Trei tur -
luri mă - run - te, Cu pla - iuri tă - cu - te.
me de miei Cu trei cio - bă - nei.

Descopăr

Doina și balada sunt două forme de expresie muzicală și poetică tradiționale, care transmit emoții și povești din folclorul românesc, prima fiind adesea melancolică și improvizată, iar cea de-a doua având o structură narativă mai bine definită.

Doina este unul dintre cele mai valoroase și mai reprezentative genuri ale folclorului muzical românesc. Denumirea ei este diferită de la o regiune la alta: „Cântec lung” (Oltenia), „Horă lungă” (Maramureș), „De codru”, „De ducă”, „Haiducească” ș.a.

Este un stil melodic liric prin excelență, care exprimă o gamă largă de stări sufletești, cu formă liberă, bazată pe improvizație și elemente melodice tipice, mai mult sau mai puțin variabile. Temele cel mai des întâlnite sunt: înstrăinarea, despărțirea de cei dragi, norocul, dragostea, haiducia, relația cu natura.

Melodia este uneori bogat melismatică, susținută prin emisii vocale specifice (cu noduri, sughițat, gâlgâit – în Maramureș și Gorj, într-un ritm parlando-rubato, specific stilului doinit). Parlando-rubato presupune un grad mare de improvizație, de aceea, un cântec cu un asemenea ritm nu poate fi cântat în grup.

Balada sau cântecul bătrânesc este o creație epică, în versuri, de mari dimensiuni (între 200-1.000 de versuri), cu o desfășurare narativă amplă, în care sunt dezvoltate artistic subiecte din mitologia populară, din basme și legende (balade fantastice), precum și povestiri despre evenimente importante din viața poporului, despre lupta eroilor populari (balade haiducești), sau teme din viața cotidiană și de familie (balade nuvelistice).

Cântarea se desfășoară astfel: după o introducere instrumentală începe partea vocală, care alternează, improvizat, cu interludii instrumentale, menținându-se, prin variație de timbru și mișcare, atenția auditoriului. Cântarea se încheie cu o melodie de joc sau cu o melodie vocală, executată instrumental, într-o mișcare mai vie.

Dicționar

melismă – ornament muzical, care constă în interpretarea unei singure silabe pe o succesiune de note. Provine din muzica religioasă precreștină, dar care, în prezent, se folosește în toate genurile de muzică: religioasă, folclorică, de divertisment și în cea cultă.

Rețin

Doina este un gen al folclorului neocazional, de factură lirică. Este interpretată solistic, vocal sau instrumental.

Balada este un gen al folclorului neocazional, cu desfășurare epică, având o tematică diversă, iar interpretarea alternează între părți solistice (băsmite) și de ansamblu (interludii instrumentale).

Aplic

Foaie verde mărcine
(doină)

Sat Iedera

Foa-ie ver-de mă-ră-ci-ne, Păi, foa-ie ver-de mă-ră-ci-ne,
Frun-za-n co-dru cât se țî-ne
Toți voi-ni-cii tră-iesc bi-ne Toți voi-ni-cii tră-iesc bi-ne.

Dar când codru frunza-și lasă,
Toți voinicii merg acasă, } bis
Stau la vatra focului,
Zac de dorul codrului.

Meșterul Manole
(baladă)

Recitativo

Zagon, Covasna

I Pe Ar-geș în jos, Pe un mal fru-mos,
No-uă meș-teri mari, Cal-fe și zi-dari,
Ne-gru Vo-dă tre-ce, Ne-gru Vo-dă tre-ce.
Cu Ma-no-le ze-ce, Ca-re-i și în-tre-ce.

1. Cântă după auz, împreună cu clasa sau în grupe formate de profesor, cele două cântece, urmărind partiturile acestora.
2. În grupuri de câte patru elevi, comparați partiturile și stilul de interpretare, apoi descoperiți diferențe și asemănări între exemplele muzicale date.
3. Împreună cu încă doi colegi, căutați pe internet sau în biblioteca școlii informații despre legenda meșterului Manole.
4. Citește cu atenție textul baladei *Foaie verde mărcine* și precizează care este tematica acesteia. Cine sunt voinicii despre care se vorbește în text?
5. Balada *Miorița* este una dintre cele mai emblematice și enigmatice opere ale literaturii populare române, conținând simboluri și metafore care și-au păstrat fascinația și misterul de-a lungul timpului. Ascultă balada *Miorița* în interpretarea lui Tudor Gheorghe și răspunde la următoarele întrebări:
 - a. Cum reacționează păstorul moldovean în fața pericolului?
 - b. Cu ce se aseamănă ritualul de înmormântare imaginat de baciul moldovean?
 - c. În baladă este prezentată o lume reală sau o lume fantastică?

Știi că?

- Ritmul liber se mai numește și *parlando-rubato*. Acesta are dese opriri și pauze sau note ținute și nu suportă încadrarea în măsuri. Interpretarea unei astfel de melodii diferă de la un solist la altul.
- Spre deosebire de doină, care este specifică poporului român, balada se întâlnește și la alte popoare, însă diferă ca stil.

Investigație

Documentează-te despre baladele rock, apoi identifică o melodie care se încadrează în acest gen. Notează asemănările și deosebirile dintre balada populară și compoziția muzicală aleasă. Prezintă-le colegilor concluziile tale, în următoarea oră de educație muzicală.

Audiții

- *Miorița*, în interpretarea lui Tudor Gheorghe
- *Miorița* compusă de Paul Constantinescu
- *Balada pentru vioară și orchestră* compusă de Ciprian Porumbescu
- *Doina Oltului*, în interpretarea lui Toni Iordache (țambal)
- *Doina în Bucovina* (fluier) și *Doina de jale*, în interpretarea lui Gheorghe Zamfir

Ascultați fragmentul din *Poema română* de George Enescu, care se regăsește și în variantă prelucrată, sub denumirea *Doina Oltului*.

Cântecul propriu-zis

Dicționar

astrahan – miel cu părul moale și creț, din rasa care poartă numele orașului sovietic Astrahan; haină confecționată din astrahan

bârsan – oaie cu lână lungă și aspră

tulpan – pânză (confecționată din bumbac, din lână sau din mătase) cu țesătura foarte subțire și străvezie

măghiran – plantă erbacee cultivată, înaltă de 20-30 cm, cu flori albe sau roșiatice, utilizată în farmacie, parfumerie și bucătărie

Observ

M-a făcut mama oltean

Tempo de horă

Popular

1. Foa - ie ver - de mă - ghi - ran, măi, M - a fă - cut ma -
ma ol - tean, măi, Port că - ciu - lă de - as - tra - han Și că -
ma - șă de tul - pan Co - jo - cel de miel bâr - san, măi Lea - no.

2. Oltean sunt, oltean îmi zice,
Oltean sunt oriund' m-oi duce,
Sunt oltean de Jiuleț,
Mititel și iubăreț,
M-a făcut mama isteț, măi Leano.

3. Foaie verde maghiran, măi
M-a făcut mama oltean, măi,
Port condeiful de tufan,
Unde scriu nu șterg un an,
Că mi-s pui de craiovean, măi Leano.

Descopăr

Genul cel mai răspândit, cel mai viu și cel mai strâns legat de viața cotidiană este **cântecul propriu-zis**. Acesta se cântă oricând și de oricine: în timpul muncii, la șezători, la petreceri, solo sau în grup, vocal sau instrumental.

Organizarea este strofică, o strofă având în general trei sau mai multe versuri, alternate de un refren. Ritmul este variat și evoluează în formule din ce în ce mai complexe. Linia melodică este, de asemenea, variată și spectaculoasă. Interpretarea se face, de cele mai multe ori, cu acompaniament instrumental.

Are o tematică variată, exprimând întreaga gamă de sentimente general umane, atitudinea față de aspecte variate ale vieții, dragostea pentru țară și pentru natură. Un loc important în repertoriu îl ocupă cântecele de dragoste.

Rețin

Cântecul propriu-zis reprezintă o expresie autentică a modului de viață, a trăirilor și a identității culturale ale poporului român, alcătuiind o comoară sub formă de versuri și melodii, transmise din generație în generație.

Aplic

- Învăță după auz cântecele populare și cântă-le împreună cu toată clasa. Profesorul împarte apoi clasa într-un număr de grupe egal cu numărul strofelor. Fiecare grupă cântă câte o strofă, iar refrenul este cântat de toată clasa.
- Despre ce zonă folclorică se vorbește în cântecul *M-a făcut mama oltean*? Dar în cântecul *Trandafir de la Moldova*? Ce cunoști despre cele două zone folclorice?
- Găsește pe internet acordurile pentru chitară scrise în cântecul *Coborâi din deal în vale* și învață-le. Acompaniază-te la chitară în timp ce cânti acest cântec.
- Creează un acompaniament ritmic pentru unul dintre cântecele învățate la această lecție.

Coborâi din deal în vale

Moderato

Cântec popular

1. Co - bo - râi din deal în__ va - le, Co - bo - râi din deal în va - le,
 2. Eu la dor am prins a__ spu - ne, Eu la dor am prins a spu - ne:
 3. Mai vă - zu - t - ai om de__ trea - bă, Mai vă - zu - t - ai om de trea - bă,

Mă - n - tâl - nii cu do - ru - n_ ca - le, Mă - n - tâl - nii cu do - ru - n ca - le.
 Măi, do - ru - le, Măi, ne - bu - ne, Măi, do - ru - le, Măi, ne - bu - ne,
 Să nu - i fi - e lu - mea_ dra - gă, Să nu - i fi - e lu - mea dra - gă?

Do - ru' prin - se - a mă - n - tre - ba:___ Do - ru - mi - i de ci - ne - va?___
 Mai vă - zu - t - ai om pe lu - me Să nu - i fi - e dor de ni - me?
 Mai vă - zu - t - ai om fru - mos_ Să nu fi - e dră - gă - s - tos?_

Do - ru' prin - se - a mă - n - tre - ba:___ Do - ru - mi - i de ci - ne - va?___
 Mai vă - zu - t - ai om pe lu - me Să nu - i fi - e dor de ni - me?
 Mai vă - zu - t - ai om fru - mos_ Să nu fi - e dră - gă - s - tos?_

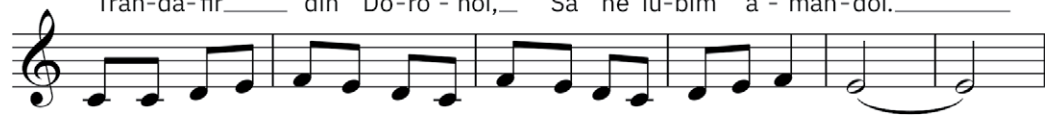
Trandafir de la Moldova

Allegretto

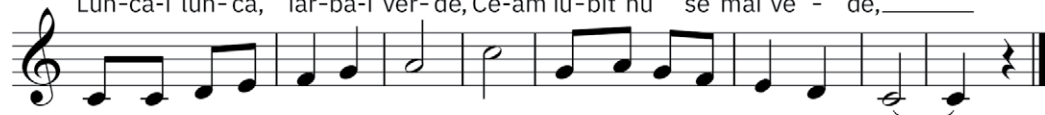
Cântec popular

Tran - da - fir___ de la Mol - do - va, Te - aș iu - bi, dar nu știu vor - ba,___
 Tran - da - fir___ mol - do - ve - nesc, Te - aș iu - bi, dar nu - n - drăz - nesc._____
 Tran - da - fir___ de la Ba - cău, Vi - no să te iu - besc eu._____
 Tran - da - fir___ din Do - ro - hoi, Să ne iu - bim a - mân - doi._____

Lun - ca - i lun - că, iar - ba - i ver - de, Ce - am iu - bit nu se mai ve - de,_____

Ce - a fost ver - de s - a us - cat, măi! Ce - am iu - bit s - a scu - tu - rat._____

Activitate de grup

Profesorul formează grupe de câte cinci elevi, fiecare grupă primind sarcina de a găsi un cântec propriu-zis, dintr-o anumită zonă folclorică, și de a-l interpreta în fața clasei cu negativ sau acompaniindu-se singuri la un instrument muzical. Activitatea se poate transforma într-un eveniment al clasei, la care să asiste elevi din alte clase, profesori și părinți, pentru a valorifica efortul și talentul elevilor.

Pentru fiecare elev al clasei, profesorul poate găsi câte un rol: interpret vocal, interpret instrumental, prezentator, responsabil cu munca de cercetare etc.

MARIA TĂNASE
(1913-1963)

A fost una dintre cele mai iubite și remarcabile interprete ale muzicii tradiționale românești, cunoscută pentru vocea sa puternică și expresivă. Născută în București, Maria Tănase a devenit o emblemă a folclorului românesc și a influențat profund peisajul muzical al țării. A interpretat cu măiestrie o gamă largă de stiluri muzicale, marcând autenticitatea și emoția fiecărui gen. Vocea și personalitatea sa carismatică au cucerit publicul atât în România, cât și în străinătate. Maria Tănase rămâne o figură iconică în cultura românească, iar melodiile sale fac parte din patrimoniul muzical al țării.

Audiții

Ascultă cântecele învățate în interpretarea marilor cântăreți români de muzică populară.

- *Trandafir de la Moldova*, în interpretarea lui Nicolae Furdul Iancu
- *M-a făcut mama oltean*, interpretat de Ion Luican
- *Coborâi din deal în vale*, interpretat de Gheorghe Turda

Cântecul de joc

Știi că?

Ciuleandra este și titlul unui cunoscut roman scris de Liviu Rebreanu, un important scriitor român. Dansul și narațiunea se întrepătrund, oferind o perspectivă literară și culturală asupra tradițiilor românești.

Observ

Drag mi-e jocul românesc

din folclorul copiilor

1. Drag mi-e jo - cul ro - mâ - nesc, Dar nu știu cum să-l por - nesc.
 2. Bi - ne de nu l - oi por - ni, Eu ru - și - ne oi pă - ți.
 3. Nu te ui - ta la co - joc, Ci te ui - tă cum mai joc!

Hei, tra, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la.

Descopăr

Ocaziile de dans sunt: hora de duminică, nunta, botezul etc. La aceste evenimente, partea muzicală este susținută de un taraf.

Există, de asemenea, și dansuri executate în cadru ritualic, cum este cazul petrecerii colindătorilor, în cazul obiceiurilor de primăvară, la priveghi, la șezători și înainte de momentul plecării flăcăilor la armată.

Fie că se manifestă în mod obișnuit sau în cadru ritualic, elementul principal și de expresie al acestor dansuri este **ritmul**.

Există trei dansuri generale, întâlnite în toate zonele folclorice:

- **hora** – dans cu tempo potrivit, dansat în cerc, dansatorii ținându-se de mână, cu pași executați înainte și înapoi, combinați cu pași laterali;
- **sârba** – dans cu tempo rapid, dansat în cerc, dansatorii ținându-se de după umeri, cu pași laterali și figuri de virtuozitate;
- **brâul** – dans cu tempo rapid, executat de obicei de către bărbați, care se prind în linie, ținându-se unii de brâul celorlalți, cu pași laterali combinați cu figuri de virtuozitate.

Dansul popular, prin varietatea sa, prin tradiție și sentiment, este expresia fiecărei regiuni a țării, cu obiceiurile, oamenii și cultura ei. Astfel, fiecare regiune folclorică are dansurile ei specifice:

- Transilvania: ardeleana, învârtita, fecioreasca etc.;
- Banat: de doi, pe picior etc.;
- Muntenia: ariciul, ciuleandra etc.;
- Oltenia: rustemul, trei-păzește, alunelul etc.;
- Dobrogea: tătărașul, șirimboțul, geamparale etc.;
- Moldova: corăghiasca, bătuta, șchioapa, polobocul etc.;

De multe ori, dansurile sunt însoțite de strigături executate de către dansatori. În unele cazuri, în special în zona de sud a țării, cântecele de joc sunt însoțite de text.

Știi că?

Hora este un dans tradițional care face parte din folclorul mai multor culturi din Europa de Est și de Sud-Est, inclusiv în România, Bulgaria, Moldova, Ucraina și în alte țări, precum Israel. În fiecare țară, hora are caracteristici diferite din punct de vedere muzical și coregrafic, însă o caracteristică generală este faptul că simbolizează unitatea comunității, prin caracterul colectiv al acesteia (se dansează în cerc sau în linie de către mai mulți dansatori).

Rețin

Trăsătura fundamentală a muzicii de joc constă în caracterul ei dinamic, în ritmul pregnant și în mișcarea precisă. În folclorul românesc există un număr foarte mare de dansuri diferite din punct de vedere coregrafic, melodic și ritmic.

Fiecare regiune folclorică are dansuri specifice, care poartă în melodie, ritm și coregrafie spiritul și identitatea culturală ale locuitorilor acelei regiuni.

Există însă și dansuri pe care le întâlnim în toate regiunile folclorice, dar al căror caracter este diferit în funcție de zona folclorică. Aceste dansuri, numite **dansuri generale**, sunt: hora, sârba și brâul.

Aplic

Sârba-n căruță

Versuri populare

Muzica: Gheorghe Danga

pp

Hai, _____ sâr-ba, hai, _____ sâr-ba s-o ju-căm cu to-ții, măi flă - căi, _____

Hai! _____ Hai! _____

_____ cu to - ții, Hai, _____ sâr - ba, hai, _____ sâr - ba

_____ Hai! _____

s-o ju - căm cu to - ții, măi flă - căi! _____

Hai! _____

1. Învăță cântecele din manual, respectând etapele de învățare a unui cântec.
2. Interpretează cântecele cu toată clasa, apoi pe grupe, conform indicațiilor profesorului.
3. Caută împreună cu colega/colegul de bancă zona folclorică de unde provine strigătura *Țurii!*.
4. Observă varietatea melodică, ritmică și coregrafică a melodiilor de dans din folclorul românesc și compară-le cu dansurile altor popoare.
5. Ascultă cântecul *Ciuleandra* și vizionează dansul specific. Profesorul va împărți clasa în trei grupe de elevi, astfel:
 - grupa 1 va fredona după auz partea instrumentală;
 - grupa 2 va extrage strigăturile și le va scanda;
 - grupa 3 va învăța coregrafia și o va executa.
6. Ascultă *Hora staccato* de Grigoraș Dinicu și descoperă, împreună cu profesorul, de unde vine denumirea acestei lucrări muzicale, care alătură doi termeni muzicali diferiți: unul din folclor, iar celălalt din muzica cultă.

Activități de grup

- Profesorul împarte clasa în 3-4 grupe de elevi, iar fiecare grupă va avea de pregătit o coregrafie pe unul dintre dansurile populare românești pe care o va prezenta în fața clasei.
- Urmărește, împreună cu încă trei colegi, filmul *Ciuleandra*, realizat după romanul omonim al lui Liviu Rebreanu, și găsește o paralelă între desfășurarea dansului ciuleandra și desfășurarea acțiunii filmului. De ce crezi că autorul a ales acest titlu pentru romanul său?

Portofoliu

În echipe de 3-4 elevi, căutați câte trei dansuri specifice unei zone folclorice repartizate de către profesor și realizați un proiect PowerPoint cu trei slide-uri, în care să includeți informații și imagini sugestive. Prezentați proiectul în fața clasei.

Știi că?

Grigoraș Dinicu (1889-1949) a fost un renumit violonist și compozitor român, cunoscut în special pentru contribuțiile sale la muzica tradițională și pentru virtuozitatea interpretării la vioară. A compus numeroase lucrări pentru vioară și orchestră, multe dintre ele fiind influențate de muzica tradițională românească. Dintre cele mai cunoscute lucrări ale sale fac parte două dansuri românești prelucrate, *Hora staccato* și *Ciocârlia*, care au devenit repertoriu standard pentru violoniști, datorită complexității tehnice și frumuseții melodice.

Audiții

- *Ciuleandra*, în interpretarea Mariei Tănase
- *Hora staccato* de Grigoraș Dinicu

Recapitulare

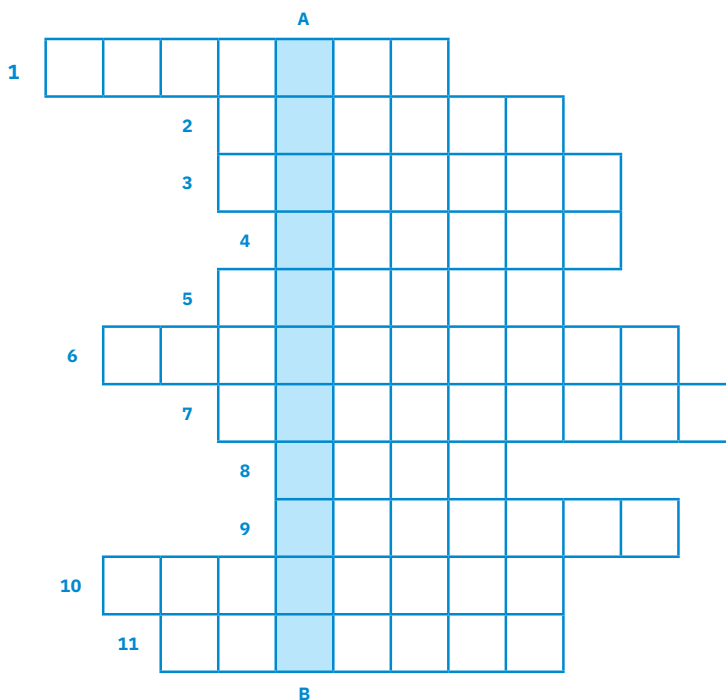
Observarea sistematică a comportamentului elevilor

Cum te-ai descurcat în această unitate de învățare? Completează, în caiet, următoarele afirmații:

- Din ceea ce am învățat în această unitate, cel mai important mi se pare
- Cel mai mult mi-a plăcut activitatea
- Cel mai dificil mi s-a părut
- Îmi doresc să aflu mai multe despre

Pe baza răspunsurilor oferite, profesoara/ profesorul poate observa activitatea ta și va completa fișa de observare a comportamentului elevilor, de la pagina 74. Astfel, te va cunoaște mai bine și va înțelege cum să te ajute să progresezi.

Rezolvă, în caiet, rebusul următor:

Pe verticala **A-B** vei descoperi o categorie de folclor care nu este legată de anumite perioade din an sau de momentele importante din viața omului.

1. Zonă folclorică din sudul țării
2. Cântecele de ... este folosit de mame pentru adormirea pruncilor.
3. Totalitatea creațiilor unui popor sau ale unei populații dintr-un anumit spațiu geografic
4. Categorie de cântece întâlnite în repertoriul de iarnă (la singular)
5. Gen al folclorului neocazional cu formă liberă și desfășurare epică
6. ... sau Drăgaica, obicei legat de seceriș
7. Caracterul folclorului de a îmbina mai multe arte într-o creație artistică
8. Caracterul folclorului de a se transmite prin viu grai
9. Repertoriul legat de nuntă
10. Ritual de invocare a ploii
11. Joc de băieți cu funcție ritualică din repertoriul de primăvară-vară

Evaluare

Grilă de evaluare

1. 5 p. x 2 = 10 puncte
2. 5 p. x 4 = 20 de puncte
3. 10 p. x 4 = 40 de puncte
4. 10 p. x 2 = 20 de puncte

Țimp de lucru:
30 de minute

Din oficiu: 10 puncte

Total: 100 de puncte

Cerință	Folclorul ocazional	Folclorul neocazional
1. Menționează câte o caracteristică principală pentru fiecare tip de folclor.		
2. Notează, pentru fiecare categorie, câte două tipuri de folclor specifice.	De exemplu: <i>folclorul obiceiurilor de primăvară-vară, ...</i>	De exemplu: <i>folclorul copiilor, ...</i>
3. Descrie câte două creații muzicale, aparținând unor genuri diferite.	De exemplu: <i>Drăgaica este o creație muzicală care aparține folclorului obiceiurilor de primăvară-vară.</i>	De exemplu: <i>Numărătoare este o creație muzicală care aparține folclorului copiilor.</i>
4. Numește alte două zone folclorice din țara noastră.	De exemplu: <i>Oltenia, ...</i>	

U3

Elemente de construcție a discursului muzical și forme muzicale

Lecția 1	44-45	Elemente de construcție a discursului muzical
Lecția 2	46-47	Elementele de bază ale structurii unei lucrări muzicale
Lecția 3	48-49	Forma de lied mono-, bi- și tripartit
Lecția 4	50-51	Forma de menuet
Recapitulare	52	
Evaluare	52	

Elemente de construcție a discursului muzical

Știi că?

Bolero de Maurice Ravel (1875-1937) este o compoziție muzicală de balet pentru orchestră, într-un singur act, în Do Major, compusă în 1928, fiind creată pentru dansatoarea rusă Ida Rubinstein.

Mișcare de dans cu ritm și tempo invariabile, pe o melodie uniformă și repetitivă, *Bolero* își ia singurele elemente de variație din efectele orchestrației și printr-un crescendo progresiv. În întreaga compoziție, Ravel repetă de 18 ori aceeași temă. Cu toate acestea, melodia nu este monotonă – de la început și până la sfârșit, sunetul crește în intensitate, forță și expresivitate, culminând în final.

Audiții

- *Bolero* de Maurice Ravel
- *Secvența Do-Re-Mi* din filmul „Sunetul muzicii”
- *Variațiuni pe o temă de Corelli în stilul lui Tartini* pentru vioară și orchestră
- *O, Fortuna* – din lucrarea *Carmina Burana* de Carl Orff
- *Concertul pentru vioară și orchestră „Vara”,* partea a III-a de Antonio Vivaldi
- *Simfonia nr. 94, „Surpriza”,* partea a II-a de Joseph Haydn
- *Lemon Tree*, Fools Garden

Observ

Țara mea

Muzica: Dumitru Georgescu-Kiriac

Descopăr

În elaborarea discursului muzical, compozitorii au la dispoziție mai multe tehnici numite **procedee componistice**, pe care le pot folosi în funcție de mesajul artistic transmis, dintre care: repetiția, secvența, contrastul și variația.

Repetiția constă în folosirea de mai multe ori a aceleiași idei muzicale sau a unui ritm, așa cum putem observa în cântecele următoare.

Secvența reprezintă reluarea aceleiași fragment de mai multe ori, pe alte sunete, ascendent sau descendent.

Contrastul reprezintă folosirea în cadrul aceleiași lucrări muzicale a unor melodii de facturi diferite. Această tehnică este folosită în special în lucrările mai ample, unde fiecare parte are altă structură și alt tempo, astfel încât lucrarea să nu devină monotonă.

Variația reprezintă prelucrarea unei melodii pe parcursul unei lucrări muzicale. Melodia inițială, numită temă, este prezentată la început, apoi se cântă variațiuni care pot prelucra tema din punct de vedere melodic, ritmic, timbral ș.a.

Rețin

Elementele de construcție a limbajului muzical au un rol important în transmiterea mesajului artistic. Repetiția subliniază o idee, secvența construiește o poveste muzicală, contrastul adaugă intensitate prin diferențe, iar variația oferă diversitate și bogăție expresivă în lucrarea muzicală.

Aplic

1. Învăță cântecul *Țara mea*, respectând etapele de învățare a unui cântec.
2. Observă modul de realizare a melodiei cântecului *Țara mea*: rândurile melodice 1, 2 și 3 sunt identice; la fel și rândurile melodice 5, 6 și 7. Ce procedeu componistic a fost folosit?
3. Ascultă partea a III-a a concertului *Vara*, din ciclul de concerte pentru vioară și orchestră *Anotimpurile* compus de Antonio Vivaldi, intitulată *Furtuna*, și, cu ajutorul profesorului, identifică acele fragmente în care sunt prezente secvențele melodice.
4. Ascultă melodia *Lemon Tree* cântată de trupa Fools Garden și observă diferența de caracter dintre strofă, unde melodia este calmă, și refrenul antrenant, cu o melodie mai animată.
5. Ascultă *O, Fortuna* din lucrarea *Carmina Burana* de Carl Orff și identifică momentele contrastante din punctul de vedere al nuanțelor folosite în interpretare.

Vara

Antonio Vivaldi

model

secvența 1

secvența 2

secvența 2 repetată

Simfonia surpriză

Simfonia nr. 94, partea a II-a

Andante

Muzica: Joseph Haydn

p

1. 2. *ff*

Variațiunea 1

p

6. Pornind de la audițiile indicate și urmărind fragmentul de mai sus, observă diferența dintre temă și variațiune.

7. Discutați în clasă despre modificările aduse temei originale în cadrul variațiunilor.

Proiect de grup

În grupe formate de profesor, identificați procedeele componistice din următoarele lucrări muzicale: Cântecul italian *Bella ciao*; *Balada pentru vioară și orchestră* de Ciprian Porumbescu; *Csárdás* de Vittorio Monti; *La follia* de Antonio Vivaldi.

Știi că?

Joseph Haydn a introdus în *Simfonia nr. 94*, partea a II-a, o „surpriză” pentru spectatori care adormeau la concerte. Orchestra cântă din ce în ce mai încet, apoi, dintr-odată, foarte tare. Mai este cunoscută drept „Simfonia cu lovitură de timpan”.

Criterii de evaluare și de autoevaluare a proiectului de grup

- Identificarea corectă a procedeelelor componistice în lucrările analizate

- Participarea activă și colaborarea cu membrii echipei

- Respectarea termenului de predare a proiectului propus de profesor

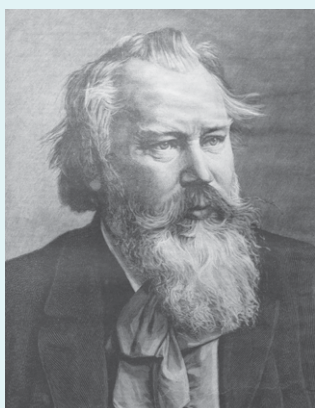
- Prezentarea clară și organizată

Copiază în caiet și notează în dreptul fiecărui criteriu varianta ta de răspuns, conform codului de mai jos:

- în foarte mare măsură: ***
- în mare măsură: **
- în mică măsură: *
- deloc: –

Profesorul de educație muzicală te va evalua conform aceluiași cod, notând în căsuța din dreapta varianta sa de răspuns.

Elementele de bază ale structurii unei lucrări muzicale

JOHANNES BRAHMS
(1833-1897)

A fost un compozitor și pianist german din perioada romantismului, remarcându-se prin lucrările sale complexe, profunde și expresive. Este considerat un continuator al stilului de compoziție al lui Ludwig van Beethoven. Creația lui Brahms reflectă o îmbinare unică a tradițiilor clasice cu inovațiile romantice, iar lucrările sale majore, precum: simfoniile, concertele pentru pian și muzica de cameră, continuă să fie apreciate pentru profunzimea lor emoțională și tehnica de compoziție impecabilă.

Observ

În partitura *Cântecului de leagăn* de Johannes Brahms vei observa, deasupra portativului, indicații referitoare la structura acestuia. Atunci când interpretezi cântecul, vei urmări această structură despre care vei învăța în lecție.

Cântec de leagăn

Muzica: Johannes Brahms

PERIOADA A

fraza 1

motiv 1 motiv 2

Pes-te dea - luri pe-un nor, Plu - tind ca un gând_ Lu-na

PERIOADA A PERIOADA B

fraza 2 fraza 3

motiv 3 motiv 4 motiv 5

tre - ce u - șor, A - ripi de vis le - gă - nând. Și cu ea ră - tă -

PERIOADA B

fraza 3 fraza 4

motiv 6 motiv 7

cind, Din î - nalt ste - le mii, Par-c-ar spu - ne ve -

PERIOADA B

fraza 4

motiv 8

ghind: „Noap - te bu - nă co - pii!”

Descopăr

O lucrare muzicală, asemenea unei lucrări literare, se compune din unități mai mici: motivul, fraza, perioada, secțiunea.

Identificarea acestor elemente structurale ne permite să dăm sens interpretării muzicale, la fel cum dăm sens citirii unui fragment literar.

Motivul muzical este cea mai mică secțiune dintr-o lucrare muzicală, bine definit din punct de vedere melodico-ritmic. În compozițiile muzicale cu text, acesta este echivalentul unui vers din poezie, de aceea se numește **rând melodic**.

Fraza muzicală este alcătuită din două sau mai multe motive muzicale. Frazele sunt de două feluri:

- **fraza deschisă** (de tip întrebare), care se termină pe alt sunet decât tonica tonalității în care este compusă lucrarea (de obicei, pe treapta a V-a, dominantă);
- **fraza închisă** (de tip răspuns), care se termină pe tonica tonalității în care este compusă lucrarea.

Perioada muzicală este alcătuită din două sau mai multe fraze muzicale.

Secțiunea se compune din două sau mai multe perioade muzicale.

Structura unei lucrări muzicale se referă la organizarea și la aranjamentul diferitelor elemente muzicale pentru a crea un ansamblu coerent și plăcut. Aceasta poate varia semnificativ în funcție de genul muzical și de perioada în care a fost compusă. De exemplu, în muzica pop, rock sau jazz, structurile pot fi mai libere, iar improvizația poate juca un rol semnificativ.

În concluzie, structura unei lucrări muzicale este adesea flexibilă și poate fi adaptată în funcție de creativitatea și viziunea compozitorului.

Retin

Într-o lucrare muzicală, sunetele se succed astfel încât să formeze elemente de structură care, combinate, vor construi lucrarea muzicală.

Aceste elemente sunt: motivul, fraza, perioada, secțiunea, ele aflându-se într-o relație de subordonare, după cum se poate observa în structura *Cântecului de leagăn* de Johannes Brahms.

Aplic

Oda bucuriei

Muzica: Ludwig van Beethoven

1. Sla - vă ți - e, stea cu - ra - tă, Vo - ie bu - nă pe pă - mânt!
 2. Ci - ne a a - vut no - ro - cul De pri - e - teni buni să dea,
 As - tăzi te sim - țim a - proa - pe, sol din Rai cu soa - re sfânt;
 Ci - ne ști - e ce - i iu - bi - rea Lân - gă noi cân - tând să stea.
 Vra - ja ta a - du - ce - ia - răși pe po - por lân - gă po - por; Toți
 Fe - ri - cit un su - flet drag Te poa - te fa - ce pe pă - mânt; Ci -
 pe lu - me frați noi sun - tem Când a - pari u - șoa - ră - n zbor.
 - ne n - a sim - țit iu - bi - rea Ple - ce din - tre noi plân - gând.

1. Descoperă structura *Odei bucuriei* de Ludwig van Beethoven, împărțind melodia în motive, fraze și perioade.
2. După învățarea cântecului, profesorul împarte clasa în opt grupe. Fiecare grupă va cânta câte un motiv muzical. Observați ce grupe au cântat aceeași melodie.
3. Se va interpreta din nou cântecul, astfel: grupele de elevi care au cântat motivele din fraza 1 vor forma o grupă care va cânta fraza 1. La fel se va proceda cu frazele următoare, care vor fi cântate de toți elevii care au interpretat în varianta anterioară motivele din fraza respectivă.
4. La final, elevii vor forma două grupe reprezentând cele două perioade, după același principiu ca la varianta anterioară, și vor interpreta cântecul, fiecare grupă cântând câte o perioadă.

Știi că?

Oda bucuriei este un fragment din partea a IV-a a *Simfoniei a IX-a* de Ludwig van Beethoven. Versurile, scrise de poetul german Friedrich Schiller și inspirate din sloganul revoluției franceze „Liberté, égalité, fraternité!”, sunt în acord cu valorile promovate de Uniunea Europeană. În 1972, Consiliul Europei a transformat *Oda bucuriei* în propriul său imn. În 1985, liderii europeni l-au adoptat ca imn oficial al Uniunii Europene.

La prima audiție, *Simfonia a IX-a* a fost dirijată chiar de către compozitor.

Audiții

- *Cântec de leagăn* de Johannes Brahms
- Partea a IV-a a *Simfoniei a IX-a* de Ludwig van Beethoven

Forma de lied mono-, bi- și tripartit

Arcul de Triumf, București – arhitectură bazată pe simetrie

MIHAI EMINESCU
(1850-1889)

A fost unul dintre cei mai importanți poeți și prozatori români, recunoscut pentru contribuțiile sale semnificative în literatura română. Creția sa poetică, marcată de profunzimea lirică și expresivitatea limbajului, l-a consacrat drept o figură centrală a mișcării literare românești din secolul al XIX-lea.

A explorat teme precum iubirea, natura și melancolia într-un mod unic, lăsând în urma sa o moștenire literară impresionantă, care continuă să inspire generații de cititori. Mulți dintre compozitorii români au compus cântece pe versurile „poetului nepereche”.

Observ

Revedere

Versuri: Mihai Eminescu
Muzica: Dumitru Georgescu-Kiriac

Duios fraza 1

Co - dru - le, co - dru - țu - le, Ce mai faci, dră - gu - țu - le?

fraza 2

Că de când nu ne-am vă - zut Mul - tă vre - me a tre -

fraza 3

cut. Și de când m-am de - păr - tat, Mul - tă lu - me am um - blat.

2. Ia, eu fac ce fac de mult,
Iarna viscolul ascult,
Crengile rupându-le,
Apele-astupându-le,
Troienind cărările
Și gonind cântările.

3. Și mai fac ce fac de mult,
Vara doina mi-o ascult,
Pe cărarea spre izvor,
Ce le-am dat-o tuturor.
Umplându-și cofeile,
Mi-o cântă femeile.

Descopăr

Orice lucrare muzicală se încadrează într-un gen, compunându-se după regulile specifice acestuia. Asemenea genurilor literare, genurile muzicale pot fi mai ample, alcătuite din mai multe părți, sau mai reduse ca dimensiune, alcătuite dintr-o singură parte.

Formele muzicale, ale căror tipare sunt folosite frecvent în structura lucrărilor muzicale, sunt următoarele:

- **Forma de lied monopartit** este alcătuită pe baza unei idei muzicale. Are o singură secțiune, notată cu litera **A**. În cântecele cu text și cu o structură mai simplă, forma monopartită este alcătuită dintr-o perioadă muzicală.
- **Forma de lied bipartit** este compusă pe baza a două melodii diferite, două idei muzicale. În lucrările mai ample, ea are două secțiuni contrastante ca atmosferă, iar în lucrările mai reduse ca dimensiuni, cum ar fi cântecele studiate în manual, forma bipartită presupune două perioade muzicale bazate pe două melodii diferite, notate cu literele **AB**.
- **Forma de lied tripartit** presupune existența a trei secțiuni notate cu literele **ABA**. Așadar, este vorba despre două melodii diferite, **A** și **B**, în final reluându-se prima melodie, A. Este cel mai des întâlnită formă muzicală, deoarece se bazează pe echilibru și simetrie (principii de bază prezente și în arhitectură).

Rețin

Felul în care este structurat discursul muzical într-o lucrare poartă denumirea de **formă muzicală**.

Liedul (din limba germană, *Lied* = cântec) este o compoziție muzicală vocală, cu acompaniament instrumental, de regulă pian, scrisă pe un text liric. De obicei, liedul are o construcție strofică, bazată pe repetiție, variație sau contrast.

Structura liedului s-a transformat în **forma de lied**, fiind preluată și în muzica instrumentală, după cum se poate observa în exemplele din lecție.

Cele trei tipare ale formei de lied sunt:

- forma de lied monopartit, notată **A**;

Forma de lied mono-, bi- și tripartit

- forma de lied bipartit, notată **AB**;
- forma de lied tripartit, notată **ABA**.

Formele muzicale sunt cele care organizează discursul muzical într-o compoziție și pot avea structuri mai complexe sau mai simple.

Aplic

Cântec de primăvară

Muzica: Wolfgang Amadeus Mozart

PERIOADA 1

fraza 1

motiv 1 motiv 2

1. O, vi - no, mai, cu soa - re, Cu ver - zi - le - câm - pii Și

PERIOADA 1 PERIOADA 2

fraza 2 fraza 3

motiv 3 motiv 4 motiv 5

su - sur de iz - voa - re, Cu flo - ri - ce - le mii! O, cât aș vrea să

PERIOADA 2

fraza 3 fraza 4

motiv 6 motiv 7

văd - iar Fru - mo - șii ghi - o - cei Pe lun - ca - m - po - do -

PERIOADA 2

fraza 4 motiv 8

bi - tă, Dră - gu - ții mie - lu - șei.

1. Cântecul *Revedere* este alcătuit din trei fraze muzicale, care împreună formează o perioadă. Descoperă, împreună cu profesorul tău, forma acestui cântec. Elevii clasei se împart în două grupe, reprezentând cele două personaje din cântec: autorul și codrul, și interpretează în dialog acest cântec.
2. După învățarea *Cântecului de primăvară* după auz, acesta se va interpreta în două grupe, fiecare cântând câte o perioadă. Descoperă apoi care este forma acestui cântec.
3. Menționați, pentru cele două cântece învățate, următoarele:
 - a. tonalitatea în care sunt scrise;
 - b. măsura și tempoul care se potrivește fiecăruia.
4. Ce formulă ritmică regăsim în *Cântec de primăvară* de Wolfgang Amadeus Mozart?

Investigație

Concurs

Formați grupe de câte patru elevi și găsiți în manual cântece în formă de lied monopartit, bipartit și tripartit.

Notați apoi într-un tabel următoarele informații: titlul cântecului, pagina din manual și forma acestuia. Fiecare cântec corect identificat valorează cinci puncte. Câștigă echipa care adună cele mai multe puncte. Jurizarea o va face profesorul la clasă, după încheierea timpului alocat investigației.

2. Să vină vremea bună
Sub cerul însorit
Și firea să ne spună
Că totul s-a înnoit.

R: O, cât aș vrea să văd iar
Frumoșii ghiociei,
Pe lunca împodobită
Drăguții mielușei.

3. Să cânte pasărele
Și-n crâng privighetori
Și cucul să ne îngâne
Voios de mii de ori.

R: O, cât aș vrea să văd iar
Frumoșii ghiociei,
Pe lunca împodobită
Drăguții mielușei.

Audiții

- *Reverie* de Robert Schumann

Ascultă cu atenție audiția propusă și observă repetarea aceleiași idei muzicale și menținerea atmosferei pe parcursul întregii lucrări.

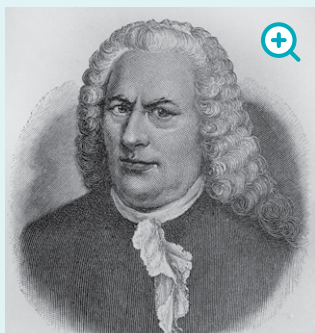
- Liedul *Komm, lieber Mai* de W.A. Mozart

Ascultă cu atenție liedul propus și identifică în audiția structura studiată.

- *Valsul minutelor* de Frédéric Chopin
- *Dansul săbiilor* din suita de balet „Gayane” de Aram Hacıaturian

Ascultă cu atenție și semnaleză, prin ridicarea mâinii, momentul în care simți că se trece la o nouă secțiune (se schimbă caracterul melodiei, muzica transmite o altă atmosferă).

Forma de menuet

JOHANN SEBASTIAN BACH
(1685-1750)

A fost un compozitor și muzician german din perioada barocă și unul dintre cei mai mari compozitori din istoria muzicii occidentale.

Născut într-o familie de muzicieni, Bach a avut o contribuție deosebită la dezvoltarea muzicii clasice și la definirea stilului baroc, fiind un maestru al variațiilor și al inovației muzicale.

A compus în toate genurile muzicale specifice epocii sale: lucrări corale, preludii și fugi pentru instrumente cu claviatură, concerte și muzică sacră, însă nu a compus în genul operei.

Compozițiile sacre ale lui Bach sunt printre cele mai cunoscute și apreciate.

Lucrări precum „Arta fugii”, oratoriul „Matthäus-Passion” (în traducere, „Patimile după Matei”) și „Missa” în si minor sunt câteva exemple remarcabile de artă a compoziției.

Observ

Menuet

Muzica: Johann Sebastian Bach

Azi să dan-săm un me - nu - et Toți, gra-ți-oși ca la ba - let
Ia-ți par-te - ne - rul, hai la dans! În - va-ță pa-șii în a - vans

Pă - șim a - tent și rit - mul pă-s-trăm, Dar noi ne dis-trăm cu
Tri - o ur - mea - ză so - liști dan - sea - ză

to - ții. A - poi, iar me - nu - et.

Descopăr

Menuetul este la origine un dans popular francez, compus în măsură ternară și tempo moderat, care a pătruns în muzica instrumentală în secolele XVI-XVII. Denumirea cuvântului *menuet* (din limba franceză, *menu*) înseamnă „delicat”.

Forma de menuet este asemănătoare cu cea a liedului tripartit, având tot o structură ternară, în care prima și ultima secțiune sunt identice:

MENUET – TRIO – MENUET DA CAPO

În forma de menuet, primele două secțiuni se cântă de două ori fiecare, iar în final se cântă secțiunea MENUET fără repetiție.

În lucrările care au o structură de patru părți, forma de menuet este întâlnită ca a III-a parte, dar sunt și compoziții muzicale de dimensiuni mai mici în formă de menuet.

Rețin

Menuetul este un dans elegant care are structură tripartită și se compune în măsură ternară. Acesta a fost inițial un dans preferat de membrii aristocrației și favoritul regelui francez Ludovic al XIV-lea.

Aplic

1. Interpretează *Menuet* de J.S. Bach, respectând etapele de învățare a unui cântec.
2. Ascultă în întregime *Menuet în Sol Major* de J.S. Bach și identifică secțiunile caracteristice ale menuetului.
3. Ascultă *Menuet* compus de Luigi Boccherini. Semnalează, prin ridicarea mâinii, momentul în care consideri că se face trecerea de la o secțiune la alta.

Activitate de grup

Lucrați în grupe de câte trei elevi. Documentați-vă despre dansul numit menuet. Realizați un colaj sau un PowerPoint în care să includeți imagini și impresiile voastre despre acest dans. Prezentați-le colegilor produsul final.

Proiect interdisciplinar

Eleganța și istoria menuetului

Scopul proiectului:

Prin realizarea acestui proiect interdisciplinar, vei dobândi noi cunoștințe despre menuet, vei dezvolta noi abilități artistice și vei experimenta bucuria de a executa pașii care compun acest dans tradițional.

Obiective:

- promovarea aprecierii muzicii și a dansului de societate, prin explorarea menuetului;
- înțelegerea contextului istoric și cultural al perioadei în care a apărut menuetul;
- dezvoltarea abilităților creative și expresive ale elevilor;
- îmbinarea cunoștințelor din diverse discipline, pentru o înțelegere în ansamblu a subiectului.

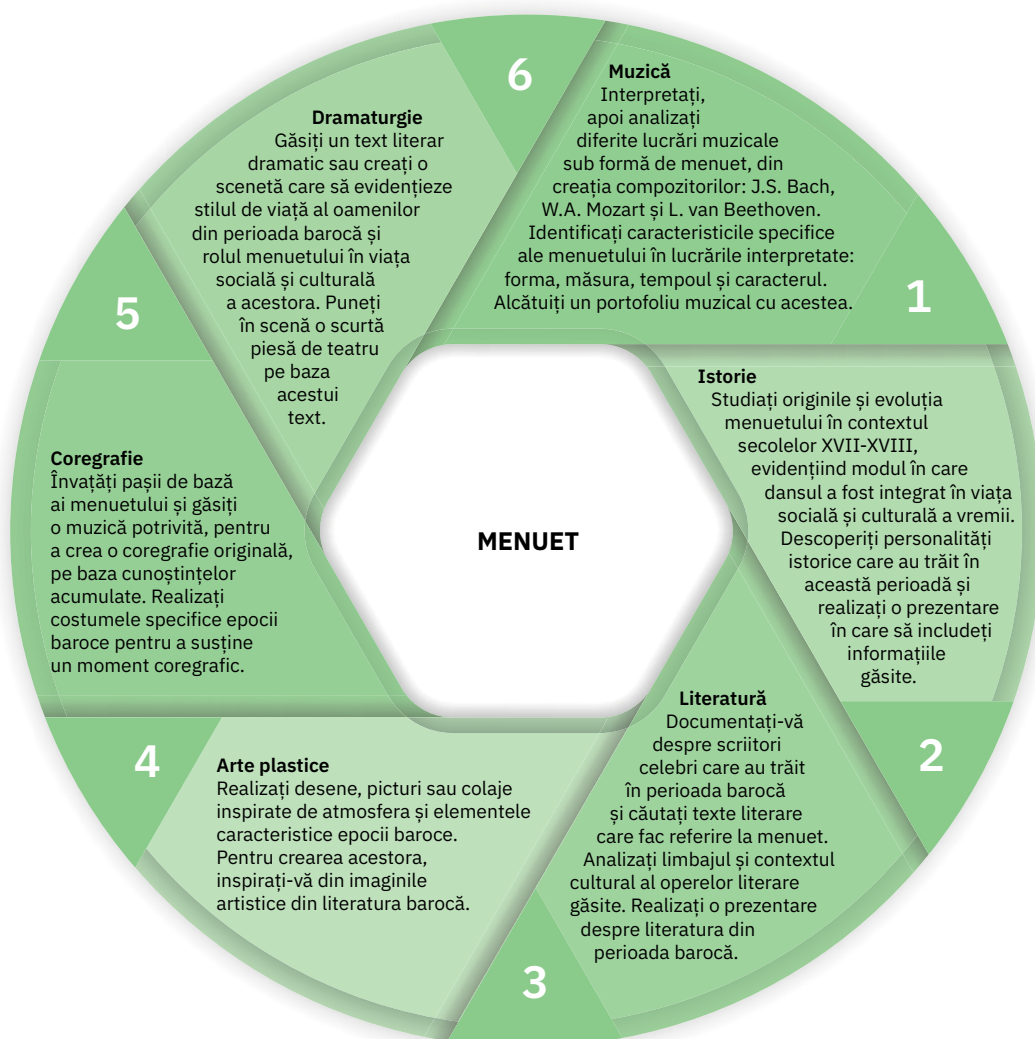
Sarcina de lucru:

Alcătuiești echipe de câte 4-5 elevi, în funcție de abilitățile și domeniile voastre de interes.

Timp de realizare: patru săptămâni

Finalitatea proiectului:

La final, organizați o expoziție cu toate lucrările voastre artistice, create în cadrul proiectului. Prezentarea interpretărilor muzicale, a cercetărilor istorice și literare, a coregrafiei originale de menuet și a scenei se poate realiza în cadrul unui spectacol organizat, la care să participe toți elevii școlii.

LUDOVIC AL XIV-LEA
(1638-1715)

Rege al Franței timp de 72 de ani, a cheltuit sume importante pentru sprijinirea artiștilor aflați sub tutela sa. A contribuit la crearea unei imagini de măreție a Franței prin arhitectură, urbanism, infrastructură, artă. Printre muzicienii apropiați de Ludovic al XIV-lea se numără Jean-Baptiste Lully și Marc-Antoine Charpentier.

Criterii de evaluare și de autoevaluare

- Participarea activă în cadrul lecțiilor
- Manifestarea unei atitudini cooperante și implicarea în echipă
- Calitatea proiectelor realizate și prezentarea în fața clasei
- Capacitatea de a integra în prezentare informații din alte discipline

Copiază în caiet și notează în dreptul fiecărui criteriu varianta ta de răspuns, conform codului de mai jos:

- în foarte mare măsură: ***
- în mare măsură: **
- în mică măsură: *
- deloc: –

Profesorul de educație muzicală te va evalua conform aceluiași cod, notând în căsuța din dreapta varianta sa de răspuns.

Recapitulare

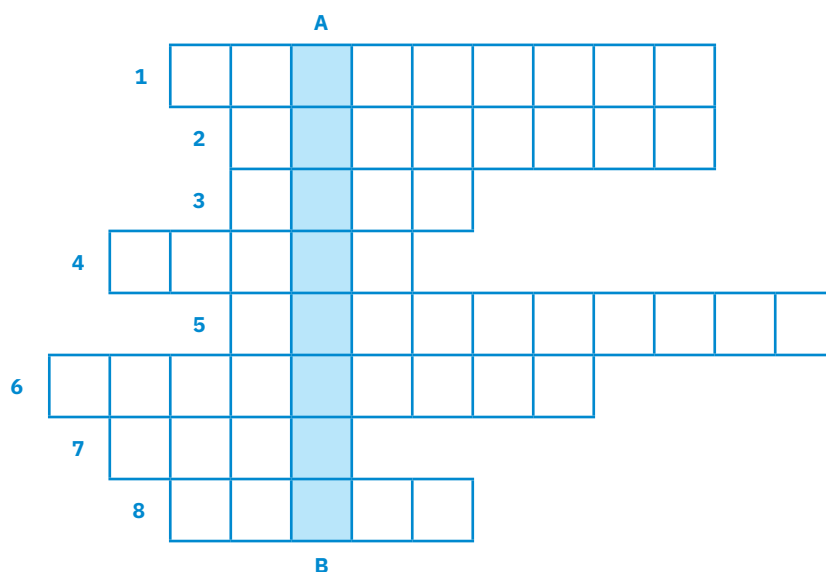
Observarea sistematică a comportamentului elevilor

Cum te-ai descurcat în această unitate de învățare? Completează, în caiet, următoarele afirmații:

- Din ceea ce am învățat în această unitate, cel mai important mi se pare ...
- Cel mai mult mi-a plăcut activitatea ...
- Cel mai dificil mi s-a părut ...
- Îmi doresc să aflu mai multe despre ...

Pe baza răspunsurilor oferite, profesoara/profesorul poate observa activitatea ta și va completa fișa de observare a comportamentului elevilor, de la pagina 74. Astfel, te va cunoaște mai bine și va înțelege cum să te ajute să progresezi.

Completează, în caiet, rebusul de mai jos și descoperă răspunsul de pe verticala A-B.

1. Tehnică de construcție a discursului muzical care constă în reluarea identică a unui fragment melodic sau ritmic
2. Repetare a aceleiași melodii, pornind de pe o altă notă, în sens ascendent sau descendent
3. Secțiune de mijloc a menuetului
4. Echivalentul muzical al unui vers din poezie
5. Formă de lied cu o secțiune
6. Formă de lied cu structura ABA
7. Formă muzicală a cărei denumire provine din limba germană și se traduce „cântec”
8. Două motive alcătuiesc o ...

Evaluare

Grilă de evaluare

1. 5 puncte
2. 5 p. x 2 = 10 puncte
3. 5 puncte
4. 10 puncte
5. 10 puncte
6. 10 puncte
7. 20 de puncte
8. 10 puncte
9. 10 puncte

Din oficiu: 10 puncte
Total: 100 de puncte

1. Motivul muzical din textul unui cântec este echivalentul unui ...
 2. Frazele muzicale sunt de două feluri:
a. ... b. ...
 3. Structura formei de lied tripartit se notează astfel: ...
 4. Forma de menuet este inspirată din ...
 5. Notează, în caiet, răspunsul corect la următoarea întrebare: Care dintre cele trei forme de lied are la bază principiul simetriei?
a. monopartită; b. bipartită; c. tripartită.
- Completează răspunsul la următoarele întrebări, după modelul dat.
- Î: *Ce presupune procedeul componistic numit repetiție?*
R: *Repetiția presupune reluarea aceleiași idei muzicale sau a aceleiași ritm, în cadrul unui discurs muzical.*
6. Analizează structura *Cântecului de leagăn* de Johannes Brahms. Care este forma sa?
 7. Ascultă partea a III-a, *Furtuna*, a Concertului *Vara* din ciclul *Anotimpurile* de Antonio Vivaldi. Scrie un eseu de minimum 70 de cuvinte, în care să redai ce ai simțit atunci când ai ascultat fragmentul și cât de sugestiv este titlul acestuia în raport cu muzica. Motivează-ți răspunsul, folosind argumente muzicale, precum: procedeele componistice folosite, tempoul, nuanțele, ritmul, melodia etc.
 8. Cum se numește forma de tip AB?
 9. Ce presupune tehnica variației în realizarea unui discurs muzical?

U4

Evoluția genurilor muzicale

Lecția 1	54-55	Rapsodia
Lecția 2	56-57	Opera în preclasicism
Lecția 3	58-59	Opera în clasicism
Lecția 4	60-61	Opera în romantism
Lecția 5	62-63	Opera italiană
Lecția 6	64-65	Opera germană
Lecția 7	66-67	Opera românească
Lecția 8	68-69	Elemente sincretice în genul operei
Lecția 9	70-71	Elemente descriptive în muzică
Recapitulare	72	
Evaluare	72	

Rapsodia

Știi că?

„Melodia populară *Am un leu și vreau să-l beau* circula foarte mult și în Transilvania, după Expoziția de la Paris din 1889, unde toți lăutarii români și maghiari o cântau la petreceri. Când s-a publicat pentru prima oară la editorul Constantin Gebauer din București, piesa purta specificarea *melodie eroică din Transilvania*, fapt care confirmă larga ei răspândire peste munții Carpați. George Enescu a valorificat-o în *Rapsodia română nr. 1*, exact în forma executată de Angheluș Dinicu la nai și de Cristache Ciolac la vioară.”

Viorel Cosma, *Citadela seculară a lăutarilor români* (1550-1950)

Știi că?

Originea termenului **rapsodie** provine din Grecia antică, reprezentând o creație literar-muzicală interpretată de artiștii nomazi, numiți **rapsozi**.

Compozițiile acestora aparțineau genului epic, fiind inspirate din folclor, dar și din actele de eroism ale eroilor greci (de exemplu, cele atribuite lui Homer), și erau recitate într-un ritm liber, parlando-rubato.

Observ

Am un leu și vreau să-l beau

Cântec popular

1. Am un leu și vreau să-l beau — Tra la la — la la la la
Nici a - ce - la nu-i al meu — Tra la la — la la la la

Dar ce-mi pa - să mi - e, zău, Da - că fac cu el ce vreau? —

Tra la la la la la la la I ha! ha! ha!

Descopăr

Rapsodia, ca gen muzical cu formă liberă, a apărut și s-a dezvoltat foarte mult în timpul curentului romantic (secolul al XIX-lea), din dorința compozitorilor vremii de a promova specificul național. Compusă inițial pentru pian, așa cum o regăsim în cele *19 rapsodii pentru pian* compuse de Franz Liszt, rapsodia face tranziția spre timbrul complex și țesătura amplă a orchestrei simfonice (de exemplu, în *Rapsodiile române nr. 1 și nr. 2* de George Enescu, *Rapsodia spaniolă* de Maurice Ravel ș.a.). În secolul XX, rapsodia aduce în prim-plan un instrument solist, așa cum putem observa în *Rhapsody in Blue* pentru pian și orchestră de George Gershwin, *Rapsodia pe o temă de Paganini* pentru pian și orchestră de Serghei Rahmaninov sau *Rapsodia română* pentru violoncel și orchestră compusă de Emanuel Elenescu.

În rapsodiile române, George Enescu folosește teme din folclorul orășenesc, multe dintre acestea fiindu-i cunoscute de la primul său profesor de vioară, Lae Chioru' (pe numele său adevărat, Nicolae Filip), teme pe care compozitorul le prelucrează în mai mică sau în mai mare măsură, astfel:

- în *Rapsodia română nr. 1*, sunt prelucrate *Am un leu și vreau să-l beau*, *Hora lui Dobrică*, *Mugur, mugurel* (după Anton Pann, melodie foarte rafinată de compozitor, fiind greu de recunoscut în *Rapsodia nr. 1*) și *Ciocârlia* (o lucrare foarte apreciată din repertoriul lăutăresc);
- în *Rapsodia română nr. 2*, în care distingem o atmosferă mai caldă, de baladă, în antiteză cu cea din prima rapsodie, întâlnim cântece precum *Sârba lui Pompieru*, *Banul Mărăcine*, marșul militar *Drum bun* – compus de Ștefan Nosievici, *Pe o stâncă neagră* (temă compusă de Alexandru Flechtenmacher).

Rhapsody in Blue este cea mai cunoscută creație a compozitorului american George Gershwin, o lucrare în care se îmbină intonațiile de jazz, charleston și ragtime.

Rapsodia pe o temă de Paganini de Serghei Rahmaninov prelucrează *Capriciul nr. 24 pentru vioară* de Niccolò Paganini în 24 de variațiuni pentru pian și orchestră.

Rețin

Rapsodia este un gen muzical cu formă liberă, destinat atât orchestrei, cât și unui instrument solist, și care are la bază teme muzicale preluate din folclor sau din creația altor compozitori.

Aplic

1. Învăță cântecul *Am un leu și vreau să-l beau*, respectând etapele de învățare a unui cântec. Interpretează-l împreună cu clasa.

2. Căru gen de muzică îi aparține cântecul *Am un leu și vreau să-l beau*?

Mugur, mugurel

Melodie populară

1. Mu - gur, mu - gur, mu - gu - rel, Mu - gur, mu - gu - rel,
2. Că ne-am să - tu - rat de iar - nă, Mu - gur, mu - gu - rel,
3. Ba - te-i, Doam - ne, pe cio - coi, Mu - gur, mu - gu - rel,
Ia fă - te mai mă - ri - cel Mu - gur, mu - gu - rel.
Și de ră - u - ta - te-n ța - ră, Mu - gur, mu - gu - rel.
Cum ne bat și ei pe noi, Mu - gur, mu - gu - rel.

- Învață cântecul *Mugur, mugurel* și interpretează-l împreună cu clasa. Profesorul împarte clasa în trei grupe, care vor cânta, pe rând, cele trei strofe ale cântecului.
- Ascultă *Rapsodia română nr. 1* și identifică cele două cântece studiate: *Am un leu și vreau să-l beau* și *Mugur, mugurel*.
- Ascultă *Rhapsody in Blue* de George Gershwin, caută mai multe informații despre jazz și ragtime și identifică aceste stiluri muzicale în audiție.
- În echipe de câte trei elevi, realizați un colaj de melodii populare, folosind un soft de editare audio pe care îl puteți utiliza gratuit.

Banul Mărăcine

Joc popular

Mișcat

- Învață cântecul *Banul Mărăcine*, interpretându-l la un instrument muzical pe care îl cunoști (de exemplu, pian, vioară, chitară, blockflöte etc.).
- După cum poți observa, cântecul *Banul Mărăcine* nu are versuri. Scrie versurile potrivite pentru acest fragment instrumental, ținând cont de caracterul muzicii, de ritm și de potrivirea accentelor din text cu cele din muzică.

GEORGE GERSHWIN
(1898-1937)

A fost cel mai popular compozitor și pianist american de la începutul secolului XX, ale cărui compoziții cuprind atât elemente de jazz, cât și elemente de muzică ușoară. Printre cele mai cunoscute lucrări se numără compoziția orchestrală *Rhapsody in Blue* (1924) și musicalul *Un american la Paris*.

Audiții

- Rapsodiile române nr. 1 și nr. 2* de George Enescu
- Rapsodia pe o temă de Paganini* de Serghei Rahmaninov
- Rhapsody in Blue* de George Gershwin
- Melodiile populare folosite de George Enescu în cele două rapsodii

Portofoliu

În echipe de câte trei elevi, realizați un proiect sub forma unei prezentări PowerPoint, din 4-6 slide-uri, despre compozitorul George Enescu.

În realizarea proiectului, veți urmări biografia compozitorului (aspecte din viața sa, precum: locul nașterii, studiile, locul unde a trăit, personalități care l-au influențat de-a lungul vieții ș.a.) și creația acestuia (lucrări reprezentative, însoțite de o scurtă prezentare a fiecăreia dintre acestea).

Descoperiți apoi originea temelor populare utilizate de George Enescu în rapsodiile sale.

Dicționar

polifonie (din limba greacă, *polys* = mai multe, *phone* = sunete) – cântare a două sau mai multe sunete, fiecare dintre ele păstrându-și în același timp individualitatea melodică

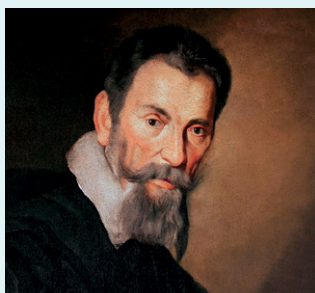
monodie (din limba greacă, *monos* = unic, *ode* = cântec) – stil muzical bazat pe succesiunea simplă a sunetelor, cântec executat pe o singură voce sau de un ansamblu la unison

libret – (în limba italiană, *libretto*), diminutiv al cuvântului *libro* = carte; acesta conține textul împărțit în acte, scene, numere/tablouri, distribuția rolurilor, precum și indicațiile regizorale, scenografice și muzicale (pentru operă, balet, operetă și musical)

Știi că?

La începutul perioadei baroce, majoritatea personajelor erau interpretate de voci masculine. G.Fr. Händel este primul compozitor care introduce vocea feminină pentru toate rolurile feminine.

CLAUDIO MONTEVERDI
(1567-1643)

Face tranziția de la stilul renesanțist la cel preclasic. Compune madrigale și motete, opere și baleturi pentru curtea din Mantua și Teatrul de Operă din Veneția. Dintre operele sale amintim: *L'Arianna*, *Întoarcerea lui Ulisse* și *Încoronarea Popeei*, *Cântece de război și dragoste*, vol. VIII, pe versurile poezilor Giulio Strozzi și Francesco Petrarca.

Descopăr

Opera apare în Italia, la începutul secolului al XVII-lea, și cunoaște mai multe etape de cristalizare a genului, pornind de la stilul polifonic renesanțist până la monodia acompaniată, specifică operei preclasice.

- Promotor al genului operei, **Camerata florentină** (1576-1582), societate intelectuală umanistă, alcătuită din poeți și muzicieni, propune **opera in musica**, o nouă abordare a teatrului muzical, în care dialogul vorbit devine cântec. Libretul operei este scris în versuri, vocea abordând stilul **declamației cântate**.

Jacopo Peri (1561-1633) utilizează în *Dafne* **monodia acompaniată** ca mijloc de exprimare muzicală, conturând astfel genul operei. În *Eurydice*, compusă împreună cu Giulio Caccini, vocii prezentate solistic i se adaugă un ansamblu mic de instrumente, format din clavecin, lăută, viola da gamba și teorbă.

Claudio Monteverdi (1567-1643) impune ca principiu de bază muzica **subordonată textului**, cuvântul devenind astfel un mijloc de exprimare a emoțiilor. Muzica preia din text sugestiile ritmico-melodice. Opera *Orfeu*, de o bogată inspirație melodico-dramatică, devine model pentru opera seria.

- **Opera seria** (*dramma per musica*): subiecte inspirate din mitologie, istoria antică și greco-latină, construită în jurul personajului central. Cu o bogată încărcătură afectivă tradusă prin melosul dramatic, opera seria utilizează stilul *arioso* ca principală formă de exprimare solistică.

Reprezentanți ai operei seria în Anglia – Henry Purcell (1659-1695): *Dido and Aeneas*; Georg Friedrich Händel (1685-1759): *Rinaldo*.

- **Tragedia lirică/opera-balet** (*tragédies lyriques/opéra-ballet*), varianta franceză a operei seria, prezintă drept noutate alternarea momentelor coregrafice cu cele vocal-instrumentale. Subiectelor inspirate din mitologie și Antichitate li se adaugă cele de inspirație lirică, pastorală, eroică.

Reprezentanți ai tragediei lirice – Jean-Baptiste Lully (1632-1687), *Alceste*, Jean-Philippe Rameau (1683-1764), *Les Indes galantes* (*Indiile galante*).

- **Opera buffa**, operă comică italiană, caracteristică începutului de secol XVIII, abordează subiecte a căror intrigă are un deznodământ pozitiv. La origine *intermezzo* (lucrare prezentată în pauza dintre acte a operei seria), opera buffa se dezvoltă treptat, devenind un gen de sine stătător.

Reprezentativă pentru genul operei buffa, *La serva padrona* (*Servitoarea stăpână*), creație a compozitorului Giovanni Battista Pergolesi (1710-1736), ilustrează sonor comicul situațiilor prin care trec personajele.

Domenico Cimarosa, contemporan lui W.A. Mozart, este unul dintre cei mai importanți reprezentanți ai genului, compunând atât opere seria, cât și opere buffa: *Le stravaganze del cont* (*Extravaganțele contelui*), *Il matrimonio segreto* (*Căsătoria secretă*). Devine compozitor al curții regale ruse, unde ajunge, în 1787, la invitația țarinei Ecaterina a II-a.

- **Comedia-balet** (*comédie-ballet*): este versiunea franceză a operei buffa. Un exemplu al genului îl reprezintă *Le bourgeois gentilhomme* (*Burghezul gentilom*) a compozitorului Jean-Baptiste Lully, adaptarea muzicală a piesei de teatru omonime a lui Molière.

Rețin

Opera este o lucrare muzicală amplă, cu caracter sincretic, compusă pe baza unui text dramatic (**libret**). Reprezentarea scenică a acestei lucrări presupune implicarea mai multor arte care însoțesc momentele **vocale, corale și orchestrale**. Muzica, literatura, arta dramatică, artele plastice și coregrafia sunt artele care se îmbină în genul operei și îi oferă acesteia caracterul sincretic.

Spectacolul de operă este o îmbinare armonioasă între muzică, dramă și spectacol vizual, creând o experiență artistică emoționantă și captivantă.

Aplic

Aria Serpinei din opera buffa *La serva padrona*

Allegro

Muzica: Giovanni Battista Pergolesi

Ha! Ha! Ce mu-tră îm-buf - na-tă! Glu-meș-te dom-nul, mi se pa-re Cum? Cum? Fa-ce pe su-pă - ra - tul! Cum? Cum? Fa-ce pe su-pă - ra - tul! În - da - tă, fă - ră vor-bă, în - da - tă, _____ vreau să n-a - ud vor-bă! Des - tul! Tac!

- Învăță după auz *Aria Serpinei* din opera *La serva padrona*. Profesorul va executa un model, apoi fragmentul din manual se va interpreta împreună cu clasa.
- Audiază *Aria Serpinei* în întregime și observă legătura strânsă dintre caracterul muzicii și cel al versurilor.

Duetul Geronimo – Contele
din opera *Căsătoria secretă*

Presto

Muzica: Domenico Cimarosa

Cin' să-n-drăz - neas - că să se gân - deas - că da, da,
Ca să în - cer - ce să m-a-mă - geas - că, da, da,
să se gân - deas - că Re - vol - tă - toa - re, re - vol - tă - toa - re,
să m-a-mă - geas - că?
Nu vrea s-as - cul - te vor-be prea mul - te De pro-mi - siu - ne
n-a-re ha - bar, De pro-mi - siu - ne n-a-re ha - bar.

- Învăță *Duetul Geronimo – Contele* din opera *Căsătoria secretă*, respectând etapele de învățare a unui cântec. Cântă-l apoi împreună cu toată clasa.
- Profesorul împarte clasa în două grupe, corespunzătoare celor două personaje, care vor cânta apoi, pe rând, cântecul, ca într-un dialog.
- Vizionează *Duetul Geronimo – Contele* din opera *Căsătoria secretă* și observă dialogul celor două personaje.
- Ascultă aria *Rosa del ciel* din opera *Orfeu* de Claudio Monteverdi și descrie diferența pe care o observi între atmosfera din opera seria *Orfeu* și operele buffa *Căsătoria secretă* și *Servitoarea stăpână*.

GIOVANNI BATTISTA
PERGOLESI
(1710-1736)

Preia tipul personajelor din *commedia dell'arte* (teatrul popular italian).

Pentru a contura personajele și comicul situației, pune accentul pe muzica dublată de cuvânt.

Premiera operei are loc în 1733, *intermezzo* în opera seria *Il prigioniero superbo*. Compozitor, violonist și organist, Pergolesi se remarcă în genul sacru (*Stabat Mater*) și operă. În Jesi, Italia, există o sală de spectacole care îi poartă numele, datând din secolul al XVIII-lea.

Audiții

- Aria *Serpinei* din actul I, opera *La serva padrona* de Giovanni Battista Pergolesi
- Duetul Geronimo – Contele* din *Il matrimonio segreto* de Domenico Cimarosa
- Les Sauvages* din opera *Les Indes galantes* de Jean-Philippe Rameau
- Aria *Rosa del ciel* din opera *L'Orfeo* de Claudio Monteverdi

Opera în clasicism

CHRISTOPH WILLIBALD
GLUCK
(1714-1787)

Compozitor german, admirator al lui J.P. Rameau, studiază muzica la Praga, Milano și Londra. Se stabilește în 1754 la Viena, unde ocupă funcția de director al teatrului curții regale. Nemulțumit de direcția în care opera se îndreaptă, compune un alt tip de operă comică și de opera seria, redând muzicii rolul originar de a servi poezia și de a atinge echilibrul perfect între lumină și umbră. Caracterul dramatic al muzicii este cel care ilustrează sentimentele personajelor. În anul 1767 scrie, în prefața partiturii operei *Alceste*, crezul său vizavi de situația critică în care ajunsese opera italiană. Alte opere: *Ifigenia în Aulida*, *Ifigenia în Taurida*.

Dicționar

singspiel (din limba germană, *singen* = a cânta, *das Spiel* = joc) – gen al operei în care dialogul vorbit (recitativ) alternează cu cel cântat. Ariile au caracter stropic și sunt inspirate din melosul popular.

Audiții

- Aria *Che farò senza Euridice* din opera *Orfeo ed Euridice* de Ch.W. Gluck
- Aria *S'altro che lagrime* din opera *Clemența lui Tito* de W.A. Mozart

Observ

Aria lui Orfeu din opera *Orfeu și Euridice*

Muzica: Christoph Willibald Gluck

Andante

Plâng a - mar cum - pli - ta - mi soar - tă, Ah, so - ți - a - mi mult iu -
bit - ă Eu - ri - di - ce, ea, prin - moar - te, De - la -
sân - mi - a fost - ră - pi - tă, Vai, de - soar - tă - s greu lo - vit!

Descopăr

După 1750, opera seria italiană și tragedia lirică franceză (*tragédie lyrique*) își pierd din notorietate, soliștii vocali apreciați și capricioși impunându-le compozitorilor roluri vocale în care să strălucească, mutând astfel accentul de pe firul narativ al operei pe partitura solistică.

Tragedia lirică în trei acte, *Orfeo ed Euridice* (*Orfeu și Euridice*), este un prim exemplu al noului stil. Expresie a reformei în genul operei, înlocuiește vocea de **contratenor** cu cea de **mezzosoprană** și prezintă arii construite pe melodii accesibile, fără a altera profunzimea mesajului poetic. Christoph Willibald Gluck face trecerea de la opera preclasică la cea clasică.

Wolfgang Amadeus Mozart, compozitor austriac contemporan lui Gluck, autor al operei clasice, cercetează toate tipurile de operă existente în secolul al XVIII-lea, compunând 22 de opere, în care îmbină elementele generale ale diferitelor tipuri de operă, realizând astfel o sinteză care îi va descrie stilul muzical.

Dintre operele lui W.A. Mozart enumerăm:

- **opere seria:** *Mitridate, re di Ponto* (*Mitridate, rege din Ponto*) și *Idomeneo, re di Creta* (*Idomeneus, rege al Cretei*), *La clemenza di Tito* (*Clemența lui Titus*);
- **opere buffa:** *La finta semplice* (*Falsa inocență*), *Così fan tutte* (*Așa fac toate*), *Le nozze di Figaro* (*Nunta lui Figaro*) – capodoperă a stilului operei buffa (în patru acte), preluată din piesa de teatru omonimă a lui Pierre de Beaumarchais, pe un libret al lui Lorenzo Da Ponte; premiera sa a avut loc la Burgtheater, la Viena;
- **singspiel:** *Bastien und Bastienne* (*Bastien și Bastienne*), *Die Entführung aus dem Serail* (*Răpirea din serai*), *Die Zauberflöte* (*Flautul fermecat*);
- **dramma per musica:** *Lucio Silla*;
- **dramma giocoso** (îmbină comicul cu tragicul): *Don Giovanni*.

Rețin

- Christoph Willibald Gluck, reformator al genului operei, consideră muzica subordonată textului, al cărui dramatism îl amplifică.
- Wolfgang Amadeus Mozart, creator al operei de tip german, evidențiază rolul melodiei în dramatismul operei de secol XVIII.
- Baletul *Don Juan* (1761) al compozitorului Christoph Willibald Gluck îl va influența, prin dramatismul și forța muzicii sale, pe Wolfgang Amadeus Mozart în compunerea operei *Don Giovanni* (1787).
- Dominant în genul operei rămâne stilul italian (opera seria și opera buffa), căruia i se adaugă opera singspiel, gen specific creației mozartiene.

Aplic

1. Cântă *Aria lui Orfeu* din opera *Orfeu și Euridice* de Christoph Willibald Gluck. Observă și analizează relația dintre text și melodie.

Aria lui Papageno
din opera *Flautul fermecat*

Andante

Muzica: Wolfgang Amadeus Mozart

Aș vrea să îmi gă - sesc și eu O po - rum - bi - ță - a mea, Fru
moa - să și zglo - bi - e și să mă - n - sor cu ea. Și
să mă - n - sor cu ea Și să mă - n - sor cu ea.

2. Învăță *Aria lui Papageno* din opera *Flautul fermecat* și interpretează-o împreună cu clasa. Caută pe internet mai multe informații despre subiectul acestei opere.

Aria lui Figaro
din opera *Nunta lui Figaro*

Allegro vivace

Muzica: Wolfgang Amadeus Mozart

Nu mai ești flu - tu - ra - șul din soa - re, ca - re zboa - ră din floa - re în
floa - re, Flu - tu - raș nu mai ai a - ri - pia - re, dom - nul
con - te ți le - a re - te - zat, Flu - tu - raș nu mai ai a - ri -
pia - re, dom - nul con - te ți le - a re - te - zat.

3. Cântă împreună cu clasa și identifică elementele de construcție a discursului muzical, prezente în fragmentul *Aria lui Figaro* din opera *Nunta lui Figaro* compusă de W.A. Mozart, prin precizarea portativului și a măsurii.

Portofoliu

Află mai multe informații despre portretul lui W.A. Mozart realizat postum (1819) de Barbara Krafft, și având drept sursă de inspirație tabloul *Familia Mozart* (1779), pictat de Johann Nepomuk della Croce (figura alăturată – detaliu).

WOLFGANG
AMADEUS MOZART
(1756-1791)

Își începe studiile muzicale sub îndrumarea tatălui său Leopold Mozart, compozitor, violonist și membru al orchestrei Arhiepiscopului Vienei și în compania surorii Maria Anna, alintată Nannerl. În 1763 susține primul turneu în Anglia și Franța alături de familie. Creația sa complexă cuprinde lucrări în genurile vocal, miniatural, cameral, concertant, simfonic, vocal simfonic și operă. Deși un excelent violonist și un virtuoz al claviaturii, instrumentul său preferat este clarinetul, pentru care va compune *Concertul în La Major, K. 622*.

Știi că?

Libretul operei *Flautul fermecat* îi aparține lui Emanuel Schikaneder. Compusă în stilul singspiel, această operă conține dialoguri cântate care alternează cu cele vorbite. Premiera a avut loc în 1791, cu două luni înainte de moartea lui Mozart. Ultima lucrare compusă este *Requiemul în re minor, K. 626*.

Audiții

- *Aria Reginei noptii* din opera *Flautul fermecat* de Wolfgang Amadeus Mozart
- *Aria lui Figaro* din opera *Nunta lui Figaro* de Wolfgang Amadeus Mozart
- *Duetul Papageno* – *Papageno* din opera *Flautul fermecat* de Wolfgang Amadeus Mozart
- *Aria No piu andrai* din opera *Nunta lui Figaro* de W.A. Mozart

Opera în romantism

Știi că?

- *Faust* este o dramă lirică în cinci acte a compozitorului Charles Gounod, pe un libret al lui Jules Barbier și Michel Carré, a cărui piesă de teatru, *Faust et Marguerite*, are la bază drama în două acte a lui Johann Wolfgang von Goethe – *Faust* (primul act). A avut premiera în anul 1859 la Théâtre Lyrique, în Paris, cu decoruri impresionante, realizate de scenograful Charles-Antoine Cambon și echipa sa.
- *Carmen*, operă în patru acte a compozitorului Georges Bizet, pe un libret semnat de Ludovic Halévy, are la bază nuvela omonimă a lui Prosper Mérimée. A avut premiera în 1875 la Opera Comică din Paris. *Aria toreadorului* (actul 2) și *Habanera* (actul 1) rămân printre cele mai apreciate arii ale genului de operă francez.

Dicționar

lied – gen vocal cu acompaniament de pian; textul poetic și melodia se inspiră din folclorul austriac al secolului al XIX-lea

simfonie programatică – gen muzical dedicat orchestrei simfonice, structurat în jurul unui program (text), anunțat printr-un titlu

toreador – luptător în arenă cu taurii; începând cu secolul al XVI-lea, curtea regală austriacă promovează corida (lupta toreadorului cu taurul, simbolizând victoria omului asupra naturii)

Audiții

- *Aria toreadorului*, actul II, din *Carmen* de Georges Bizet
- *Corul soldaților*, actul IV, din *Faust* de Charles Gounod
- *Poloneza*, actul III, din *Evgheni Oneghin* de Piotr Ilici Ceaikovski

Observ

Corul soldaților din opera Faust

Muzica: Charles Gounod

Glo - ri - e stră-bu-ni-lor e-roi___ Bravi ca stră -
 bu - nii vom fi și noi,___ Bravi ca stră -
 bu - nii ce au că - zut___ cu
 spa-da în mâini cu bra-țul pe scut în cru - dul răz - boi.---

Descopăr

Curent opus obiectivității, echilibrului și rațiunii clasicismului muzical, **romantismul** pune accentul pe exaltare, subiectivism, imaginație și eroism, comparând natura și fulgerătoarele sale schimbări cu însăși natura umană. Personajele sunt o reflecție a societății, reprezentative pentru fiecare categorie în parte.

Genurile reprezentative, **liedul** și **simfonia programatică**, deschid drumul muzicii de tip programatic, în care sunetul însoțește cuvântul, modelând spiritul uman. Teme aparținând domeniilor precum istoria, natura, fantasticul, legendele, visarea și iubirea fac loc, spre finalul secolului al XIX-lea, elementului național, folcloric.

Compozitorii francezi cochetează cu muzica de scenă și teatrul. Marea operă, supranumită **dramă lirică**, propune dialoguri echilibrate între sonoritatea luminoasă și timbrată a orchestrei și ambitusul generos al vocii umane. Dintre reprezentanții operei romantice amintim:

- Hector Berlioz (1803-1869): *Benvenuto Cellini*, *Les Troyens*;
- Charles Gounod (1818-1893): *Faust*, *Roméo et Juliet*, *La rédemption*, *Mors et vita*;
- Georges Bizet (1838-1875): *Le pêcheurs de perles*, *Carmen*, *Le docteur miracle*.

Opera rusă îmbină tradiția europeană (Piotr Ilici Ceaikovski, 1840-1893) și folclorul local (Mihail Glinka).

Scenă din opera Carmen

Aplic

1. Cântă, împreună cu colegii (după auz), utilizând registrul specific vocii tale, fragmentul din *Corul soldaților* din opera *Faust* a lui Charles Gounod. Ce stare îți transmite textul?
2. Audiază cu atenție și apoi acompaniază cu ajutorul tamburinei *Aria toreadorului* din opera *Carmen*.

3. Profesorul prezintă, pe scurt, libretul operii *Lakme*, apoi împarte clasa în două grupe, pentru a cânta împreună fragmentul propus.

Aria toreadorului din opera *Carmen*

Allegro moderato

Muzica: Georges Bizet

To - re - a - dor, în gar - dă, To - re - a - dor,
to - re - a - dor! Fe - mei fru-moa-se te vor ad-mi-ra
și dra - gos-tea lor va fi de-a-cum a ta,
To - re - a - dor, va fi de-a-cum a ta.

Duetul florilor

Muzica: Léo Delibes

Îm-pre-u - nă cu
Un-de ia-so-mi-a în - flo-reș-te
tran-da - fi - rul
Pe ma - lul în-flo-rit Ve - se - le în zori
Hai să mer - gem îm - pre - u - nă!

Știi că?

Termenul rom desemnează o persoană care face parte din minoritatea romă, a cărei origine o găsim în India secolului al XVI-lea.

În secolul al XIX-lea, romii erau încă priviți drept nonconformiști, rebeli și în afara regulilor sociale. Mulți dintre ei nu aveau acces la educație. Cu toate acestea, marele compozitor George Enescu a fost inițiat în copilărie în tainele muzicii de către lăutarul satului. În marile orașe ale țării, romii erau lăutari vestiți cu foarte mare căutare la petrecerile boierești.

Dicționar

lăutar – interpret al lăutei (instrument muzical din zona Asiei arabe, care, în secolul al XVI-lea, pătrunde în Europa prin Spania); în zilele noastre, lăutarii sunt interpreți care cântă la instrumente muzicale fără a cunoaște notația muzicală

Audiții

- *Duetul florilor* – opera *Lakme*, Léo Delibes
- Dialogul Cellini și corul în *Chante des ciseleurs*, Actul II, din opera *Benvenuto Cellini* de Hector Berlioz
- Aria *Habanera*, Actul I din opera *Carmen* de Georges Bizet

Portofoliu

- Ascultă cu atenție libretul operii. Vei descoperi personaje din diferite categorii sociale și diferite etnii în interacțiunea lor firească din secolul al XIX-lea (romanul omonim al lui Prosper Mérimée este publicat în anul 1845).
- Caută informații despre situația romilor în Principatele Române și despre demersurile domnitorului Alexandru Ioan Cuza în direcția eliberării acestora din sclavie, în anul 1864.
- Scrie o analiză comparată asupra vieții romilor în opera lui Bizet și a celor din spațiul românesc. Informația îți va fi de ajutor în clasa a VIII-a, la istorie.

Opera italiană

GIOACCHINO ROSSINI
(1792-1868)

Rossini începe primele lecții de muzică în familie. Talent muzical nativ, cântă cu lejeritate la pian, vioară, violoncel și harpă. Este un admirator al lui J. Haydn și al lui W.A. Mozart, ale căror creații devin modele pentru compozițiile sale ulterioare. Stilul energic pune accent pe orchestrație, a cărei originalitate timbrală ridică orchestra la rangul de partener egal al vocii umane. Compune, în genurile muzicii vocale, camerale, muzică sacră, muzică vocal-simfonică, opere. *Il barbiere di Siviglia* (*Bărbierul din Sevilla*), opera în două acte, reprezentativă pentru tipul operei buffa a secolului al XIX-a, are la bază piesa de teatru a lui Pierre de Beaumarchais. Libretul este semnat de Cesare Sterbini. Premiera operei a avut loc în 1816 la Teatrul Argentina din Roma.

Audiții

- *Aria lui Figaro*, actul I, din *Bărbierul din Sevilla* de G. Rossini
- Uvertura operei *Wilhelm Tell* de G. Rossini
- *Aria Violetei* din *La traviata* de G. Verdi
- *Corul sclavilor evrei* din *Nabucco* de G. Verdi

Descopăr

Reprezentative pentru opera romantică sunt opera de tip clasic, melodrama și drama romantică. **Melodrama**, specifică romantismului, este prezentă în creațiile compozitorilor Gioacchino Rossini și Vincenzo Bellini. Caracterul *rubato* (liber) al melodiei evidențiază lirismul subiectelor alese.

Din creațiile lui Gioacchino Rossini amintim:

- opera comică *Il signor Bruschino* și opera seria *Tancred* (ambele compuse în anul 1813);
- operele comice *L'italiana in Algeri* (*Italianca în Alger*), *Il barbiere di Siviglia* (*Bărbierul din Sevilla*), *La gazza ladra* (*Coșofana hoată*);
- opera de semiserie – *Semiramide*, basmul *La Cenerentola* (*Cenușăreasa*), ultima sa operă fiind *Guillaume Tell* (*Wilhelm Tell*).

Giuseppe Verdi rafinează stilul italian și pune accent pe relația expresivă dintre muzică și text. Limbajul său muzical este unul elegant, îndrăzneț, liric pe alocuri, impunând noi standarde în arta interpretativă a dramei muzicale. Modifică structura operei, păstrând teatrul (dramaturgia) ca element principal, și impune un rol dublu: de solist și de actor. Subiectele sale provin din literatură, teatru, episoade și personaje biblice, istorie.

Din creația lui Giuseppe Verdi amintim: *La battaglia di Legnano* (*Bătălia de la Legnano*), puternic influențată de stilul lui Rossini, *Macbeth*, *Luisa Miller*, *Rigoletto*, *Il trovatore* (*Trubadurul*), *La traviata*, *Simon Boccanegra*, *La forza del destino* (*Forța destinului*), *Don Carlos*, *Aida*, *Otello*, *Falstaff*.

Rețin

- Printre schimbările pe care Rossini le aduce **stilului buffa** se numără preluarea de către orchestră a dialogului muzical, ce susține recitativul, acordarea unui rol mai important corului, dezvoltarea ariei de coloratură în discursul muzical și conturarea unor personaje reale, cu care publicul se poate identifica.
- Stilul verdian are la bază principiile operei italiene clasice, în care melodia reprezintă elementul fundamental al creației, îmbrăcând forma amplă a ariilor cantabile, al căror element dramatic consolidează trăirea sufletească a personajelor. Amplifică rolul corului și al orchestrei devenite personaje, veritabili comentatori muzicali ai acțiunii.
- Muzica programatică este o muzică descriptivă, cu un titlu sugestiv care ne trimite cu gândul la tema lucrării.

Aplic

1. Urmărește fragmentul din actul I al operei *Bărbierul din Sevilla* de Gioacchino Rossini și descoperă tipul de operă căreia îi aparține, ținând cont de tipul de discurs muzical al vocii.
2. Realizează o muzicogramă, pornind de la audiția uverturii operei *Wilhelm Tell*.
3. Cântă după auz împreună cu clasa și apoi individual *Corul sclavilor evrei* din opera *Nabucco* de Giuseppe Verdi.
4. Înregistrează-te și apoi ascultă ce ai obținut. Ce sentiment te cuprinde atunci când cânti? Dar atunci când te auzi cântând?
5. Enumeră doi compozitori din perioade diferite, care au utilizat în creațiile lor elemente de limbaj muzical specifice muzicii programatice.
6. Descoperă dramatismul limbajului muzical verdian în audițiile operelor *La traviata* și *Nabucco*. Caută mai multe informații despre vocea de mezzosoprană, specifică eroinelor operelor verdiene.
7. Știi că *Nabucco* a fost a treia opera a lui Verdi, dar prima sa mare capodoperă, căreia i-au urmat alte 17? Caută mai multe informații despre cor, ca *personaj colectiv*, în operele verdiene.

Aria lui Figaro
din opera **Bărbierul din Sevilla**

Allegro vivace

Muzica: Gioacchino Rossini

Eu sunt băr-bi - e-rul cel is - cu - sit Hai - de! La - la -
ran, la - la - ran, la - la - ran, la, La - - trea - bă zo - ri - le s - au i -
vit, iu - te la - la - ran, la - la - ran, la - la - ran la
A! Via - ța - i fru - moa - să Nu - mai - plă -
ce - re Pen - tru băr - bie - rul de mâ - na - n - tăi, de mâ - na - n - tăi!

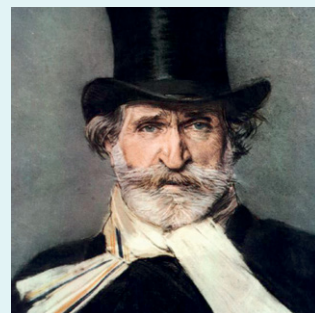
Corul sclavilor evrei
din opera **Nabucco**

Sotto voce cantabile

Muzica: Giuseppe Verdi

Dor de ța - ră te - a - vân - tă de - par - te, Zboa - ră
lin spre - n - so - ri - te - le pla - iuri Un - de blân - de - a - di - eri par - fu -
ma - te scal - dă mun - ții și ce - ru - i se -
nin. A Ior - da - nu - lui va - le - sa - lu - tă și stră -
ve - chi - le zi - duri azi sfă - ră - ma - te. Mân - dra ța - ră, tu ța - ră pier -
du - tă, Plân - gem toți - pri - begi al tău des - tin.

GIUSEPPE VERDI
(1813-1901)

Verdi își începe studiile muzicale la Busetto și câștigă simpatia lui Antonio Barezzi (negustor și iubitor de artă), care îi va susține financiar studiile la Milano. În timp ce lucrează la opera comică *Un giorno di regno*, soția sa, fiica lui Barezzi, moare. *Nabucco* este opera care îl salvează și îl menține în viață. *Corul sclavilor evrei* din *Nabucco* devine imn al mișcării naționaliste de eliberare de sub jugul austriac, *Il Risorgimento* (Renașterea). *Nabucco*, operă în patru acte, al cărei libret este semnat de Temistocle Solera, are la bază scrierile profeților Vechiului Testament, Ieremia și Daniel. Premiera a avut loc în 1842, la Scala din Milano.

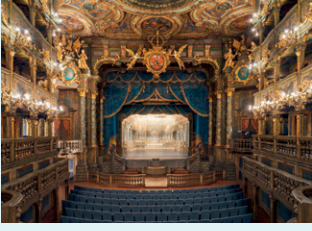
Investigație

În opera romantică italiană sunt întâlnite subiecte specifice curentului romantic, precum: viața oamenilor obișnuiți, evenimente istorice, teme religioase preluate din Vechiul Testament, adaptarea pieselor de teatru și a romanelor epocii. Caută pe internet o operă din creația unui compozitor romantic (din secolul al XIX-lea), pe care să o asociezi cu o lucrare literară din creația unui scriitor romantic și cu un tablou realizat în această perioadă. Justifică alegerile tale într-un text de o jumătate de pagină. Vei scrie care sunt elementele comune din cele trei creații artistice.

Opera germană

Știi că?

Teatrul de Operă Margravial din Bayreuth, construit în perioada barocă (1745-1750), este inclus în Patrimoniul Mondial Unesco (2012). Regele Ludwig al II-lea al Bavariei (1845-1886) a fost un apropiat al lui Richard Wagner, această prietenie costându-l coroana și tronul. Un admirator al artelor, regele îl va sprijini financiar necondiționat pe Wagner în producerea operelor sale începând cu anul 1864, cea mai mare extravaganta fiind construirea teatrului de la Bayreuth.

CARL MARIA VON WEBER
(1786-1826)

RICHARD WAGNER
(1813-1883)

Recapituluz

Opera cunoaște, în secolul al XIX-lea, mai multe direcții, prin prisma tipurilor de opere abordate, spiritul romantic fiind cel care va domina.

Dintre tipurile de operă prezente în creațiile compozitorilor europeni de secol XIX, regăsim în lucrările reprezentanților germani ai romantismului **opera clasică** (de tip italian), **drama în musica**, **opera semiseria** și **singspiel**.

Drama romantică, operă reprezentativă pentru romantism, se regăsește în creația compozitorilor din Franța, Italia și Germania, începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea, cei mai de seamă exponenți ai genului fiind Giuseppe Verdi și Richard Wagner.

Descopăr

Începând cu secolul al XVIII-lea, teatrul muzical dezvoltă, în paralel cu evoluția operei, un nou gen, **oratoriul**. Alături de vasta și eterogena creație a lui W.A. Mozart (1756-1791) în genul operei, oratoriul reprezintă punctul de pornire în dezvoltarea unui limbaj muzical nou, care anticipează opera romantică.

Fidelio este unica operă compusă de Ludwig van Beethoven (1770-1827). Limbajul muzical utilizat, precum și tematica propusă (suferința, rezistența, liberul-arbitru și moralitatea personajelor), dar și evocarea istoriei recente (invazia trupelor franceze în războiul napoleonic) atrag un public tot mai mare, făcând din aceasta o emblemă a operei preromantice.

În Germania, opera de tip italian ocupă un rol important.

Limbajul muzical al secolului romantic este comun în tot spațiul european. **Carl Maria von Weber** continuă tradiția mozartiană de promovare a elementelor identitare naționale: limba nativă, povești populare, cu personaje, cântece și dansuri din folclor. Reprezentativă pentru genul romantic, *Der Freischütz* are la bază o poveste populară germană care îmbină elementele fantastice cu cele reale, punând la încercare dragostea a doi tineri, Agathe și Max. Opera, structurată pe tiparul singspiel-ului mozartian, cu elemente din opera tradițională, are la bază melosul folcloric german, element utilizat de către Weber în caracterizarea personajelor. Din creațiile sale amintim: *Euryanthe*, *Oberon*, simfonii, muzică de cameră, concerte pentru clarinet și orchestră, pian și orchestră. În acest context fertil se va desfășura, în cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea, discursul muzical wagnerian. **Richard Wagner** aduce în prim-plan **arta totală**, consideră **sincretismul** (îmbinarea mai multor arte) un limbaj muzical în sine și marchează, prin inovațiile sale, arta dramatică a secolelor XIX-XX.

Drama muzicală wagneriană presupune fuziunea poeziei cu muzica, desăvârșită de mișcare scenică, decoruri și lumini, cu subiecte din perioada medievală, legende și mituri. Compozitorul este dramaturg, libretist, regizor și scenograf.

Laitmotivul, o noutate a discursului wagnerian, reprezintă tema (muzicală), care ilustrează sonor o idee, o situație, un personaj, un obiect. Motivele melodice simbolizează personaje, gânduri și sentimente. Împrumutat din literatura și arta dramatică, la Wagner devine o temă-simbol.

Recunoaștem, în sonoritatea stilului wagnerian, instabilitatea intervalelor, a căror permanentă curgere dă naștere **melodiei infinite**, legată invariabil de textul poetic.

Modalitatea prin care tratează orchestra, fie utilizând lăitmotivul, pentru a oferi scriiturii simfonice un caracter dramatic accentuat, fie apelând la un aparat simfonic impresionant, în care textura sonoră diversă este rezultatul plasării instrumentelor în afara spațiului scenei și nașterea de noi instrumente. Ca și Rossini, Wagner tratează orchestra ca pe un personaj principal ale cărui intervenții îi oferă structurii operei un caracter unitar.

Rețin

Principalele tipuri de operă germană din secolul al XIX-lea sunt **opera preromantică** (Beethoven), **opera națională germană** (Weber) și **drama muzicală** (Wagner).

Personajele operelor romantice germane (oameni, zei, vrăjitori etc.) apar într-un context plin de simboluri, exprimând idei filozofice, idealuri și năzuințe, valori umane universale precum dragostea, măreția naturii și libertatea spiritului.

Opera de tip wagnerian devine o lucrare unitară din care este eliminată structura standard (numere, arii, recitative și coruri), făcând loc melodiei infinite. Opere reprezentative sunt: Tetralogia *Inelul Nibelungilor*, *Olandezul zburător*, *Tannhäuser*, *Lohengrin*, *Tristan și Isolda*, *Parsifal*.

Aplic

1. Cântă, împreună cu toată clasa, fragmentul de mai jos, respectând înălțimile și duratele notelor.
2. Explică semnificația textului.
3. Care instrument muzical ți se pare cel mai potrivit pentru interpretarea fragmentului?

Corul vânătorilor din opera *Der Freischütz*

Molto vivace

Muzica: Carl Maria von Weber

Vă - nând noi pe - tre - cem O via - ță fe - ri - ce. Prin
til stăm la pân - dă Vă - nat să ne pi - ce, Ori
frea - măt de co - dru, În zori noi por - nim Tip - Su -
cer - bul cel a - ger, Fu - gind, ur - mă - rim.
bli - mă plă - ce - re și no - bi - lă es - te, Mai li - ber te simți, Mai voi -
nic, mai vo - ios İz - bân - dă, când cor - nul su - nând ne - dă - ves - te, E -
co - uri tre - zi - te Răs - pund zgo - mo - tos. Jo ho tra la la la la
la la la la la la la la la la la la la la la la la la
la la la la la la la la la la la la la la la la la la
la la la la la la la la la la la la la la la la la la

Activitate de grup

Ascultați parcursul orchestrei la audițiile propuse, urmărind planul dinamic și textura melodică. Ce vă sugerează acestea?

Știi că?

- Tuba wagneriană îmbină componente de corn și tubă, utilizând aceeași tehnică mixtă în producerea sunetului. Instrument inspirat de saxofon și creat de Wagner, tuba oferă o textură specială orchestrației Tetralogiei *Inelul Nibelungilor*, fiind adoptată mai târziu în creația altor compozitori.

- *Der Freischütz* este considerată prima operă germană a curentului romantic.

Ceramica din secolul al XIX-lea surprinde detalii din timpul vânătorii, activitatea favorită a aristocrației de secol XIX.

Știi că?

J.R.R. Tolkien a scris romanele *Hobbitul* (1937) și *Stăpânul inelelor* (1954), fiind influențat de audiția Tetralogiei *Inelul Nibelungilor*, creație pe care Richard Wagner o va finaliza în decursul a 26 de ani.

Audiții

- *Uvertura din Der Freischütz* de C.M. von Weber
- *Barcarola din Oberon* de C.M. von Weber
- *Preludiul din Tristan și Isolda* de R. Wagner
- *Cavalcada walkiriilor din Valkyria* de R. Wagner
- *Preludiul din Aurul Rinului* de R. Wagner

Opera românească

Ateneul Român

Știi că?

- După Revoluția de la 1821, în Principatele Române apar primele teatre în care trupe străine de operă formează gustul publicului român pentru muzica clasică. Franz Liszt și Johann Strauss se numără printre compozitorii sosiți în turnee pe meleagurile românești.
- O parte dintre fondurile care au ajutat la construirea Ateneului au fost adunate prin subscripție publică, cu îndemnul „Dați un leu pentru Ateneu”.

Statuia compozitorului George Enescu (1881-1955), realizată de sculptorul Constantin Baraschi (1902-1966), donată municipalității de către familia autorului, în deschiderea Festivalului Internațional „George Enescu”

Descopăr

În anul 1868 a fost fondată Societatea Filarmonică Română, iar în data de 14 februarie 1888 era inaugurat palatul Ateneului Român, a cărui construcție a fost finalizată în anul 1889.

Libretele primelor opere românești poartă semnăturile lui Gheorghe Asachi și a lui Ion Heliade Rădulescu. Compozitori precum Alexandru Flechtenmacher, Eduard Caudella și George Stephănescu au contribuit la formarea genului operi.

Primul spectacol de teatru liric este vodevilul *Baba Hârca* de Alexandru Flechtenmacher (1823-1891), cu personaje simple, din rândul țăranilor.

- **George Stephănescu** (1843-1925) pune bazele primei orchestre lirice permanente, care va deveni orchestra Operei române. Compune opereta *Cometa*, operele *Brâncoveanu* (neterminată), *Petra* și feeria *Sânziana și Pepelea* (după Vasile Alecsandri). Principala sa sursă de inspirație este cântecul popular, abordat simfonic.
- **Ion Nonna Otescu** (1888-1940) a compus opera buffa *De la Matei citire*, o satiră socială la adresa domnitorului Matei Voievod (Basarab). Opera a fost finalizată de către compozitorul Aurel Stroe și a avut premiera la Cluj, în 1966.
- **Nicolae Bretan** (1887-1968) prezintă în opera *Horea* lupta pentru libertate a țăranilor iobagi, în răscoala de la 1784.
- **Eduard Caudella** (1841-1921) abordează în opera *Petru Rareș* un subiect din istoria popoului român, îmbinând lirismul și eroismul cu conflictul social și parcursul pescarului devenit domnitor, Petru Rareș. Opera amintește de stilul romantismului german, prin utilizarea cântecelor populare și orășenești în discursul orchestrei și utilizarea corului în mobilizarea moldovenilor la luptă (corul final).
- **George Enescu** (1881-1955) este cea mai complexă personalitate a culturii muzicale românești, compozitor, interpret, dirijor, pedagog, filantrop.

În opera *Oedip* (1932), Enescu atribuie corului (scena încoronării) monodia și melosul modal dublat de ritm în *parlando-rubato* (ritm liber, derivat din cântul popular) și variații ale sistemului tradițional al duratelor. *Oedip* are la bază tragedia lui Sofocle. Libretul semnat de către Edmond Fleg aduce împreună *Oedip rege* și *Oedip la Colona*. Tragedie lirică în patru acte, aduce elemente caracteristice perioadei: leitmotivul, structuri cromatice și intervale mărite și micșorate, folclorul (introduce fragmente de bocet, rezonanțe ale doinei), instrumente emblemă (fluierul, oboiul) și tehnică vocală avangardistă (glissando – alunecări ale vocii, exclamația devenită urlet, și al vocii împletite perfect cu instrumentul).

Prin *Poema român* creează un stil românesc reprezentativ, o fuziune a melosului popular românesc și a celui bizantin. Utilizează citatul în stil rapsodic al cântecului popular. Stilul enescian descrie cu tandrețe spiritul popoului român. Folclorul se prezintă în creația sa prin melodii modale, diatonic expresive sau cromatic explozive.

- **Marțian Negrea** (1893-1973) se inspiră din folclor, pe care adesea îl prezintă în jocuri de major – minor, cromatic – diatonic. *Marin Pescarul*, operă dramatică, adaptarea nuvelei *Păcat boieresc* de Mihail Sadoveanu, redă sonor mediul țăranesc la finalul secolului al XIX-lea.
- **Paul Constantinescu** (1909-1963), atras de folclor și de melosul bizantin în egală măsură, creează un stil modal. Opera comică *O noapte furtunoasă* (după piesa de teatru omonimă a lui I.L. Caragiale), o satiră la adresa societății românești, abundă în melodii ale folclorului popular autentic, dar și urban, lăutăresc.

Rețin

Opera în spațiul românesc este caracterizată de melosul popular, de inspirație folclorică, având elemente ale cântului bizantin, într-un discurs modal, adesea cromatic și acompaniat de un ritm inegal și de prezența *parlando-rubatoului*.

Tematica este variată: de la opera istorică la opera buffa/opera comică, opera dramatică, opera oratoriu, inspirate din mitologie, Antichitate, istoria popoului român, basmul popular și literatura națională și universală.

Aplic

1. Cântă, împreună cu clasa, fragmentul *Cântecul caprei* din opera *Capra cu trei iezi* de Alexandru Zirra.
2. Citește libretul și realizează, împreună cu încă doi colegi, desene pentru fiecare dintre cele trei acte ale operii.

Cântecul caprei
din opera *Capra cu trei iezi*

Muzica: Alexandru Zirra

Trei iezi, cu - cu - ieți, u - șa ma - mei des - cu - ieți,
Că ma - ma v - a - du - ce vo - uă, frun - ze - n bu - ze

3. Cântă împreună cu colegii *Aria lui Ion* (actul II, scena 3) din *Năpasta* de Sabin Drăgoi.
4. Citește libretul operii și prezintă contextul apariției acestei arii în desfășurarea operii.

Aria lui Ion
din opera *Năpasta*

Largo

Muzica: Sabin Drăgoi

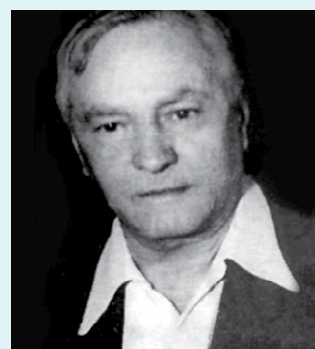
La fân-tă - na de sub deal, Când a - jung a - co - lo,
A - șa mi - a spus Mai - ca Sfân - tă, Când s - o po - go - rât la mi - ne.

5. Ascultă *Aria Sfinxului* din opera *Oedip* de George Enescu și descrie impresia pe care ți-a lăsat-o vocea de contralto.
6. Ce stare are Ion în fragmentul audiat din opera *Năpasta*?
7. Urmărește caracterul descriptiv al melodiei și identifică genurile folclorice utilizate în opera *De la Matei citire*.
8. Urmărește documentarul „Destinul lui George Enescu”.

ALEXANDRU ZIRRA
(1883-1946)

Se inspiră din literatura clasică, din basme și cântece populare românești.
Opere: *Făclia de Paști* și *Alexandru Lăpușneanul*.

SABIN DRĂGOI
(1894-1968)

Năpasta (după I.L. Caragiale) prezintă melodii foarte expresive, în care ritmul inegal și armonia predominantă, conturând genurile muzicii folclorice: doine, balade, bocete. Elementul central al operii este monologul lui Ion.

Audiții

- *Aria Sfinxului* din *Oedip* de George Enescu
- *Monologul lui Ion* din *Năpasta* de Sabin Drăgoi
- *Uvertura* operii *De la Matei citire* de Ion Nonna Otescu și Aurel Stroe
- *Aria Motanului* – opera *Motanul încălțat* de Cornel Trăilescu

Portofoliu

- În grupe de câte trei elevi, realizați o prezentare video (folosind un program sau o aplicație gratuită) sau un colaj pe foi A4 despre soliștii români de operă de la începutul secolului al XX-lea.
- Alege una dintre operele compozitorilor prezentați în lecție, citește-i libretul și realizează un afiș de spectacol pentru acesta. Tehnica este la alegere.
- Caută informații despre originea operelor și prezintă succint paralele între sursa operii și libret. Alege o singură operă pe care să o prezinți.

Elemente sincretice în genul operei

Știi că?

De-a lungul istoriei au existat manifestări artistice în care muzica a fost îngemănată cu celelalte arte.

Din Antichitate, putem aminti tragedia și comedia greacă (sec. VI-V î.Hr.) și opera chineză (sec. VII d.Hr.), sincretismul reprezentând însăși esența artei muzicale, care se adresează, în principal, auzului și văzului.

Știi că?

- Un element-cheie în desfășurarea teatrului liric îl constituie clădirea operei, locul în care se desfășoară spectacolul sincretic și care găzduiește tot departamentul de producție artistică: săli de repetiții, ateliere de tâmplărie, ateliere de croitorie și peruci și săli de machiaj.

- *Commedia dell'arte* – teatrul ambulant de improvizație prezintă, prin personajele sale, toate categoriile sociale. Cele mai cunoscute personaje sunt Arlecchino, Pulcinella și Scaramuccia.

Recapitulez

Opera este o lucrare muzicală amplă, compusă pentru soliști, cor și orchestră pe textul unui **libret** dramatic.

Apartține genului muzical dramatic **sincretic**; reprezentarea scenică a acestei lucrări presupune implicarea mai multor arte care acompaniază momentele **vocale, corale și orchestrale**:

- **literatura** – baza de pornire în conceperea libretului;
- **arta dramatică** – responsabilă de mișcarea scenică, actorie și regia întregului spectacol;
- **artele plastice** – realizează scenografia spectacolului: decoruri, costume și machiaj;
- **coregrafia** – momente coregrafice, similare celor din balet (gen sincretic de sine stătător).

Descopăr

Fuziunea artelor într-un spectacol unic a reprezentat o atracție pentru mulți compozitori. Judecând după firescul său, putem considera sincretismul drept un prim pas în înțelegerea complexă a artei. Adresându-se dualității – auz și văz –, spectacolul sincretic a pornit de la un grad de accesibilitate generală, păstrându-și publicul fidel, tocmai prin traducerea mesajului într-o multitudine de mijloace.

Sincretismul muzical apare la finalul secolului al XVI-lea în Italia renascentistă, sursele care conduc la nașterea operei fiind următoarele:

- **spiritualitatea**, a cărei expresie este prezentă în formele și în culorile marilor maeștri și înfățișează figuri de sfinți, scene biblice ale căror personaje devin din ce în ce mai apropiate de perfecțiune, urmând echilibrul proporțiilor, căci omul renascentist este creat să reprezinte frumosul trupesc și sufletesc;
- **clasicismul antic grecesc**, în care literatura, retorica, artele, arhitectura și filozofia au reprezentat un contrapunct al universului religios; teatrul și mitologia, moșteniri ale perioadei antice, au renăscut, la finalul secolului al XVI-lea, în tipurile de operă **buffa** și **seria**.

Teatrul Național din București a fost inaugurat cu opereta *Zoe* de Ioan Andrei Wachmann, la data de 31 decembrie 1852.

Linda di Chamounix de G. Donizetti a fost primul spectacol de operă în limba română, pus în scenă la data de 8 mai 1885.

Opera Națională București, construită în anul 1953 în cartierul Cotroceni, a fost inaugurată cu opera *Dama de pică* de Piotr Ilici Ceaiikovski, la data de 9 ianuarie 1954, urmată de baletul *Coppélia* de Léo Delibes. Sala are o capacitate de 952 de locuri, sezonul de spectacole fiind cuprins între lunile septembrie – iunie.

Încă proaspătă în istoria culturală, **tradiția teatrului popular medieval** a dat naștere, în epoca renascentistă, **commediei dell'arte**.

Cea mai cunoscută fuziune a artelor o reprezintă **opera**, compoziția muzicală destinată soliștilor, corului și orchestrei, având la bază un libret dramatic sau comic.

Opera utilizează multe dintre elementele **teatrului vorbit** sau **dramatic**, precum scenariul, costumele, decorurile, mișcarea scenică și interpretarea (muzicală și teatrală/dramatică).

Muzica este subordonată cuvântului, chiar dacă și aceasta este purtătoare de mesaj. Astfel, calitățile vocale ale interpreților sunt dublate de un ansamblu instrumental minimal (specific genului cameral) sau complex (specific genului simfonic). Originare operei franceze baroce, scenele de balet sunt parte integrantă a spectacolului sincretic.

Cu rol determinant în cadrul operei, **scenografia** plasează subiectul geografic, temporal istoric, cultural și social. Astfel, de la prima ridicare a cortinei, decorul indică locul și timpul desfășurării acțiunii, ce caracteristici are și unde se plasează pe scara ierarhică.

Cavatina din opera *Nunta lui Figaro* – actul I –

Allegretto

Muzica: Wolfgang Amadeus Mozart

Vrea să dan - se - ze dră - gu - țul con - te, Vrea să dan - se - ze
dră - gu - țul con - te, Eu din chi - ta - ră îi voi cân - ta
Eu din chi - ta - ră îi voi cân - ta, da!
Îi voi cân - ta, da! Îi voi cân - ta!

Dicționar

sincretic – în limba greacă –
syn = împreună, *kerannynai* =
a amesteca/*krasis* = amestec

Știi că?

La finalul secolului al XX-lea, scenografia se dezvoltă tehnologic, utilizând proiecțiile multimedia și orga de lumini pentru a crea decoruri. Cel mai recent exemplu în scenografia de operă românească îl constituie ediția din 2017 a Festivalului Internațional „George Enescu”, la care Carmen Vidu, regizor și artist multimedia, a semnat vizualul operei *Oedip* a compozitorului George Enescu.

Personajele principale ale operei *Nunta lui Figaro* de W.A. Mozart, de la stânga la dreapta: Contesa de Almaviva, Susana și Contele de Almaviva

Audiții

- *Cavatina* (actul I) – *Nunta lui Figaro* de W.A. Mozart

Descoperă în textul fragmentului audiat clasa socială a personajelor.

- *Marche pour la cérémonie des turcs* (*Le bourgeois gentilhomme*) de Jean-Baptiste Lully

Numărați timpii/pașii, identificați forma muzicală și realizați o coregrafie care să traducă gestual muzica.

Rețin

Sincretismul reprezintă o îmbinare de elemente eterogene aparținând unor arte complementare (literatură, muzică, dans etc.), întâlnit și în spațiul folcloric, în special în etapele primitive de dezvoltare a culturii și a artelor.

Aplic

1. Cântă, împreună cu colegii, *Cavatina* din opera *Nunta lui Figaro* de W.A. Mozart. Realizează schița decorului și a costumelor personajelor, pornind de la textul fragmentului interpretat.
2. Realizați, în grupe de câte cinci elevi, schița decorurilor și a costumelor personajelor pe foi A3, pentru opera *Burghezul gentilom* din creația lui Jean-Baptiste Lully, folosind o tehnică la alegere. Filmați tot procesul de producție pentru a vă documenta parcursul.
3. Audiaza cu atenție *Cavalcada walkiriilor* și realizează, la alegere, o hartă cu elemente de percuție corporală sau o muzicogramă.
4. Cântă împreună cu colegii *Cavatina* și realizează un desen pornind de la textul dat.

Portofoliu

1. Caută informații despre mari regizori, scenariști și libretiști ai secolelor XX-XXI.
2. În echipe de câte 3-4 elevi, căutați informații despre teatrele de operă și balet din Constanța, Timișoara, Iași, Cluj și Brașov.
3. Căutați informații despre: Teatro Real (Madrid), Teatro alla Scala (Milano), Teatro La Fenice (Veneția), Opéra Garnier (Paris), Royal Opera House Covent Garden (Londra), Bayerische Staatsoper (Berlin), Wiener Staatsoper (Viena), Teatrul Bolșoi (Moscova), Teatrul Mariinski (Sankt Petersburg).

Elemente descriptive în muzică

ANTONIO VIVALDI
(1678-1741)

Compozitor baroc italian, autor a peste 90 de opere, concerte grossi, sonate și muzică sacră (religioasă) vocală și corală.

Știi că?

Romantismul, curent artistic apărut la începutul secolului al XIX-lea, promovează libertatea de expresie a compozitorilor și cuprinde teme precum: natura, valorile naționale, supranaturalul și trăirile intense.

HECTOR BERLIOZ
(1803-1869)

Personalitate proeminentă a culturii muzicale franceze din prima jumătate a secolului al XIX-lea.

Observ

Urmărește filmul „Fantasia” (1940), realizat de studiourile Walt Disney, și observă legătura dintre muzică, titlul lucrărilor care alcătuiesc fondul sonor și imagini.

Descopăr

Sunt anumite lucrări muzicale care își propun să ilustreze sonor un personaj sau o situație în desfășurare. Acest gen de muzică poartă denumirea de **muzică programatică**, iar stilul de compoziție se numește **programatism** și este caracteristic curentului romantic. Este o muzică instrumentală a cărei structură, de cele mai multe ori liberă, este determinată de elemente extramuzicale: natură, arte plastice, literatură, filozofie. Titlul lucrării sugerează subiectul abordat.

▶ **Antonio Vivaldi** este considerat compozitorul care a avut pentru prima dată ideea de a descrie prin mijloace muzicale o temă. În ciclul de concerte pentru vioară și orchestră *Anotimpurile*, Vivaldi descrie cele patru anotimpuri în textul introductiv de la începutul fiecărei partituri (anotimp).

Un alt compozitor care adoptă ideea muzicii descriptive este **Ludwig van Beethoven**, în *Simfonia a VI-a – Pastorala*, nu numai prin titlurile explicative ale părților: *Bucuria sosirii la țară*, *Scenă la pârâu*, *Veselă petrecere țărănească*, *Furtuna*, *Cântecul păstorilor – bucuria trecerii furtunii*, ci și prin pasajele onomatopice care sugerează vuietul furtunii, jocul apei, cântecul păsărilor, sclipirea fulgerelor și ecoul tunetelor.

Creatorul muzicii programatice este considerat însă **Hector Berlioz**, în *Simfonia fantastică*, propunând, pentru fiecare parte a simfoniei, titluri sugestive pentru a prezenta publicului ascultător conținutul muzical redat prin intermediul orchestrei.

Hector Berlioz se remarcă prin măiestria cu care orchestrează creațiile sale și prin muzica sa cu caracter programatic. Contemporan cu marii scriitori francezi – Alexandre Dumas, Victor Hugo, Honore de Balzac ș.a. –, Berlioz este reprezentativ pentru epoca romantică prin promovarea noilor tendințe în artă și respingerea a tot ceea ce era învechit și des întâlnit în creațiile timpului. În anul 1820 se mută la Paris pentru a studia medicina, însă este atras către muzică și își începe studiile la Conservatorul din Paris.

Dornic de a se afirma pe scena muzicală franceză și fascinat de sonoritatea orchestrei, se remarcă prin concerte cu ansambluri supradimensionate, considerate de către public mai degrabă zgomotoase. Cea mai populară creație a sa este *Simfonia fantastică*, compusă sub impulsul unei puternice iubiri pe care o simțea pentru actrița britanică Harriet Smithson, cu care se va căsători trei ani mai târziu.

Unul dintre cei mai mari admiratori ai săi a fost violonistul Niccolò Paganini, care îl considera singurul creator capabil să îl reînvie pe Beethoven.

Compune în toate genurile epocii (vocal, coral, solistic, cameral, simfonic, vocal-simfonic, operă și balet), însă rămâne un nume de referință în muzica universală, datorită inovațiilor pe care le aduce prin lucrările sale.

În *Simfonia fantastică*, Berlioz prezintă drama unui tânăr îndrăgostit, iar pentru a sugera obsesia lui pentru persoana iubită creează o melodie numită *Tema iubitei*, prezentă pe tot parcursul simfoniei. Aceasta are un caracter suav, delicat și este interpretată de flaut, instrument cu un timbru catifelat, ilustrând felul în care o vede pe iubita lui.

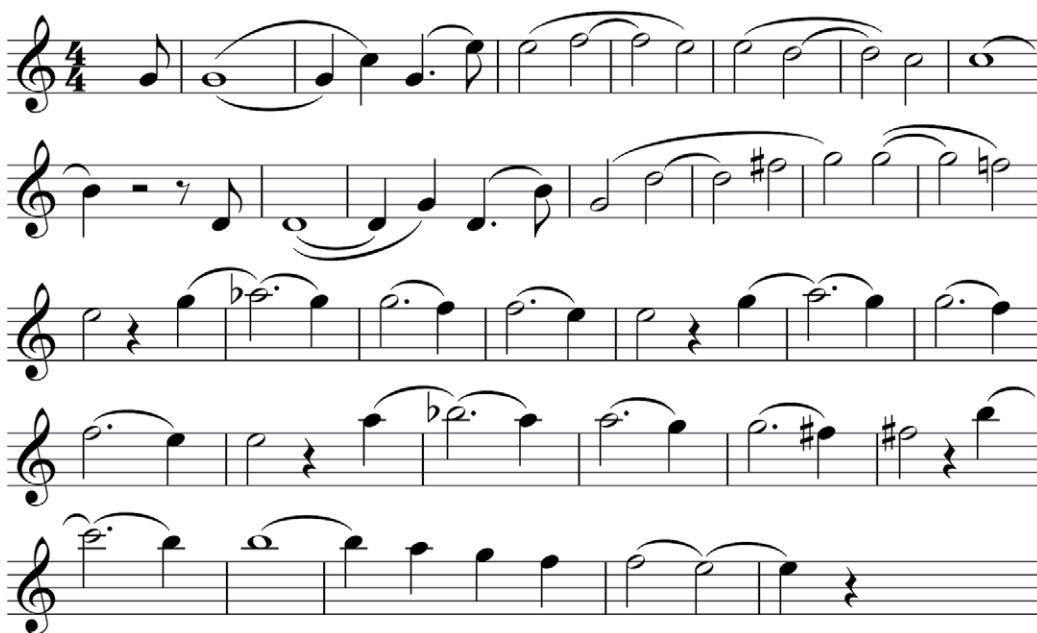
Majoritatea compozitorilor romantici au abordat în creația lor stilul descriptiv al muzicii programatice. Câteva exemple ar fi:

- **Modest Petrovici Musorgski** – *O noapte pe muntele pleșuv* (după o legendă populară rusă);
- **Modest Petrovici Musorgski** – *Tablouri dintr-o expoziție*;
- **Gustav Mahler** – *Cântecul pământului* (*Das Lied von der Erde*);
- **Robert Schumann** – *Coquette – Carnaval: schițe pe patru note op. 9*.

Tema iubitei din Simfonia fantastică

Muzica: Hector Berlioz

Știi că?

În filmul animat „Pisicile aristocrate” (1970), produs de studiourile Disney, apar teme celebre din opera *Carmen*. Personajele poartă numele personalităților care au marcat Franța de-a lungul secolelor, printre aceștia aflându-se și personajul Berlioz (un motan), cel mai mic și cel mai talentat pianist. Personajul este un omagiu adus marelui compozitor francez, Hector Berlioz.

Rețin

Prin intermediul **muzicii descriptive** se redau, cu mijloace instrumentale sau orchestrale, temele anunțate de un titlu sugestiv sau un program scris al lucrării. Procedul aparține muzicii programatice.

Muzica programatică este o formă distinctivă de exprimare muzicală, care se inspiră din subiecte non-muzicale, precum povestiri, natură sau evenimente istorice. Această abordare este specifică romantismului din secolul al XIX-lea, compozitorii explorând în creațiile lor posibilitatea de a transmite emoții, construind, sonor, imagini prin intermediul muzicii. În muzica programatică, compozitorii folosesc adesea leitmotivul. Sonoritatea orchestrei simfonice și îmbinarea muzicii, a textului și a imaginii creionează o atmosferă evocatoare.

Aplic

Ascultă lucrările propuse pentru audiție și explică modalitatea prin care compozitorul ilustrează ideile sale programatice, răspunzând la următoarele întrebări:

1. Este muzica în acord cu titlul audiției?
2. Ce element din limbajul muzical îți sugerează titlul lucrării: melodia, ritmul, nuanțele, tempoul sau timbrul instrumentului solist?
3. Dacă nu ai fi știut cum se numește lucrarea, ce ți-ar fi sugerat muzica? Argumentează-ți răspunsul.
4. Schițează, după audiție, personajele prezentate în lucrarea *Tablouri dintr-o expoziție*. La finalul audiției, profesorul va arăta clasei lucrările pictorului Viktor Hartmann, care au servit drept inspirație compozitorului. Observi asemănări între schițele tale și lucrările lui Hartmann?

Portofoliu

Ascultă *Ucenicul vrăjitor* de Paul Dukas și realizează programul lucrării, așa cum crezi că l-a imaginat compozitorul sau realizează un desen care să sugereze tema lucrării.

Audiții

- *Elefantul din suitea Carnavalul animalelor* de Camille Saint-Saëns
- *Dimineața din suitea Peer Gynt* de Edvard Grieg
- *O noapte pe muntele pleșuv* (după o legendă populară rusă) de Modest Petrovici Musorgski
- Bedřich Smetana – *Vltava*, din poemul simfonic *Țara mea*
- Gustav Mahler – *Cântecul pământului* (*Das Lied von der Erde*)
- Modest Musorgski/Maurice Ravel – *Tablouri dintr-o expoziție*

Recapitulare

Observarea sistematică a comportamentului elevilor

Cum te-ai descurcat în această unitate de învățare? Completează, în caiet, următoarele afirmații:

- Din ceea ce am învățat în această unitate, cel mai important mi se pare
- Cel mai mult mi-a plăcut activitatea
- Cel mai dificil mi s-a părut
- Îmi doresc să aflu mai multe despre

Pe baza răspunsurilor oferite, profesoara/profesorul poate observa activitatea ta și va completa fișa de observare a comportamentului elevilor, de la pagina 74.

1. Punctează parcursul principalelor tipuri de operă în decursul secolelor XVII-XIX, oferind câte un exemplu din creația fiecărui compozitor.

a. Opera **seria** (*drama in musica*), de la Claudio Monteverdi la Richard Wagner.

Preclasicism	Clasicism	Romantism

b. Opera **buffa** (comice), de la Giovanni Batista Pergolesi la Giuseppe Verdi.

Preclasicism	Clasicism	Romantism

2. Ascultă *Rapsodia română nr. 1* în La Major de George Enescu și identifică melodiile populare (prelucrate) prezentate pe parcursul acesteia.

3. Muzica programatică este o muzică descriptivă, cu un titlu sugestiv, care ne trimite cu gândul la tema lucrării. Enumeră doi compozitori din perioade diferite care au utilizat în creațiile lor elemente de limbaj muzical specifice muzicii programatice.

4. Cine a compus opera *Oedip*?

Evaluare

Grilă de evaluare

- 10 puncte
- 5 puncte
- 5 puncte
- 2,5 p. x 4 = 10 puncte
- 10 puncte
- 10 puncte
- 20 de puncte
- 10 puncte
- 2,5 p. x 4 = 10 puncte

Din oficiu: 10 puncte
Total: 100 de puncte

1. Recunoști fragmentul audiat? Scrie autorul și titlul lucrării.

2. Îmbinarea elementelor eterogene aparținând unor arte diferite (literatură, muzică, dans, artele plastice) poartă numele de

3. Alege răspunsul corect.

Cum se numește opera comică franceză?

- a. *buffa*; b. *drama giocoso*; c. *comédie-ballet*.

4. Alege, din cele două coloane, răspunsul la întrebarea următoare. Care dintre compozitorii de mai jos a compus opera *Căsătoria secretă* și cărui tip de operă îi aparține această lucrare?

a. Domenico Cimarosa;	☐ seria
b. Claudio Monteverdi;	☐ <i>buffa</i>
c. Christoph Willibald Gluck;	
d. Wolfgang Amadeus Mozart.	

5. Opera *singspiel* este

6. Alege răspunsul corect.

Gioacchino Rossini a compus:

- a. *Nunta lui Figaro*;
b. *Bărbierul din Sevilia*.

7. Scrie un eseu, de minimum 50 de cuvinte, în care să îți exprimi opinia despre genul operei sau al rapsodiei. În redactarea eseului, menționează cel puțin una dintre următoarele aspecte: o caracteristică a genului, numele unui compozitor, una dintre creațiile sale.

8. Ce compozitor a utilizat *leitmotivul* în creația sa?

9. Unește numele compozitorului cu numele lucrării pe care a compus-o, din coloanele de mai jos.

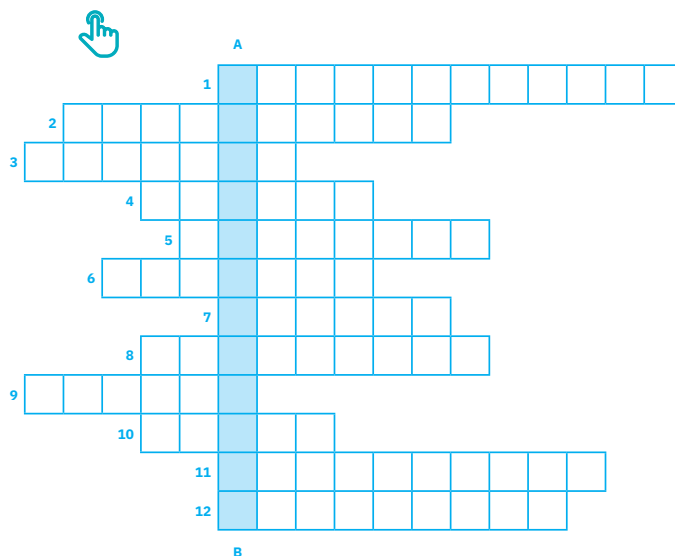
a. Camille Saint-Saëns	1. <i>Peer Gynt</i>
b. Nicolai Rimski-Korsakov	2. <i>Carnavalul animalelor</i>
c. Edvard Grieg	3. <i>Jeux d'eau</i>
d. Maurice Ravel	4. <i>Zborul cărbăbușului</i>

Recapitulare finală

Completează, în caiet, următorul rebus.

A – B Gen de muzică descriptivă, cu formă liberă, compusă pe baza unei idei anunțate din titlu

- Opera a apărut în cadrul curentului muzical numit ...
- Îmbinarea mai multor arte se numește ...
- Simfonia fantastică* a fost compusă de Hector ...
- Personaj pe care îl găsim atât în creația de operă a lui W.A. Mozart, cât și în cea a lui G. Rossini
- Paul Dukas este compozitorul lucrării *Ucenicul* ...
- Cine a compus ciclul de concerte pentru vioară și orchestră *Anotimpurile*?
- Formă muzicală care își are originea într-un dans de curte de origine franceză, cu structură tripartită.
- Folclorul legat de anumite evenimente de peste an sau evenimente importante din viața omului este folclorul ...
- Textul operei se numește ...
- Gen al folclorului neocazional cu caracter liric, ritm liber, cântată atât vocal, cât și instrumental, specific doar poporului român
- Intervalele ale căror sunete cântate împreună sună armonios se numesc ...
- Diezul, bemolul și becarul sunt semne de ...

Evaluare finală

- Realizează conexiuni între coloana din stânga și cea din dreapta.
 - Lied tripartit
 - Muzică programatică
 - Folclorul neocazional
 - G. Verdi
 - Balada
 - La traviata*
 - A B A
 - Titlu sugestiv, caracter descriptiv
- Care este genul muzical cel mai cunoscut din cadrul repertoriului de iarnă?
 - cântecul propriu-zis;
 - drăgaica;
 - colindul.
- Din ce lucrare a fost preluat imnul Uniunii Europene și cine a compus-o?
- Lucrările cu caracter descriptiv au, în general, formă:
 - de rondo;
 - de lied tripartit;
 - liberă.
- Dansul ritual executat pentru invocarea ploii din cadrul repertoriului de primăvară-vară se numește:
 - ppaparuda;
 - călușarii;
 - sânziennele.
- Intervalele ale căror sunete, cântate simultan, se resping, având nevoie de rezolvare ascendentă sau descendentă, se numesc ...

Copiază, în caiet, enunțurile următoare și alege o variantă dintre cele prezentate între paranteze, pentru a le completa.
- Alterațiile care apar pe parcursul unei lucrări muzicale, fiind valabile pe parcursul unei măsuri sau până la apariția unui alt semn de alterație, se numesc ... (accidentale, definitive, de precauție)
- Procedul de compoziție care constă în prelucrarea unei teme expuse inițial se numește ... (repetiție, contrast, variație)
- (Doina/Rapsodia/Opera) ... este genul muzical compus pe baza unor teme muzicale deja existente.

Grilă de evaluare

- 2,5 p x 4 = 10 puncte
- 10 puncte
- 5 p x 2 = 10 puncte
- 10 puncte
- 10 puncte
- 10 puncte
- 10 puncte
- 10 puncte
- 10 puncte

Din oficiu: 10 puncte
Total: 100 de puncte

Fișe de evaluare și de autoevaluare

La finalul fiecărei unități, copiază și completează în caiet sau pe o foaie de hârtie (după cum recomandă profesoara ta/profesorul tău) fișa de evaluare și de autoevaluare de mai jos, care reprezintă un instrument util pentru fiecare elev.

Astfel, îți vei evalua cunoștințele, vei descoperi în ce măsură ai înțeles noțiunile predate și vei identifica aspectele pe care ar trebui să le îmbunătățești.

1. Pe o scară de la 1 la 5, unde 1 reprezintă o înțelegere în foarte mică măsură, iar 5 reprezintă o înțelegere în foarte mare măsură, cifra care arată cât de bine am înțeles este
2. Trei concepte sau idei pe care le-am învățat în această unitate sunt
3. Pot face conexiuni între ceea ce am învățat în această unitate și cunoștințele dobândite anterior, astfel:
4. La finalul acestei unități, am întâmpinat dificultăți în înțelegerea
5. În timpul predării acestei unități, cel mai bine pentru mine a funcționat
6. În procesul meu de învățare, consider că ar putea fi îmbunătățit
7. La finalul fiecărei lecții, am fost determinată/determinat să aflu mai multe despre subiectul predat, pentru că
8. Pentru a-mi îmbunătăți nivelul de înțelegere și performanțele în legătură cu subiectele lecțiilor, intenționez să

Această fișă te poate ajuta să îți identifice nevoile și să îți dezvolți un plan de învățare personalizat, pentru a-ți îmbunătăți performanțele școlare.

Fișă de observare sistematică a activității și a comportamentului elevilor

La finalul fiecărei unități, profesorul de la clasă va evalua activitatea ta și va nota, în dreptul fiecărui criteriu, cifra corespunzătoare, conform codului de mai jos.

- 1 – într-o foarte mare măsură
- 2 – într-o mare măsură
- 3 – într-o oarecare măsură
- 4 – într-o mică măsură
- 5 – deloc

La finalul anului școlar, punctajele obținute după fiecare unitate se vor compara, astfel încât profesorul să observe comportamentul elevului.

- A luat notițe relevante și utile pentru înțelegerea subiectului.
- S-a implicat activ în discuții și activități.
- A participat cu interes la rezolvarea sarcinilor de lucru.
- A colaborat cu colegii în realizarea sarcinilor de grup.
- Atunci când a fost nevoie, a cerut ajutor și a pus întrebări suplimentare.
- A ascultat cu atenție audițiile și a interpretat cântecele, având grijă să mențină intonația și expresivitatea potrivite.

Repertoriu de cântece

Hațegana

Allegretto

Popular; prelucrare de A. Stroia

Flo-ri-ci-că de pe mal, La, la, la, la, la, la, Mân-dru-i jo-cul în Ar-deal, La, la, la,
La, la, la, la, la, la, La, la, la,

8

la, la! În Ar-deal de pes-te deal La, la, la, la, la, la, Ța-ri-na lui De-ce-bal,
la, la! La, la, la, la, la, la,

La, la, la, la, la, Joa-că, joa-că doi La, la, la, la, la! Do-uă-
La, la, la, la, la, Joa-că u-nul, joa-că doi La, la, la, la, la, la! Joa-că do-uă

zeci și doi, La, la, la! Joa-că pa-tru, La, la, la,
zeci și doi, La, la, la, la, la! Joa-că doi și joa-că pa-tru, La, la, la,

la, la, la, Joa-că pa-tru - zeci și pa-tru, La, la, la, la, la!
la, la, la! Joa-că pa-tru, zeci și pa-tru, La, la, la, la, la!

Gaudeamus igitur

Allegretto

Gau-de-a-mus I-gi-tur, Ju-ve-nes dum su-mus. Post ju-cun-dam ju-ven-tu-tem,
Vi-ta nos-tra bre-vis est, Bre-vis fi-ni-e-tur. Ve-nit mors ve-lo-ci-ter,___
Vi-vat A-ca-de-mi-a, Vi-vat pro-fe-so-res! Vi-vat mem-brum quod-li-bet,___

Post mo-les-tam se-nec-tu-tem. Nos ha-be-bit___ hu-mus! Nos ha-be-bit___ hu-mus!
Ra-pit nos a-tro-ci-ter,___ Ne-mi-ni___ par-ce-tur! Ne-mi-ni___ par-ce-tur!
Vi-vat mem-bra quae-li-bet,___ Sem-per sint___ in___ flo-re! Sem-per sint___ in___ flo-re!

Cântecul lui Solveig din suita Peer Gynt

Andante cantabile

Muzica: Edvard Grieg

Va tre-ce și iar-na, și-a-pril___ va ve-ni, și-a-pril___ va ve-ni,___ Va

tre-ce și toam-na, un an se va-m-pli-ni, un___ an se va-m-pli-ni,___ Eu

te aș-tept me-reu, dra-gul meu mult do-rit, Te port me-reu în gând, Eu

i-ni-ma ți-am dat, te aș-tept ne-n-ce-tat, De do-rul tău eu cânt.

Ochii albaștri-s drăgălași

Moderato

Muzica: Eduard Caudella

O-chii-al-baș-tri-s dră-gă-lași Nu-i pri-ci-nă, dar, să-i lași Al-to-ra să

stră-lu-ceas-că Și___ pe___ al-ții-au s-a-mă-geas-că. O-chii verzi sunt foar-te___ vii

Da-că-n i-ni-mă-s pus-tii. La-să-i, ro-gu-te___ pe ei Pen-tru cei___ mai___ bă-tră-nei!

Coborât-a, coborât

Allegretto

Nereju, Vrancea, Moldova

Co - bo - râ - t-a, co - bo - râ - t___ În - ge - rul lui Dom-nul sfânt, -
Pe tur - nul bi - se - ri - cii, ___ La i - coa - na ___ Pre - cis - tii. ___

O, ce veste minunată!

Moderato

Colind, melodie populară

1. O, ce ves - te mi - nu - na - tă Lân-gă Vi - fla - im ___ s-a - ra - tă!
Ce - rul stră-lu-cea, În - ge - rul ve-nea Pe-o ra-ză cu - ra - tă. ra - tă.

Steaua sus răsare

Moderato

Muntenia

1. Stea - ua sus ră - sa - re ___ Ca o tai - nă ma - re.
Stea - ua stră - lu - ceș - te ___ Și lu - mii ves - teș - te.

Copilule, cu ochi senini

Andante

1. Co - pi - lu - le, cu ___ ochi se-nini, Tu ia-răși vîi prin - tre stră-îni. În
peș-te-ră, pe pa-ie reci, Tu ia-răși ca - pul țî-l a-pleci. În țî-l a-pleci.

2. Copilule, copile blând,
Te naști și azi ca orișicând,
De mii de ani, copil sărman
Tu vîi în lume an de an.

3. Copilule, sărman copil,
Curat ca roua de april,
În peșteră, pe paie tari,
Tu, iar la noi, acum apari.

Lună, lună nouă

Lu - nă, lu - nă no - uă, Ta - ie pâi-nea-n do - uă Și ne dă și no - uă.

Pas, pas, păsărea

Allegretto

Cluj

Pas, pas, pă-să-rea Din ța-ri-na as-ta rea, Să vi-nă fe - ti-țe-le Să um-ple co - fi-țe-le.
Pas, pas, pă-să-rea La I-ri-na ris-ti-mea Să vi-nă fe - ti-țe-le Să um-ple co - fi-țe-le.

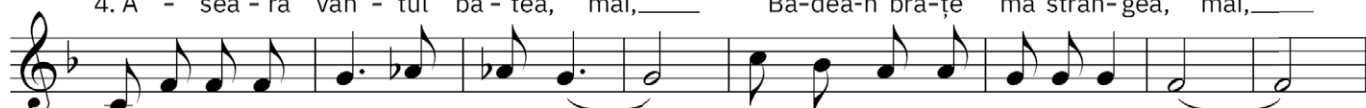
Aseară vântul bătea

Allegretto

Cântec popular

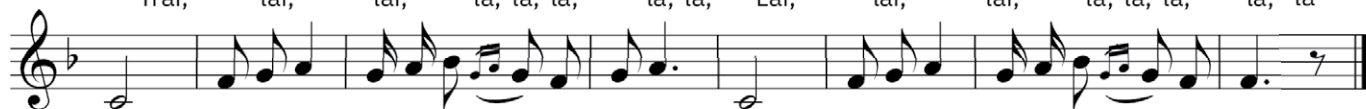
1. A - sea - ră vîn - tul bă - tea, măi, Ba-dea-n bra-țe mă strân-gea, măi,
2. Dar no - roc că vîn-tu-a stat, măi, Și bă - di-ța m-a lă - sat, măi,
3. Dar eu cât tră - iesc pe lu - me, Bă - di - ții nu-i zic pe nu - me,
4. A - sea - ră vîn - tul bă - tea, măi, Ba-dea-n bra-țe mă strân-gea, măi,

De-ar fi bă-tut vîn - tul mult, măi, M-ar fi strâns de m-ar fi rupt, măi.
Dar a ple-cat su - pă - rat, măi, Că n-am stat la să-ru-tat, măi.
Îi zic pu - i - șor și pui, măi, Es - te-al meu și sunt a lui, măi.
Dar no-roc că vîn - tu-a stat, măi, Și-am scă - pat de să-ru-tat, măi.

Trai, lai, lai, la, la, la, la, la, Lai, lai, lai, la, la, la, la, la

Tra, la, la, la, la, la, la, la, Tra, la, la, la, la, la, la, la.

Mi-o zis mama că mi-o da

Allegretto

Cântec popular satiric

1. Mi-o zis ma - ma că mi-o da, Vă - le - leu, vă - le - leu!

Zes - tre când m-oi mă - ri - ta Vă - leu, vă - leu, vă - le - leu.

2. Douăzeci de perne mari
Văleleu, văleleu!
Toate pline cu țânțari
Văleu, văleu, văleleu!

3. Douăzeci de perne mici
Văleleu, văleleu!
Toate pline cu furnici
Văleu, văleu, văleleu!

4. Douăzeci de perne moi
Văleleu, văleleu!
Toate pline cu gunoi
Văleu, văleu, văleleu!

La mulți ani cu sănătate!

Allegretto

mf

La mulți ani cu să - nă - ta - te! Să vă dea Dom - nul tot ce do - riți,
 Vă fi - e via - ța nu-mai lu - mi - nă Ca în lu - mi - nă să dăi - nu - iți,

f

Zi - le se - ni - ne și fe - ri - ci - re La___ mulți ani, să tră - iți!
 Pen-tru cre - din - ță și mân-tu - i - re La___ mulți ani, să tră - iți!

De ziua mamei

Andantino nostalgico

Dumitru D. Stancu

p

1. În gră - di - na___ ca - sei___ me - le a cres - cut___ un___ crin; Tot par - fu - mul
 din pe - ta - le, Ma - mă, ți - l în - chin___ Tot par - fu - mul din pe - ta - le, Ma - mă, ți - l în -

mf

M! (Murmurat)

pp

chin___ M!

perd... *m!*

2. Toate visurile blânde,
 'N revărsat de zori,
 Ție, mamă, îți închină
 Fete și feciori. } bis

4. Și la bune, și la rele,
 Lacrimi ai vărsat -
 C-ai fost pildă de răbdare,
 Mamă, n-am uitat. } bis

3. Ne-ai născut, ne-ai dat viață,
 Ne-ai crescut din greu;
 Vorba ta ne-a fost povață,
 Priveghind mereu. } bis

5. Azi, când ești bătrână, mama,
 Fără griji, nevoi,
 Îți dorim o veșnicie
 Să fii tot cu noi!... } bis

